Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030

(Projekt 1.0)

Listopad 2022

INICJATYWALOKALNA.PL

Opracowano przy współpracy
Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie,
Komitetu Rewitalizacji, mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji

InicjatywaLokalna.pl
ul. Sienkiewicza 78, piętro IV, 25-501 Kielce
tel. 41 3430124 lub 507 048 678
www.inicjatywalokalna.eu

Spis treści

Wstęp 5

I. Część wprowadzająca 9

1. Metodologia prac nad dokumentem 9
2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi 12

II. Część diagnostyczno-analityczna 28

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 28
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 34
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych 40

III. Część programowa 78

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji 78
   1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 78
   1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań 80
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2022–2030 85
   2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć 85
   2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć 94
   2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych 97
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania 110

IV. Część wdrożeniowa 112

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji 112
   1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami 112
   1.2. Harmonogram realizacji programu 115
   1.3. *Public relations* dokumentu 117
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu 118
   2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości 118
   2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu 125
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji 127

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje 135
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji 136
6. Sposób realizacji dokumentu, a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie 136
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej 136
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego 137
Spis fotografii 138
Spis map 138
Spis schematów 139
Spis tabel 140
Spis wykresów 141
Załączniki graficzne przedstawiające podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji 143

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. Rewitalizacja to proces, a nie pojedyncze działanie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 485), *rewitalizacja* stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji".

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Miejską na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji"[1]. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie zakładanych efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez

[1] *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020,* Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 7–8.

przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Należy dodać, że cechami gminnego programu rewitalizacji jest: kompleksowość, koncentracja i komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021–2027*, wydanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w sierpniu 2022 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „innych instrumentów terytorialnych" (dalej: IIT) zawartych w rozdziale 8.3. Umowy Partnerstwa[2]. Ponadto niniejszy dokument opracowany został zgodnie z wymogami art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060[3] (dalej: rozporządzenie ogólne).

Zgodnie z Umową Partnerstwa rewitalizacja jest szczególnym obszarem i będzie wdrażana w pojedynczych gminach, wyłącznie jako IIT, na podstawie gminnych programów rewitalizacji pełniących funkcję IIT. Zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego strategie IIT, w tym GPR, powinny zawierać elementy takie jak:

- *obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia* – w tym przypadku obszar rewitalizacji gminy Staszów;
- *analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych* – na potrzeby niniejszego GPR opracowano *Diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Staszów*, która zawiera analizę problemów, potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów gminy, w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej. W niniejszym GPR dokonano pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w tym określono występujące na nim najistotniejsze problemy i ich przyczyny oraz potrzeby interesariuszy i potencjał rozwojowy, w tym jego znaczenie dla całej gminy;

[2] *Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

[3] *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej* (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159).

- *opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru* – w GPR wskazano projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające o charakterze zintegrowanym, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów. Wszystkie zaplanowane działania mają na celu zniwelowanie zdiagnozowanych problemów i zaspokojenie potrzeb interesariuszy rewitalizacji poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru. Projekty obejmują różne sektory i kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy itd.);
- *opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji* – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu GPR, a także określono system jego realizacji, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji GPR. Projekty realizowane będą w partnerstwie przez różne podmioty, a nie jedynie przez wspólnotę samorządową.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji gminy Staszów, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł finansowania projektów.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do Programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowała przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz.U. 2021 poz. 485).

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030*, a mianowicie:

1. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Staszów* – obejmowało następujące etapy:
   1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa i osiedla) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, jak i instytucji zewnętrznych;
   2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
   3) przeprowadzenie w dniach 28.09–28.10.2021 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
   4) przedstawienie Radzie Miejskiej w Staszowie przez Burmistrza Miasta i Gminy Staszów wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice;

5) podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Staszowie *Uchwały Nr LVI/438/2021 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 10 listopada 2021 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Staszów*;
6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 19.11.2021 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego jako poz. 3680, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.

2. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
   1) podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Staszowie *Uchwały Nr LXII/514/2022 z dnia 31 stycznia 2022 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów* (po ponad 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów, która jest aktem prawa miejscowego);
   2) ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie internetowej gminy staszow.pl (w zakładce „Dla Mieszkańca"), na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (w dniu 18.02.2022 r.), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie w dniu 18.02.2022 r.), w prasie lokalnej (Pismo Samorządowe „Monitor Staszowski", data publikacji styczeń 2022 r. nr 1-2022 ISSN-1232-6895) oraz przez obwieszczenie;
   3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu" bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
   4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
   5) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu;
   6) wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu

ustalonego przez Burmistrza Miasta i Gminy Staszów zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, a także wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR zgodnie z art. 36 ust. 4 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 – przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni w zakresie możliwości finansowania w ramach programu regionalnego;

7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) o uzgodnienie co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Miejską w Staszowie.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i planistycznego[4]
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	***Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju***	*Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju*, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu. Założenia niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji wpisują się w większość celów wskazanych w Agendzie, przy czym największa spójność występuje pomiędzy: • *Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie;* • *Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;* • *Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;* • *Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt;* • *Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;*

[4] Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		• *Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;* • *Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność;* • *Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;* • *Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;* • *Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej;* • *Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu*. Spójność założeń GPR z wyżej wymienionymi celami, przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich jego celach: 1. Cel rewitalizacji 1. „Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców" – spójność w szczególności z celami: 1, 4, 5, 8, 11, 16 Agendy; 2. Cel rewitalizacji 2. „Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych*"* – spójność w szczególności z celami: 4, 7, 11, 13, 15 Agendy; 3. Cel rewitalizacji 3. „Zbudowanie poczucia tożsamości lokalnej" – spójność w szczególności z celami: 1, 3, 4, 5, 8, 9 Agendy; 4. Cel rewitalizacji 4. „Stworzenie przyjaznych warunków do życia mieszkańców" – spójność w szczególności z celami: 4, 7, 9, 13,15 Agendy.
2.	***Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce***	Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to: • *Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;* • *Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;* • *Lepiej połączona Europa;* • *Europa o silniejszym wymiarze społecznym;* • *Europa bliższa* obywatelom*;* • *Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków.* Proces rewitalizacji wpisuje się wprost w cel polityki 5 „Europa bliższa obywatelom": *szczególnym rodzajem działań podejmowanych w ramach CP5 będzie kontynuacja procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Wspierane będą kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.* W Umowie Partnerstwa określono oczekiwane rezultaty interwencji w ramach

		poszczególnych celów. Jednym z rezultatów przewidzianych w ramach CP5 jest przyczynienie się działań związanych z rewitalizacją *do zmniejszenia problemów społecznych i gospodarczych w obszarach zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji. Realizacja celu poprawi także bezpieczeństwo przestrzeni publicznych i zdolności samorządu lokalnego do współpracy w zakresie polityki bezpieczeństwa oraz reagowania na różnego rodzaju zagrożenia w przestrzeni publicznej.* Wszystkie założone cele i kierunki działań w niniejszym GPR są spójne i zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa i wpisują się szczególnie w cel polityki 5.
3.	***Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030***	Głównym celem *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030* (SOR) jest: tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia SOR, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszego GPR: I. *Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.* *Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.* *Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.* W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem rewitalizacji 1.: „Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców” – kierunek działania: „Wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców”. II. *Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.* *Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.* *Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.* *Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania. Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.* W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem rewitalizacji 1.: „Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców” – kierunek działania: „Wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców”, a także z celem rewitalizacji 3.: „Zbudowanie poczucia tożsamości lokalnej” – kierunek działania: „Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców”. III. *Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.* *Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.* *Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.*

		Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego. *Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.* *Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.* *Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.* *Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.* *Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.* W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem rewitalizacji 4.: „Stworzenie przyjaznych warunków do życia mieszkańców" – kierunek działania: „Rozwój usług publicznych".
4.	***Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030***	*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030* (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów: I. *Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;* II. *Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;* III. *Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.* W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR *Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* wykazuje najsilniejszą komplementarność z celem 1.4. *Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,* który to odnosi się wprost do działań rewitalizacyjnych. Niniejszy Program rewitalizacji wskazuje także komplementarność z innymi celami KSRR w odniesieniu do celów rewitalizacji: • Celu 1 i 3, cel 2.1. *Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego* oraz cel 2.2. *Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym*; • Celu 2 i 4, cel 3.3. *Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych*. Miasto Staszów zostało zakwalifikowane w KSRR 2030 do 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, ze względu na silne powiększenie niekorzystnego dystansu i złą sytuację społeczno-gospodarczą.
5.	***Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej***	W systemie dokumentów strategicznych *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* (PEP2030) stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska: *Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;* *Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;* *Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.* Na cele te w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące cele i kierunki działań GPR: Cel rewitalizacji 2. „Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych", kierunek działania 2.3. „Poprawa stanu i bezpieczeństwa mieszkańców", a także cel

		rewitalizacji 4. „Stworzenie przyjaznych warunków do życia mieszkańców*”*, kierunek działania 4.2. „Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego*”*.
6.	***Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030***	Gminny Program Rewitalizacji w myśl ustawy o rewitalizacji jest programem rozwiązującym przede wszystkim problemy społeczne. Cele i kierunki działań *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030*, z którymi GPR jest najmocniej powiązany to: *Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:* *1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami;* *1.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.* *Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:* *2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,* *2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,* *2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,* *2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.* W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów rewitalizacji są „Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców*”* oraz „Zbudowanie poczucia tożsamości lokalnej*”* – cele te wpisują się w powyższe założenia. Wdrożenie GPR przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, a także będzie sprzyjać włączeniu społecznemu.
POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
7.	***Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+***	Wizja Strategii: *Świętokrzyskie w 2030 roku to ambitny region o atrakcyjnym wizerunku:* • *wnoszący coraz większy wkład w rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy Polski i Europy,* • *szanujący i dbający o swoje dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne,* • *będący dobrym miejscem do życia, pracy i rozwoju.* Misją jest: *Samorząd Województwa Świętokrzyskiego:* • *tworzy przestrzeń współdziałania, pozwalającą na wykorzystanie potencjału mieszkańców i przedsiębiorców regionu dla budowania wspólnoty o wysokim kapitale społecznym i rosnącej zdolności konkurencyjnej,* • *uzyskuje konsensus w regionie wokół najważniejszych celów strategicznych i przedsięwzięć, służących modernizacji i transformacji ścieżki rozwoju województwa,* • *pozyskuje kapitał stymulujący rozwój regionu, obejmujący publiczne środki finansowe (od wspólnotowych po lokalne), środki prywatne (w tym nowe inwestycje zewnętrzne).* Rewitalizacja w gminie Staszów jest szczególnie spójna z następującymi elementami struktury celów *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+:* Cel strategiczny 3. *Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi*. Cel operacyjny 3.3. *Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu.* Kluczowe kierunki działań 3.3.4. *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.* W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z kierunków rewitalizacji są: 1.2. „Wzmacnianie tożsamości lokalnej*”*, 2.1. „Wykorzystanie

		dziedzictwa kulturowego", 2.2 „Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej", 3.1. „Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców", 3.2. „Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa materialnego i niematerialnego podobszaru", a także 4.2. „Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego" – kierunki te wpisują się w powyższe założenia.
8.	***Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego***	W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* (PZPWŚ) wskazano misję, która brzmi: *Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług.* W PZPWŚ wskazano, iż *w południowej części województwa wydziela się mniejszy obszar aktywności przemysłowo-osiedleńczej obejmujący m.in. obszar funkcjonalny miasta Staszowa. Na terenach tych polityka przestrzenna samorządu województwa ukierunkowana będzie na wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz rozwój nowych funkcji gospodarczych.* Do głównych kierunków polityki przestrzennej w rejonach turystycznych zaliczono m.in.: Rejon Czarnej Staszowskiej: *W rejonie Czarnej Staszowskiej występują duże możliwości rozwoju turystyki zarówno krótko, jak i długopobytowej. Warunki, szczególnie sprzyjające do rozwoju agroturystyki występują na terenach przylegających do rzeki Czarnej Staszowskiej i w okolicach zbiorników wodnych, poza tym rejon ten jest predysponowany dla turystyki pobytowej, aktywnej i biernej. Centra turystyczno-rekreacyjne stanowią Staszów (Golejów), Chańcza oraz Kurozwęki. Przy odpowiednich inwestycjach rangę centrów obsługujących turystów powinny osiągnąć: Szydłów, Rytwiany i Raków, a także Korytnica.* Do priorytetów polityki przestrzennej Rejonu Czarnej Staszowskiej należy: - wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku weekendowego; - rozbudowa i uatrakcyjnienie bazy turystycznej w strefach koncentracji ruchu pobytowego; - wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych oraz tras dla narciarstwa biegowego; - zagospodarowanie pieszego szlaku turystycznego poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, oznakowanie atrakcji turystycznych itp.; - dążenie do wyznakowania w terenie „Bursztynowego Szlaku" — Greenways; - szersze udostępnienie rekreacyjne lasów. W Planie tym wymieniono nadrzędne priorytety zagospodarowania przestrzennego. Te, w które wpisują się założenia niniejszego GPR, to m.in.: - *wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury* (kierunek działania 2.2 a także 4.2 w ramach GPR); - *walory architektoniczne i krajobrazowe* (kierunek działania 2.1, 2.3, 3.2, a także 4.2 w ramach GPR); - *wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych* (kierunek działania 2.3, a także 4.2 w ramach GPR); - *wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury* (kierunek działania 2.1, a także 3.2 w ramach GPR).

9.	***Strategia Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016–2025***	Wizja Strategii: *Ziemia Staszowska w nurcie europejskich przemian technologicznych i społecznych.* W *Strategii Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016–2025* określono 7 celów strategicznych, a w ramach nich łącznie 42 cele operacyjne. Te, z którymi najmocniej korelują założenia GPR, to: I. Cel strategiczny I: *Wyzwalanie inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego powiatu oraz przeciwdziałanie bezrobociu:* • I.1. *Tworzenie korzystnych warunków inwestowania w oparciu o potencjał energetyczny powiatu, z zachowaniem ulg i preferencji. Promocja obszarów inwestycyjnych, pozyskiwanie inwestorów.* II. Cel strategiczny II: *Rozbudowa infrastruktury drogowej, gospodarczej, technicznej i informatycznej:* • II.1. *Kontynuacja inwestycji drogowych, w tym obwodnic, na drogach wszystkich kategorii. Budowa ścieżek rowerowych;* • II.7 *Rozbudowa bazy w obszarze polityki społecznej i opieki zdrowotnej;* • II.8. *Rewitalizacja Rynków miejscowości z nadaniem im nowych funkcji.* III. Cel strategiczny III*: Ochrona środowiska, racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody, aktywizacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich:* • III.1. *Realizacja programów sanitacji i regulacji rzek oraz gospodarki zasobami wodnymi. Budowa zbiorników wodnych małej retencji. Rekultywacja obszarów;* • III.2. *Podnoszenie efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz paliw alternatywnych. Modernizacja i termomodernizacja obiektów i budynków;* • III.3. *Wspieranie działań ograniczających emisję zanieczyszczeń. Tworzenie warunków umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie systemów ekologicznych.* IV. Cel strategiczny IV: *Opieka zdrowotna, pomoc społeczna i psychologiczna, wsparcie osób z dysfunkcjami:* • IV.3**.** *Poprawa możliwości zabezpieczenia potrzeb środowiska osób: starszych, z depresją, nałogami, zagrożonych patologiami i wykluczeniem społecznym;* • IV.4. *Doskonalenie oraz poszerzenie zakresu świadczeń dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz w podeszłym wieku. Stworzenie kompleksowego programu opieki z możliwością objęcia nią wszystkich potrzebujących z terenu powiatu;* • IV.5**.** *Stworzenie na bazie stowarzyszeń i wolontariatu programu działań na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonej demoralizacją i biedą, euro sierot i z rodzin patologicznych.* V. Cel strategiczny V: *Rozwój nauki i oświaty, upowszechnianie sportu i zdrowego trybu życia. Troska o zachowanie dóbr kultury*: • V.1. *Rozwój oświaty w oparciu o szkoły wszystkich szczebli. Dostosowywanie programów nauczania do wymagań rynku pracy;* • V.2. *Poprawa materialnej bazy kształcenia, rozbudowa obiektów, realizacja remontów i zakup wyposażeń. Informatyzacja kształcenia;* • V.3. *Wspieranie działalności związków sportowych oraz klubów, organizowanie rozgrywek i festynów oraz innych imprez o charakterze masowym;* • V.4. *Organizacja nowych form kształcenia pod kątem możliwości i potrzeb uczniów, współpraca z przedsiębiorcami w procesie kształcenia zawodowego;*

		• V.5. *Działania zmierzające do zachowania dóbr kultury, zapobieganie dewastacji zabytków i pomników przyrody. Prowadzenie działalności edukacyjnych i promocyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego;* • V.7. *Remont i konserwacja zabytków oraz tworzenie produktów turystycznych.* VI. Cel strategiczny VI: *Poprawa bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałanie zagrożeniom:* • VI.4. *Poprawa stanu dróg w kierunku zwiększenia bezpieczeństwa, a także infrastruktury w miejscach rekreacji i wypoczynku;* • VI.5. *Program profilaktyki wśród dzieci i młodzieży dotyczący: bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zagrożeń nałogami i przestępczością.* VII. Cel strategiczny VII: *Rozwój powiatu poprzez kontakty krajowe i zagraniczne. Promocja sztandarowych produktów turystycznych i dóbr kultury:* • VII.3. *Tworzenie płaszczyzn integracji i współpracy między głównymi aktorami rynku lokalnego a potencjalnymi odbiorcami oferowanych towarów i usług. Rozbudowa bazy turystycznej i rekreacyjnej;* • VII.5. *Tworzenie markowych produktów turystycznych oraz ochrona przed likwidacją dotychczasowego dorobku.* W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że wszystkie cele rewitalizacji wpisują się pośrednio lub bezpośrednio w wyżej wymienione cele strategiczne. Zarówno *Strategia Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016–2025*, jak i *Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* kładą nacisk na silną wspólnotę mieszkańców, wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, a także zapewnienie czystego i zdrowego środowiska naturalnego.
POZIOM LOKALNY		
10.	***Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2015–2025***	Wizja: *Gmina Staszów atrakcyjnym ośrodkiem gospodarczym, w którym przedsiębiorczy i aktywni społecznie mieszkańcy wykorzystują dziedzictwo kulturowe i naturalne.* Misja: *Tworzenie możliwości do rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej, z wykorzystaniem tradycji przemysłowych regionu przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego i kulturowego, zapewnia wysoką jakość życia mieszkańców.* W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, w Strategii sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne i dla każdego z nich cele szczegółowe. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. Działania priorytetowe ze Strategii, które najmocniej korelują z założeniami GPR to: *1.1 Rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej (*kierunek działania 1.1, także kierunek działania 3.1 w ramach GPR); *1.2 Rozwój tożsamości i aktywności społecznej* (kierunek działania 1.2, a także 3.1 w ramach GPR); *1.3 Wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy Staszów* (kierunek działania 2.1, a także 3.2 w ramach GPR); *2.1 Wzrost atrakcyjności warunków do mieszkania* (kierunek działania 2.2, 2.3, 4.1, a także 4.2 w ramach GPR); *2.2 Kształtowanie przestrzeni publicznych na obszarze wiejskim i miejskim* (kierunek działania 4.2 w ramach GPR).

11.	***Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Staszów***	Gmina Staszów jest w procesie konsultacyjnym aktualizacji Studium. W chwili obecnej obowiązującym dokumentem jest Studium przyjęte *Uchwałą Nr XIV/139/99 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 21 grudnia 1999 roku* – obowiązujące, nieaktualne. *Polityka przestrzenna Gminy Staszów, powinna opierać się o następujące zasady:* 1. *racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych oraz tworzenie dogodnych miejsc zamieszkania,* 2. *poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,* 3. *eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,* 4. *ściągnięcie na teren gminy inwestorów, którzy utworzą nowe miejsca pracy,* 5. *tworzenie warunków dla rozwoju turystyki, w tym infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,* 6. *ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów,* 7. *zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez przebudowę i modernizację systemu komunikacji drogowej,* 8. *poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy.* Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
12.	***Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Staszów na lata 2021–2026***	Poniżej zestawiono kierunki działań wskazane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Staszów na lata 2021–2026: 1. Cel strategiczny*: Integracja społeczna – przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność):* 1. Cel szczegółowy: *Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy,* 2. Cel szczegółowy: *Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków,* 3. Cel szczegółowy: *Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w gminie Staszów,* 4. Cel szczegółowy: *Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalania się stanu ubóstwa w gminie Staszów.* 2. Cel strategiczny*: Wspieranie rodzin i dzieci:* 1. Cel szczegółowy: *Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i edukacyjnych,* 2. Cel szczegółowy: *Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich, umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.* 3. Cel strategiczny*: Redukowanie problemu uzależnień:* 1. Cel szczegółowy: *Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież,*

		2. Cel szczegółowy: *Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież oraz minimalizowanie zjawiska alkoholizmu i skutków jego nadużywania w gminie Staszów,* 3. Cel szczegółowy: *Wprowadzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym alkoholizmem.* 4. Cel strategiczny*: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych* 1. Cel szczegółowy: *Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Staszów,* 2. Cel szczegółowy: *Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Staszów.* Do najbardziej komplementarnych kierunków działań GPR z zapisami Strategii należą: Kierunek działania 1.1. „Wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców"; Kierunek działania 1.2. „Wzmacnianie tożsamości lokalnej"; Kierunek działania 3.1. „Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców".
13.	***Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani w Gminie Staszów na 2022 rok***	Głównym celem Programu jest stwarzanie warunków do kształtowania motywacji, zdrowych nawyków i pogłębiania wiedzy na temat zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień, a także podejmowanie działań na rzecz zdrowia własnego i innych. Cele szczegółowe dokumentu: *1. Ograniczenie istniejących problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i innymi zachowaniami ryzykownymi.* *2. Realizowanie programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych, prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i sportowych wpływających na postawy i umiejętności ważne dla zachowania zdrowia i trzeźwości, szczególnie wobec dzieci i młodzieży.* *3. Poszerzanie wiedzy młodych i dorosłych mieszkańców Gminy na temat szkodliwości picia alkoholu oraz dostępnych form pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin w drodze działań edukacyjno-informacyjnych.* *4. Przeciwdziałanie pierwszym próbom eksperymentowania z narkotykami i innymi substancjami psychoaktywnymi.* *5. Promowanie w środowisku lokalnym zdrowego i trzeźwego stylu życia poprzez organizowanie i wspieranie imprez bezalkoholowych o charakterze rodzinnym, sportowym i kulturalnym.* *6. Budowanie skutecznych form pomocy prawnej oraz lokalnego systemu wsparcia dla rodzin z problemami alkoholowymi oraz ofiar przemocy w rodzinach, a także wspieranie leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych od narkotyków oraz ich rodzin.* *7. Wspieranie instytucji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń podejmujących działania interwencyjno-pomocowe i profilaktyczno-terapeutyczne realizujących zadania profilaktyczne i terapeutyczne na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin.* *8. Wspieranie idei reintegracji zawodowej i społecznej osób dotkniętych problemami alkoholowymi.* *9. Szkolenie osób prowadzących zajęcia profilaktyczne i psycho-edukacyjne z zakresu problematyki rozwiązywania problemów alkoholowych oraz uzależnień od narkotyków i substancji psychoaktywnych.*

		10. *Budowanie skutecznych form kontroli administracyjno-prawnej i społecznej wobec przejawów naruszania prawa przez osoby korzystające z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, a zwłaszcza podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów o zakazie reklam i promocji napojów alkoholowych oraz przepisów o zakazie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.* Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą m.in. na integrację społeczną i zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji, zwiększanie współpracy międzysektorowej, w tym wspieranie organizacji pozarządowych, a także zapobieganie wykluczeniu społecznemu, co w dużej mierze przyczynić się może do osiągniecia celów założonych w Programie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2015–2025[5] wskazuje, że głównym problemem na terenie gminy jest „niska przedsiębiorczość i aktywność społeczna mieszkańców oraz niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny w rozwoju gminy", czego skutkami są m.in. „niska aktywność społeczna w organizacjach pozarządowych", „niski udział dochodów własnych w dochodach ogółem gminy", „mała liczba turystów odwiedzających gminę", „niższa niż średnia wojewódzka i kraju liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw" oraz „depopulacja mieszkańców regionu". W Strategii określono dwa cele główne oraz 5 celów szczegółowych, a także działania i zadania istotne dla rozwoju gminy. Wśród nich znajdują się:

1. *Przedsiębiorcza gmina Staszów:*
    1.1. *Rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej,*
    1.2. *Rozwój tożsamości i aktywności społecznej,*
    1.3. *Wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy Staszów.*
2. *Staszów – przestrzeń przyjazna do mieszkania:*
    2.1. *Wzrost atrakcyjności warunków do mieszkania,*
    2.2. *Kształtowanie przestrzeni publicznych na obszarze wiejskim i miejskim.*

W ramach celu głównego *Staszów – przestrzeń przyjazna do mieszkania,* celu szczegółowego *Kształtowanie przestrzeni publicznych na obszarze wiejskim i miejskim* oraz działania priorytetowego *Tworzenie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej* do zadań wskazano *rewitalizację centrum Staszowa*. Rewitalizacja musi być prowadzona we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Rewitalizacja centrum Staszowa według Strategii polegać ma m.in. na remoncie i modernizacji zabytkowego Ratusza i nadaniu mu nowych funkcji turystycznych oraz kulturalno-społecznych, likwidacji barier architektoniczno-urbanistycznych, wymianie infrastruktury technicznej, pobudzeniu aktywności gospodarczej, czy też przebudowie układu komunikacyjnego, co zwiększy bezpieczeństwo w centrum miasta.

Realizacja celów przyczyni się do osiągniecia stanu określonego w wizji przedstawionej w Strategii, tj. *Gmina Staszów atrakcyjnym ośrodkiem gospodarczym, w którym przedsiębiorczy i aktywni społecznie mieszkańcy wykorzystują dziedzictwo kulturowe i naturalne*. Założenia GPR wpisują się w tę wizję oraz we wszystkie wskazane powyżej cele, przy czym najbardziej spójne ze sobą są:

- cel szczegółowy Strategii *Rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej* jest spójny z kierunkami działań: 1.1. „Wspieranie aktywizacji zawodowej

[5] Strategia przyjęta Uchwałą Nr X/77/15 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 29 maja 2015 r.

i przedsiębiorczości mieszkańców", a także 3.1. „Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców";

- cel szczegółowy Strategii *Rozwój tożsamości i aktywności społecznej* jest spójny z kierunkiem działania: 1.2. „Wzmacnianie tożsamości lokalnej";
- cel szczegółowy Strategii *Wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy Staszów* jest spójny z kierunkami działań: 2.1. „Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego", a także 3.2. „Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa materialnego i niematerialnego podobszaru";
- cel szczegółowy Strategii *Wzrost atrakcyjności warunków do mieszkania* jest spójny z kierunkami działań: 2.3. „Poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców", a także 4.1. „Rozwój usług publicznych";
- cel szczegółowy Strategii *Kształtowanie przestrzeni publicznych na obszarze wiejskim i miejskim* jest spójny z kierunkami działań: 2.2. „Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeń publicznej", a także 4.2. „Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego".

Ponadto w zawartej w Strategii analizie SWOT przedstawiono najistotniejsze problemy (słabe strony), które są uzasadnieniem dla potrzeby przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych wpisujących się w ww. kierunki[6]:

- mała liczba nowo powstających przedsiębiorstw,
- liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców mniejsza od średniej dla kraju,
- słaba aktywność organizacji pozarządowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Staszów na lata 2021–2026[7] jest dokumentem opracowanym zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), a za koordynację jego realizacji odpowiada Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie. W Strategii tej przeprowadzono analizę SWOT w zakresie polityki społecznej w gminie Staszów, w której wskazano, że słabymi stronami są, m.in.:[8]

- ukryte bezrobocie,

[6] *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2015–2025*, str. 11.
[7] *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Staszów na lata 2021–2026* przyjęta Uchwałą Nr LII/419/2021 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 14 października 2021 r.
[8] jw., s. 117–118.

- bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych,
- niewystarczająca oferta pozaszkolna,
- mała liczba klubów i miejsc spotkań dla młodzieży,
- słabo rozwinięta sieć organizacji działających w sferze pomocy społecznej,
- mała liczba organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ubogich,
- zbyt niska aktywność mieszkańców wsi uniemożliwiająca realizację wszystkich programów,
- niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczno – sieciowa) na obszarach wiejskich,
- nie w pełni dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej.

W kontekście planowanej rewitalizacji szczególnie istotnymi elementami założeń Strategii są[9]:

- cel strategiczny I *Integracja społeczna – przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność):*
  - cel szczegółowy 1 *Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy,* w tym szczególnie działanie: współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy w Staszowie i agencjami do spraw zatrudnienia i instytucjami szkolącymi w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych;
  - cel szczegółowy 2 *Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków*, w tym szczególnie działania: przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych z terenu gminy Staszów oraz aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie gminy Staszów do aktywnego wspierania działań zmierzających do ograniczania skutków wykluczenia społecznego;
  - cel szczegółowy 3 *Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w gminie Staszów*, w tym szczególnie działania: mobilizowanie i motywowanie do aktywności społecznej oraz wspieranie i pomoc w rozwijaniu wolontariatu, jako formy pomocy na rzecz osób potrzebujących.
- cel strategiczny II *Wspieranie rodzin i dzieci*:

[9] jw., s. 122–129.

- cel szczegółowy 1 *Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i edukacyjnych*, w tym szczególnie działania: zapewnienie możliwie pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę, wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci oraz promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym, edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, programy sportowo-rekreacyjne).

- cel strategiczny III *Redukowanie problemu uzależnień:*
  - cel szczegółowy 2 *Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież oraz minimalizowanie zjawiska alkoholizmu i skutków jego nadużywania w gminie Staszów,* w tym szczególnie działania: wspieranie programów profilaktyczno-interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka, upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach zażywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz praca socjalna mobilizująca do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione i współuzależnione.
- cel strategiczny IV *Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych:*
  - cel szczegółowy 1 *Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Staszów*, w tym szczególnie działania: inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług adresowanych do osób starszych, niepełnosprawnych i z szeroko rozumianymi zaburzeniami psychicznymi, inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo, rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.
  - cel szczegółowy 2 *Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Staszów,* w tym szczególnie działania: prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi, zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania, rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, podejmowanie współpracy z samorządem powiatowym, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi

działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w gminie Staszów, współpraca i wsparcie organizacji pozarządowych.

W związku z powyższym ww. dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorców interwencji społecznych, przyczyniając się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy Staszów, w szczególności wykluczonych społecznie oraz zagrożonych marginalizacją, doprowadzając do integracji społecznej (w tym międzypokoleniowej) na terenie gminy, w tym również na obszarze rewitalizacji, cechującym się szczególnym nasileniem sytuacji kryzysowej.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Staszów*. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* „stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy", dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy, który wskazuje na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska i zapewniania

dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy".

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego gmina Staszów podzielona została na jednostki strukturalne (referencyjne), w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie wiejskim gminy przyjęto podział na 35 sołectw, natomiast na terenie miasta Staszów przyjęto podział na 6 osiedli. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

W przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych gminy Staszów z podziałem na jednostki strukturalne.

Tabela 2. Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie miasta i gminy Staszów w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sfera	Cechy szczegółowe sfery	Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Źródło danych
SPOŁECZNA	Trendy demograficzne	1.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie
		2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	
		3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	
		4.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	szt.	
		5.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	-	
		6.	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	

	Sytuacja na rynku pracy/ bezrobocie	7.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	%	Powiatowy Urząd Pracy w Staszowie
		8.	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	
	Pomoc społeczna	9.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie
		10.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		11.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		12.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		13.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		14.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		15.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		16.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		17.	Liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta" na 10 tys. mieszkańców	szt.	
	Poziom wychowania przedszkolnego	18.	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (dane dla miasta i obszaru wiejskiego)	%	Główny Urząd Statystyczny (BDL)
	Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego	19.	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Komenda Powiatowa Policji w Staszowie
	Aktywność społeczna/ kulturalna mieszkańców	20.	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (stowarzyszenia rejestrowe, fundacje, uczniowskie kluby sportowe, kluby sportowe, stowarzyszenia zwykłe, OSP)	szt.	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie
	Udział w życiu publicznym	21.	Frekwencja w wyborach samorządowych – I tura (X 2018)	%	Państwowa Komisja Wyborcza
		22.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych (X 2019)	%	

GOSPODARCZA	Przedsiębiorczość mieszkańców	23.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Statystyczny w Kielcach
		24.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		25.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		26.	Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Wyposażenie w infrastrukturę społeczną	27.	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców	ha	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie
		28.	Udział długości dróg nieasfaltowych w ogólnej długości dróg	%	
TECHNICZNA	Mieszkalnictwo	29.	Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	szt.	
	Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	30.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
		31.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
	Stan techniczny zabytków	32.	Udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie tych zabytków w gminie ogółem	%	
ŚRODOWISKOWA	Odpady niebezpieczne	33.	Ilość unieszkodliwionego azbestu w przeliczeniu na 1 mieszkańca	tona	
	Zieleń urządzona	34.	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	
	Formy ochrony przyrody	35.	Położenie na obszarach objętych formami ochrony przyrody[10]	TAK/ NIE	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
	Tereny zalewowe	36.	Położenie na obszarach zagrożonych wystąpieniem powodzi	TAK/ NIE	Państwowe Gospodar-stwo Wodne Wody Polskie
	Ochrona środowiska	37.	Liczba przyłączy sieci gazowej na 100 budynków mieszkalnych ogółem	szt.	Polska Spółka Gazownictwa Sp z o.o. Oddział Zakład Gazownictwa w Kielcach

Źródło: Opracowanie własne

[10] Dotyczy wyłącznie następujących form ochrony przyrody: obszar Natura 2000, rezerwat przyrody, park krajobrazowy.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 37 wskaźników ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Staszowie, Komendy Powiatowej Policji w Staszowie, Polskiej Spółki Gazownictwa Sp z o.o. Oddział Zakład Gazownictwa w Kielcach, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały. W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Na potrzeby wyznaczenia zasięgu granic obszaru zdegradowanego, posłużono się jego definicją w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, zgodnie z którą obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została natomiast przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w gminie Staszów przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów

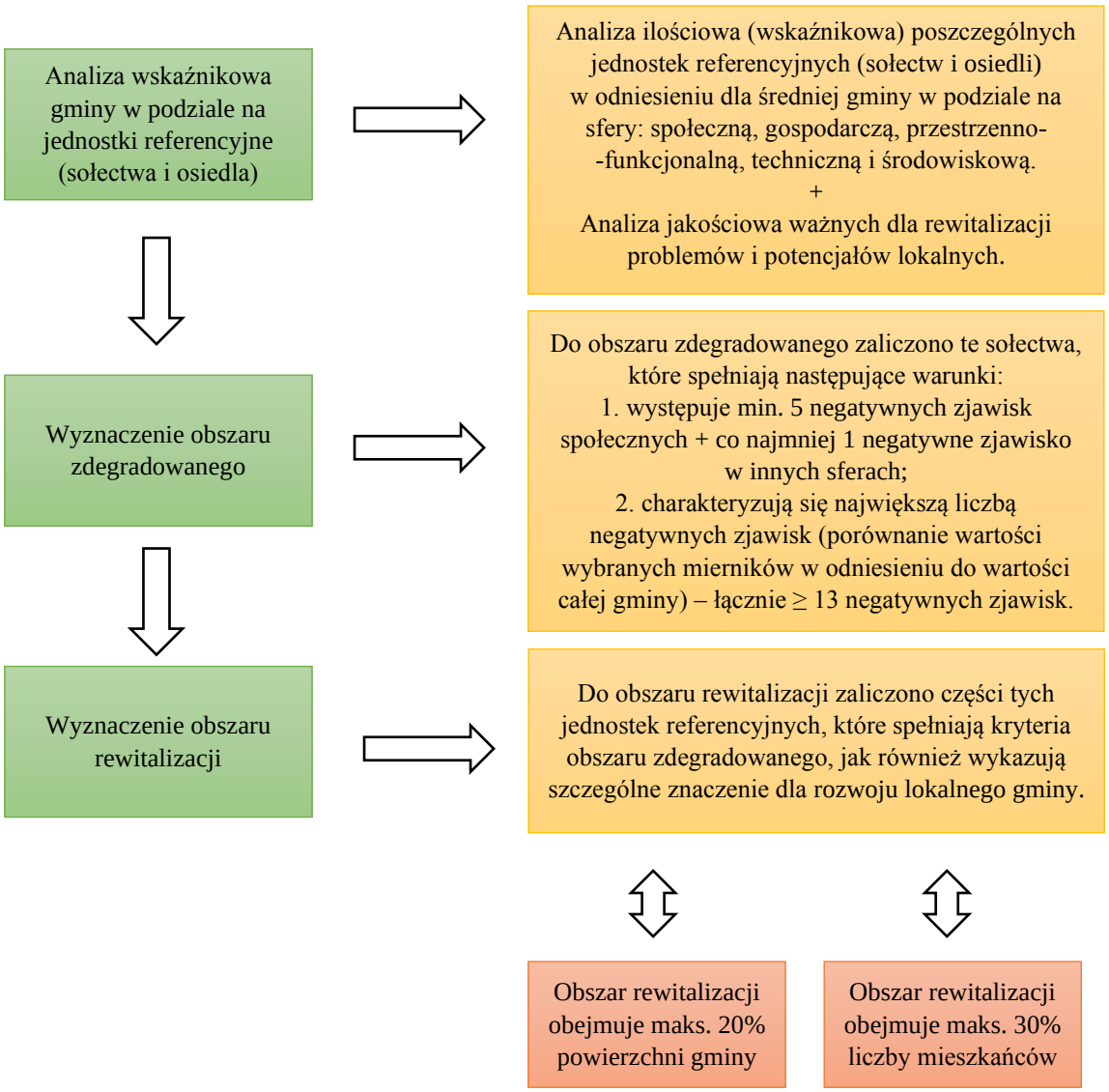

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych, o którym mowa w ust. 1".

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się przede wszystkim problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 13. Kluczowym elementem delimitacji i uzasadnieniem dla takiego zasięgu obszaru zdegradowanego jest fakt nakładania się stanów kryzysowych w poszczególnych sferach na negatywne zjawiska w sferze społecznej. Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie miasta i gminy Staszów obejmuje osiedla: Osiedle nr 1 „Północ", Osiedle nr 3 „Stare Miasto", Osiedle nr 4 „Staszówek", a także sołectwa: Czernica, Dobra, Gaj Koniemłocki, Grzybów, Jasień, Kopanina, Krzczonowice, Kurozwęki, Lenartowice, Łaziska, Łukawica, Poddębowiec, Ponik, Sielec, Smerdyna, Stefanówek, Wiązownica Kolonia, Wiązownica Mała, Wiśniowa, Wiśniowa Poduchowna, Wola Osowa, Wola Wiśniowska, Wólka Żabna, Zagrody, Ziemblice.

Granice obszaru zdegradowanego na terenie miasta i gminy Staszów przedstawiono na mapie 1.

Mapa 1. Granic obszaru zdegradowanego na terenie miasta i gminy Staszów

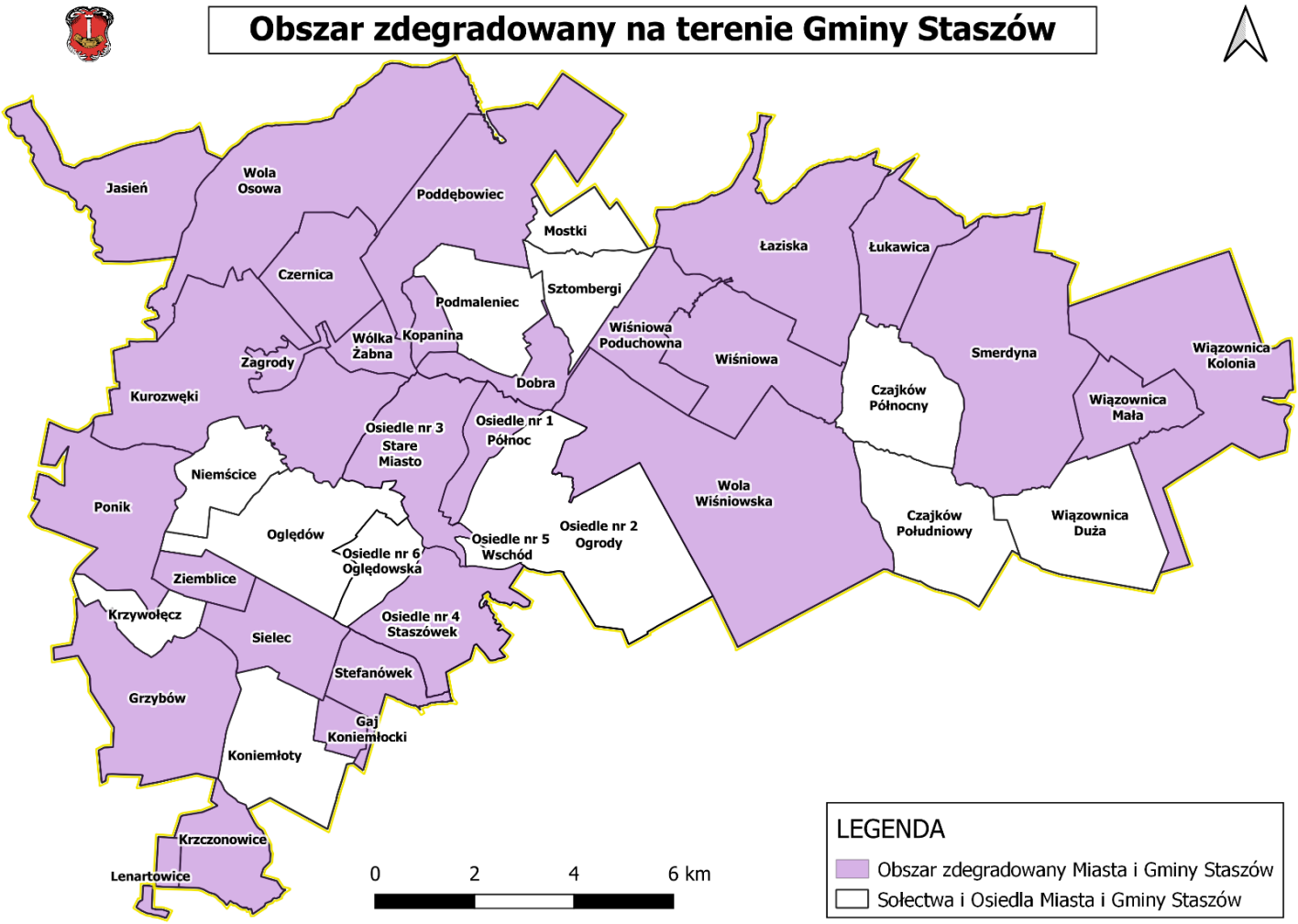

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji obszar rewitalizacji to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (…). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic".

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar rewitalizacji, który składa się z dwóch podobszarów. Granice Podobszaru I rewitalizacji obejmują zamieszkałe sołectwa Kurozwęki i Dobra oraz osiedla: Osiedle nr 3 „Stare Miasto" i Osiedle nr 4 „Staszówek". Natomiast granice Podobszaru II rewitalizacji obejmują sołectwa Wiśniowa oraz Wiśniowa Poduchowna. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji nie występują tereny niezamieszkałe o charakterze poprzemysłowym, powojskowym i pokolejowym.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje łącznie powierzchnię 9,64 km^2 (4,24% powierzchni ogółem gminy), z czego Podobszar I obejmuje powierzchnię równą 7,69 km^2 (3,39%), a Podobszar II stanowi 1,95 km^2 (0,85%). Łącznie podobszary rewitalizacji zamieszkałe są przez 5 325 mieszkańców (20,53% ludności ogółem gminy), z czego 4 399 osób to mieszkańcy Podobszaru I (16,96%), a 926 osób to mieszkańcy Podobszaru II (3,57%). W związku z powyższym obszar rewitalizacji nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż ma on istotne znaczenie dla rozwoju gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie 2, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów zaprezentowano na mapach 3 i 4.

Mapa 2. Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie miasta i gminy Staszów

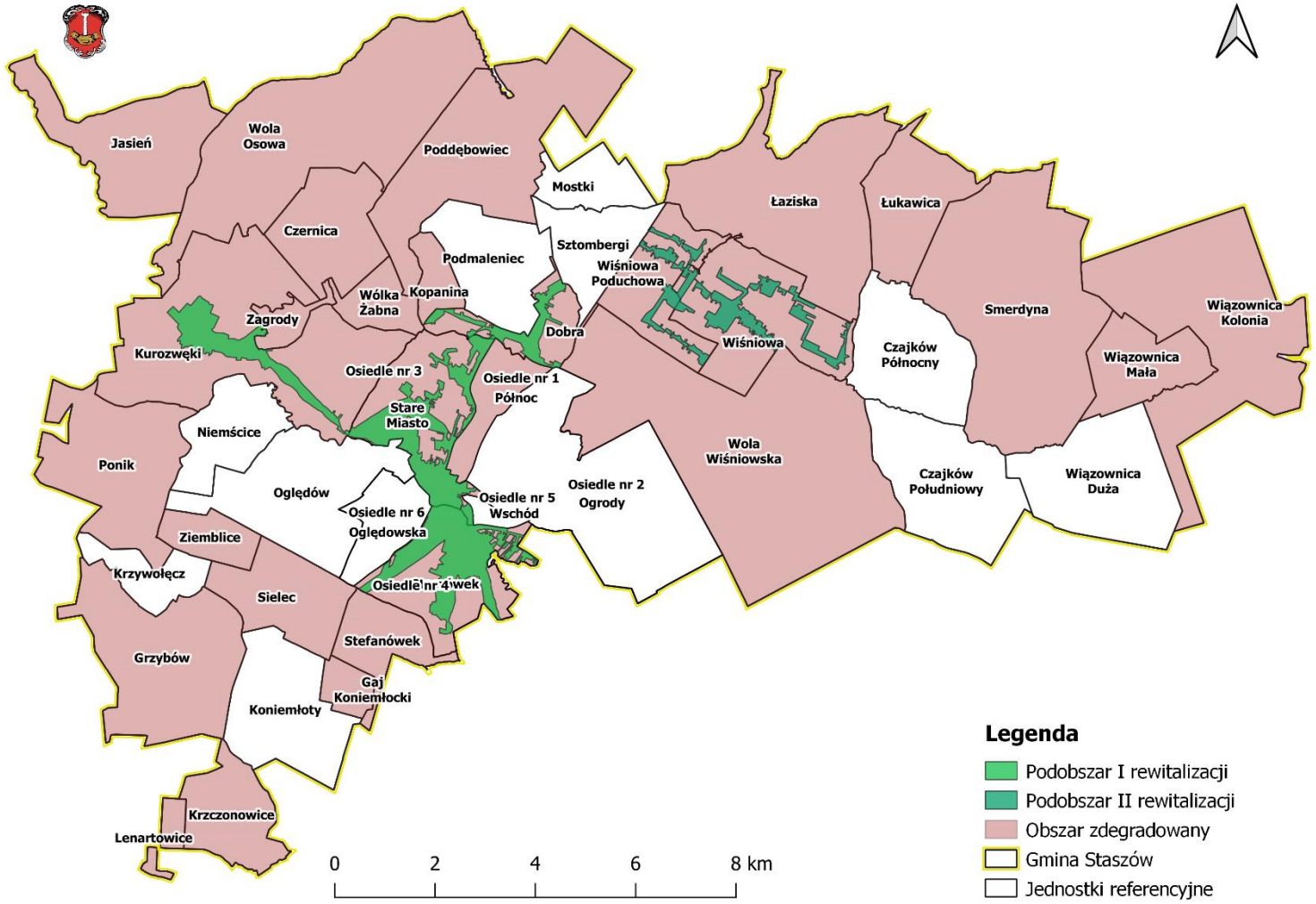

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3. Granice wyznaczonego Podobszaru I rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów

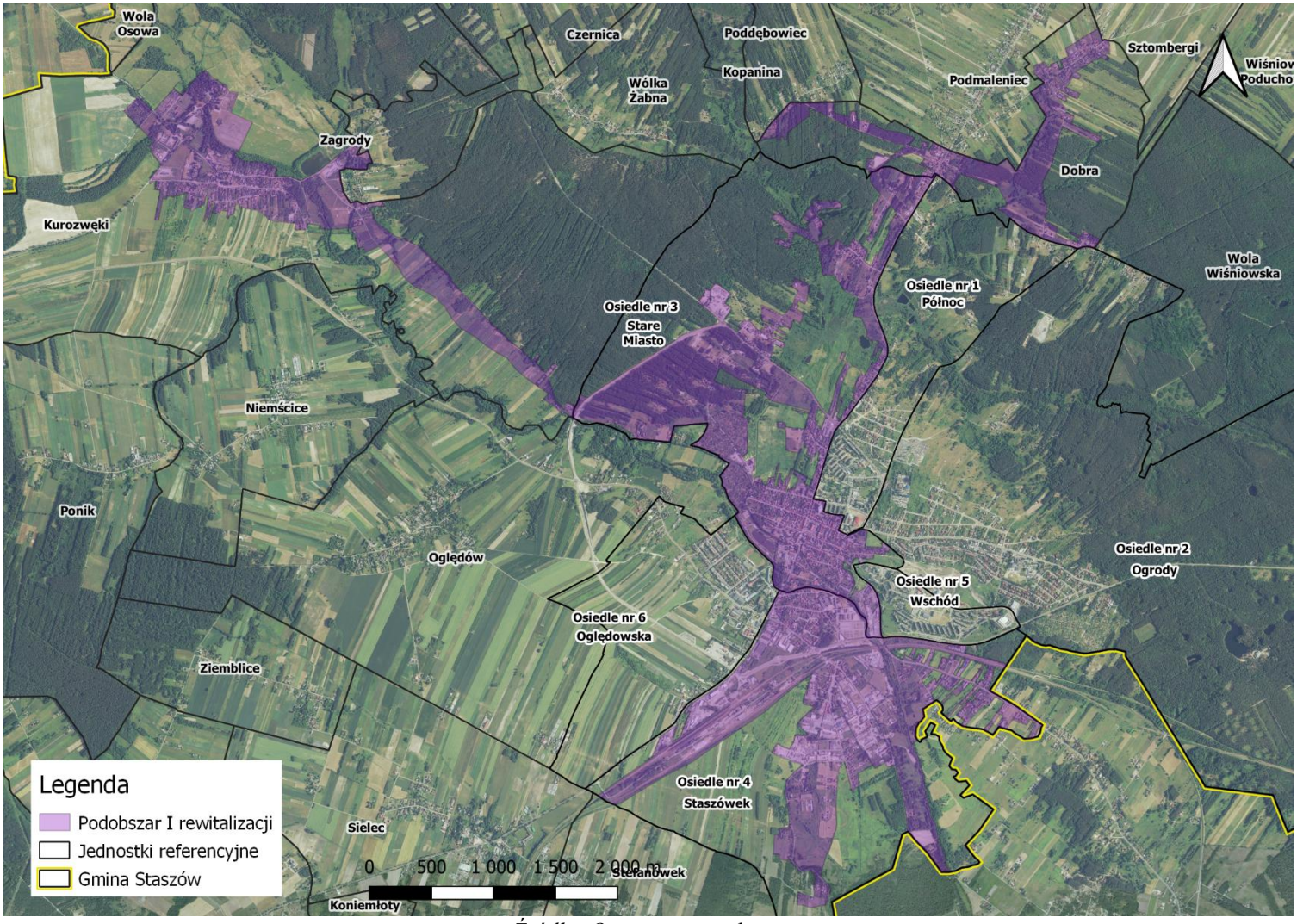

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 4. Granice wyznaczonego Podobszaru II rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów

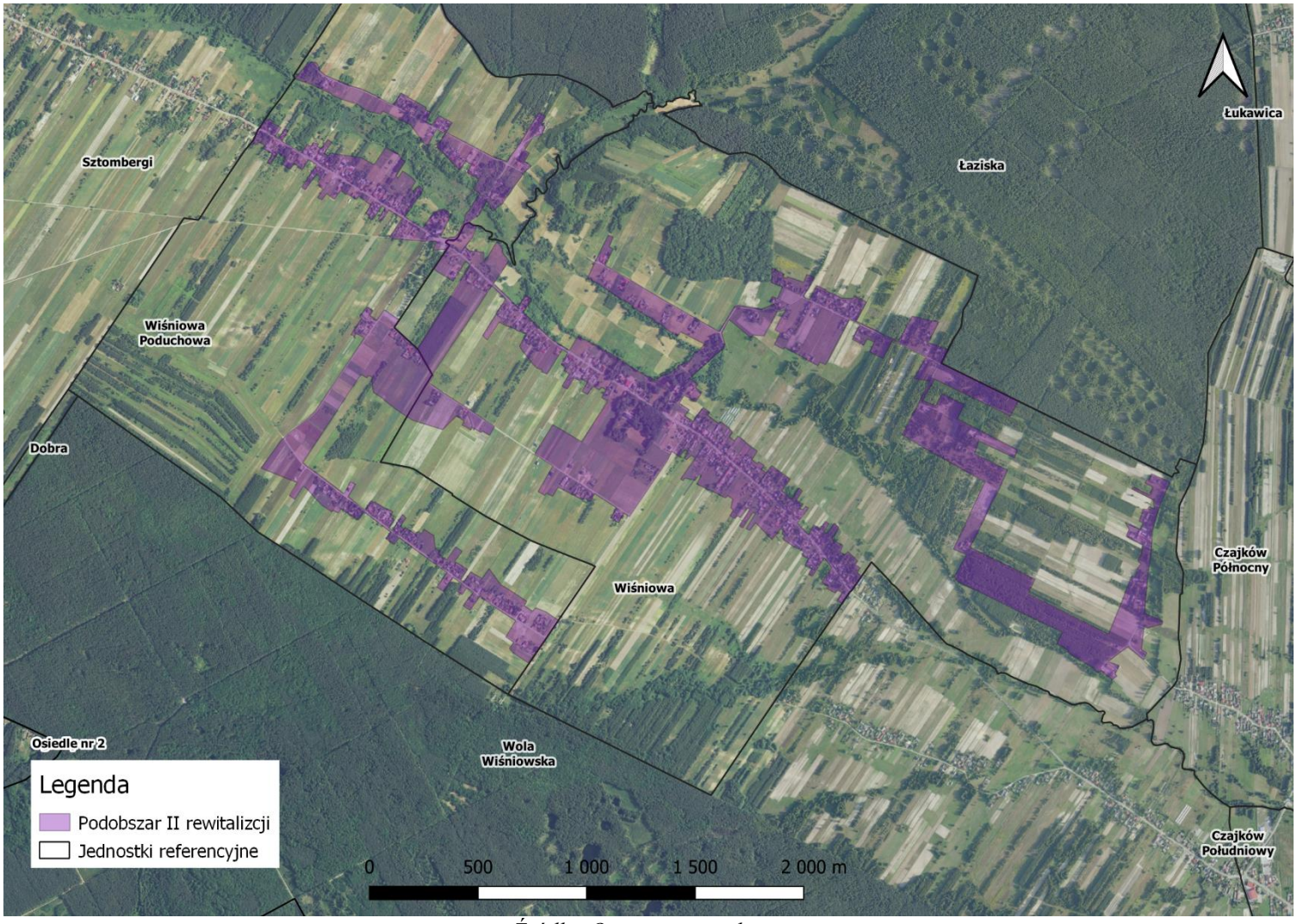

Źródło: Opracowanie własne

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (…) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru".

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2. Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji to zamieszkałe tereny Podobszaru I – sołectwa Kurozwęki i Dobra oraz osiedla: Osiedle nr 3 „Stare Miasto" i Osiedle nr 4 „Staszówek", natomiast Podobszar II obejmuje sołectwa Wiśniowa oraz Wiśniowa Poduchowna. Z uwagi na to, że część wyznaczonego obszaru jest głównym ośrodkiem gminy, dominują tutaj funkcje centrotwórcze: publiczne, usługowe, handlowe, edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne. Przez obszar rewitalizacji przebiega sieć dróg gminnych, powiatowych oraz drogi wojewódzkie tj.: droga nr 764 Kielce – Tuszów Narodowy, droga nr 765 Chmielnik–Osiek, a także droga nr 757 Opatów–Stopnica. Na obszarze rewitalizacji znajdują się m.in. apteki, sklepy spożywcze i wielobranżowe, przemysłowe i firmy ogólnobudowlane, a także Urząd Miasta i Gminy w Staszowie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Staszowie, Starostwo Powiatowe w Staszowie, Zespół Szkół Ekonomicznych w Staszowie, Staszowski Ośrodek Kultury, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Staszowie oraz Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Kurozwękach, Komenda Powiatowa Policji w Staszowie, Państwowa Straż Pożarna w Staszowie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Kurozwękach, Ochotnicza Straż Pożarna w Wiśniowej i Ochotnicza Straż Pożarna w Staszowie

Sołectwa: Kurozwęki, Dobra, Wiśniowa i Wiśniowa Poduchowna oraz Osiedle nr 3 „Stare Miasto" i Osiedle nr 4 „Staszówek", które wchodzą w skład obszaru rewitalizacji, są zamieszkane przez dużą część ludności gminy, co w połączeniu ze znaczeniem obszaru dla rozwoju całej gminy powoduje gromadzenie się konfliktów rozwojowych i wielu sprzeczności, które prowadzą do degradacji technicznej oraz kryzysu społeczno-gospodarczego.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie stan ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na koniec 2019 roku (zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania) wynosił ogółem 5 325 mieszkańców (20,53% ludności ogółem gminy), z czego 4 399 osób to mieszkańcy Podobszaru I (16,96%), a 926 osób to mieszkańcy Podobszaru II (3,57%) – tabela 3.

Tabela 3. Liczba ludności na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów w latach 2015–2019

Jednostka strukturalna	2015	2016	2017	2018	2019
Osiedle nr 3 Stare Miasto	2 608	2 604	2 617	2 591	2 584
Osiedle nr 4 Staszówek	931	936	921	960	884
Dobra	266	257	254	266	264
Kurozwęki	691	694	674	673	667
Podobszar I	**4 496**	**4 491**	**4 466**	**4 490**	**4 399**
Wiśniowa	612	610	612	595	592
Wiśniowa Poduchowna	319	329	329	329	334
Podobszar II	**931**	**939**	**941**	**924**	**926**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje, wpływają zarówno na liczbę ludności, jak i na jej strukturę wiekową. Analizując udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem obszaru rewitalizacji należy wskazać, że na obszarze rewitalizacji następuje spadek udziału dzieci w ludności ogółem, przy czym spadek ten jest większy na podobszarze I, a także systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (wykresy 1 i 2). W porównaniu do średniej dla całej gminy struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji Podobszaru I przedstawia się niekorzystnie ze względu na większą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym oraz w obu podobszarach ze względu na mniejszą w wieku przedprodukcyjnym (wykres 3).

Wykres 1. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze I rewitalizacji w latach 2015–2019

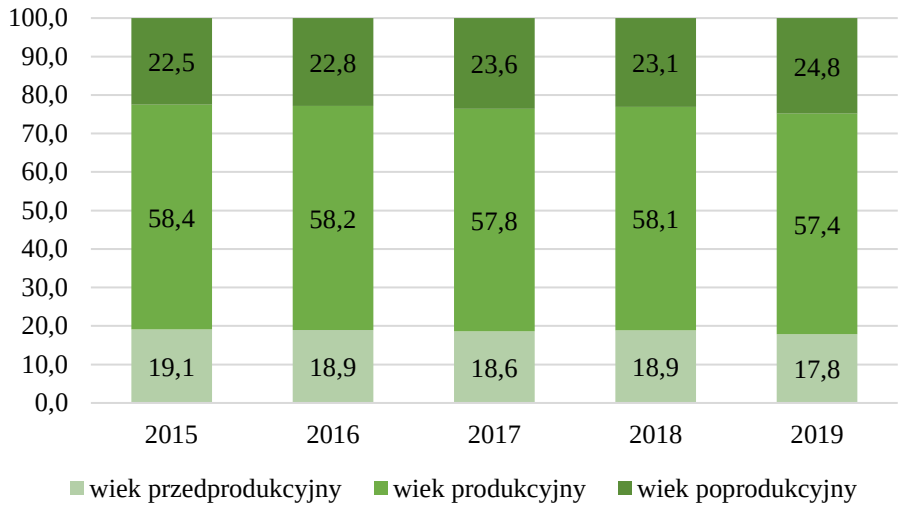

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze II rewitalizacji w latach 2015–2019

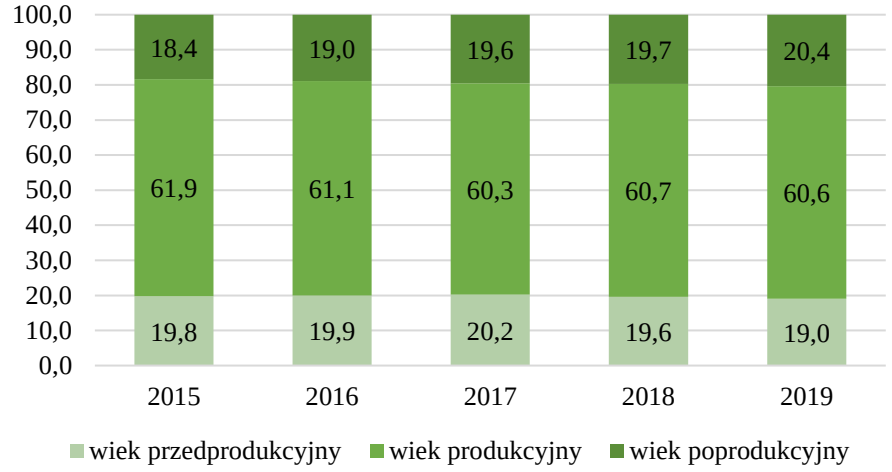

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Wykres 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy

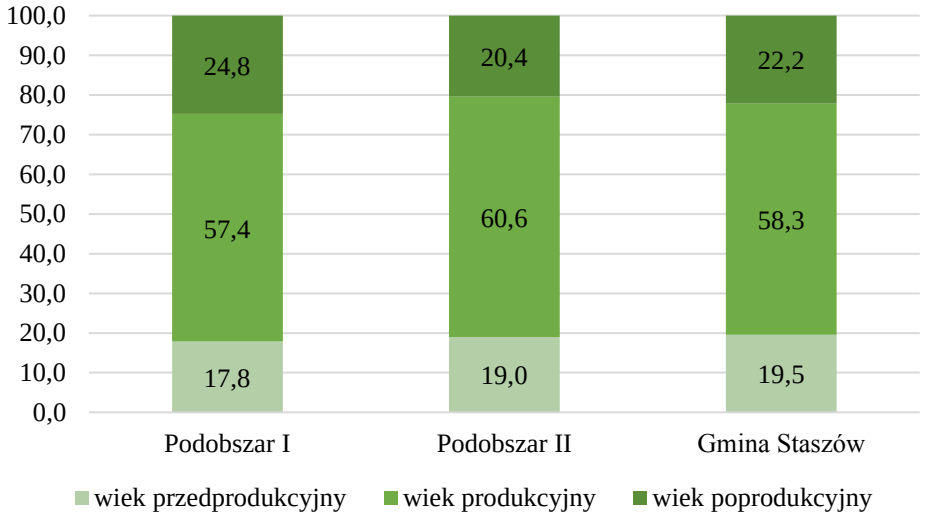

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) na przestrzeni lat w obu podobszarach charakteryzował się tendencją wzrostową. W 2019 r. gorsza sytuacja była w Podobszarze I, gdzie wartości wynosiły 74,4, natomiast w Podobszarze II: 65,1, co przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego) – porównanie podobszarów rewitalizacji w latach 2015–2019

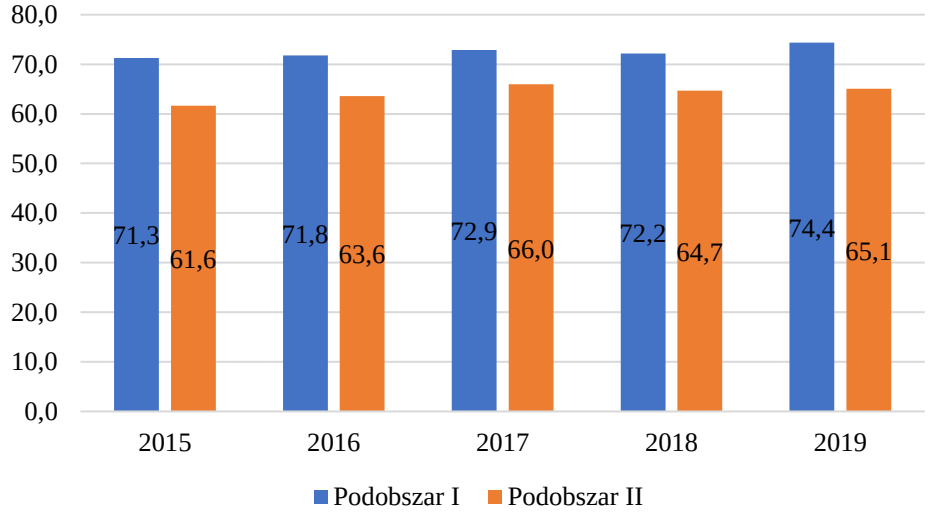

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Dane statystyczne pokazują, że wyznaczony obszar rewitalizacji obok starzejącego się społeczeństwa charakteryzuje się także odpływem ludności. Wskaźnik salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób na przestrzeni lat 2015–2019 wahał się (wykres 5). Najmniejszy odpływ ludności zarejestrowano w 2019 r. w Podobszarze II, a największy w tym samym roku w Podobszarze I. Sytuacja Podobszaru I była niekorzystna w porównaniu do gminy Staszów, powiatu staszowskiego oraz województwa świętokrzyskiego (wykres 6). Bezrobocie jest jednym z powodów migracji ludzi młodych z terenu gminy.

Wykres 5. Saldo migracji w przeliczeniu na 100 osób na podobszarach rewitalizacji w latach 2015–2019

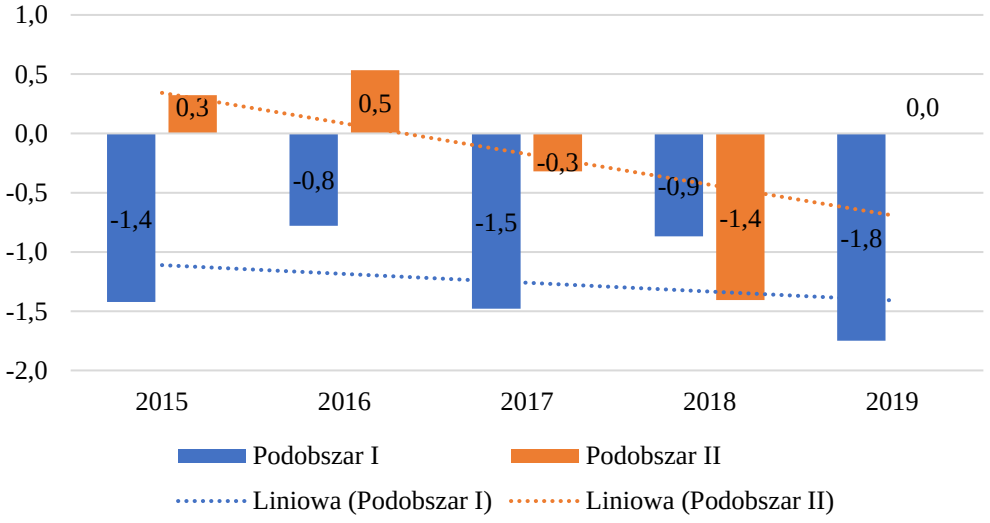

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Wykres 6. Saldo migracji w przeliczeniu na 100 osób na podobszarach rewitalizacji, Gminie Staszów, powiecie staszowskim oraz województwie świętokrzyskim w 2019r.

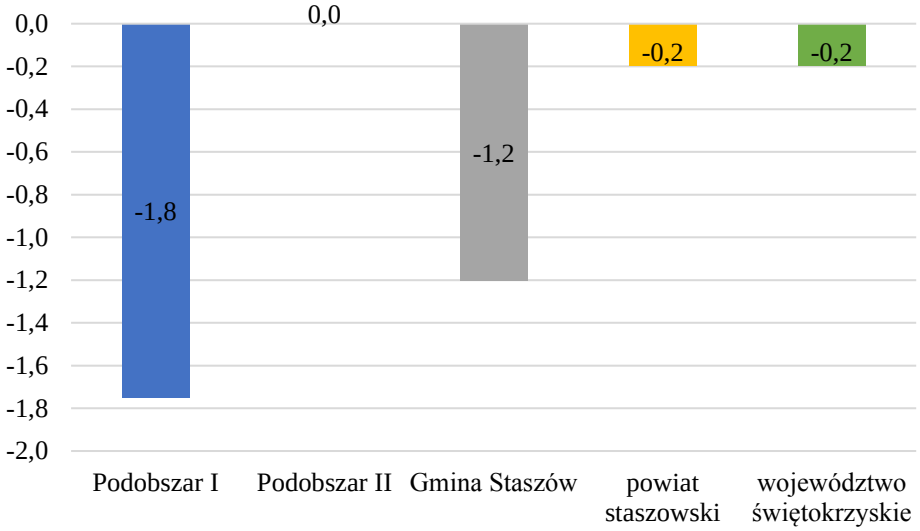

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Na terenie Podobszaru I rewitalizacji udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2019 roku wynosił 5,2%, natomiast na Podobszarze II: 4,6% (wykres 7), przy czym średnia dla gminy wynosiła 4,9%. Na przestrzeni lat 2015–2019 można stwierdzić zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych na całym obszarze rewitalizacji. Bezrobocie nie jest więc głównym problemem mieszkańców. Sytuacja na Podobszarze II w 2019 roku była lepsza niż w województwie świętokrzyskim i w gminie Staszów (wykres 8).

Wykres 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na podobszarach rewitalizacji w latach 2015–2019

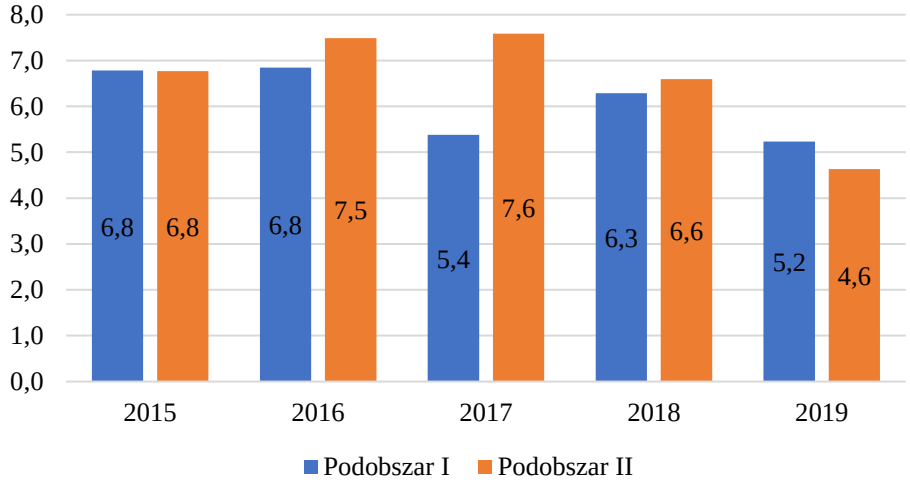

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Staszowie

Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, w gminie Staszów, powiecie staszowskim i województwie świętokrzyskim w 2019 r.

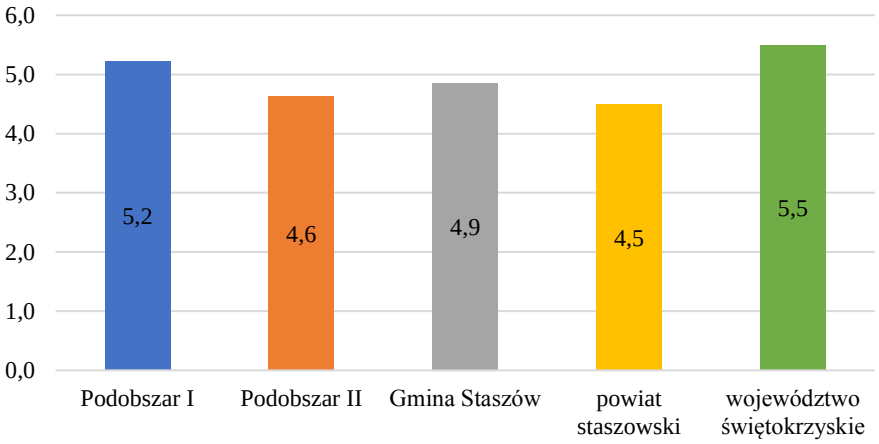

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Staszowie

Problemem jest zjawisko długotrwałego bezrobocia, wynikające z faktu, iż głównie nie pracują te osoby, które nie mają kwalifikacji bądź uzależniły się od pomocy społecznej i nie mają chęci czy motywacji do podjęcia pracy. Na wykresie 9. przedstawiono udział długotrwale bezrobotnych w procencie bezrobotnych ogółem w latach 2015–2019. Wartości dla podobszarów są gorsze od średnich dla gminy i powiatu, a w przypadku podobszaru II także w odniesieniu do średniej dla województwa (wykres 10).

Wykres 9. Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na podobszarach rewitalizacji w latach 2015–2019

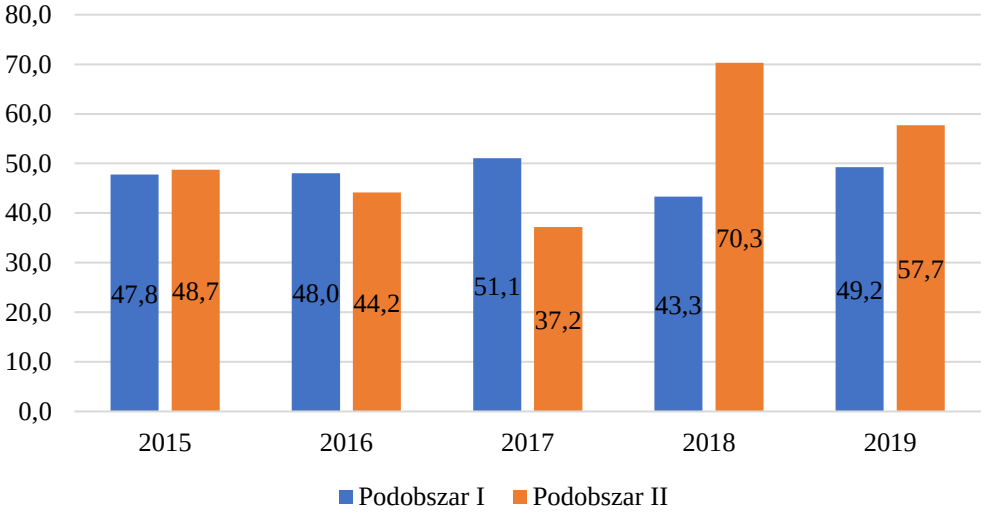

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Staszowie

Wykres 10. Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na podobszarach rewitalizacji, w gminie Staszów, powiecie staszowskim oraz województwie świętokrzyskim w 2019 r.

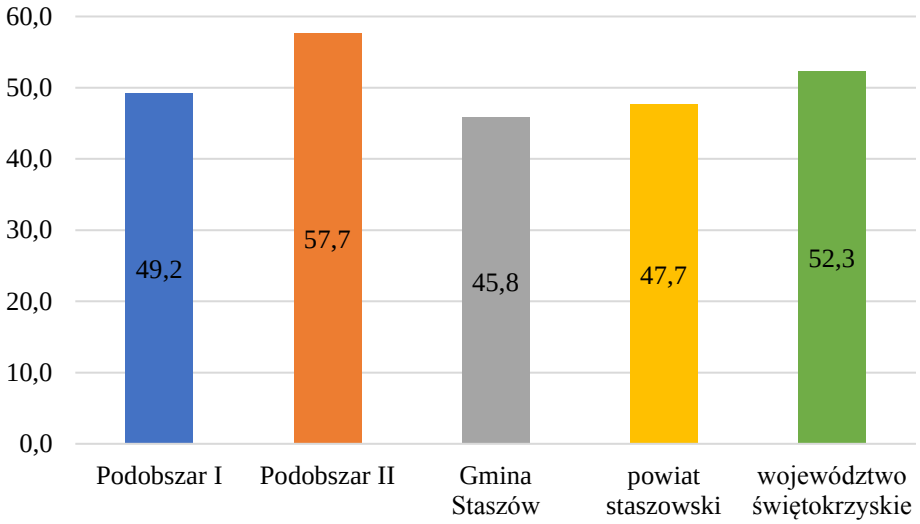

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Staszowie

Ci mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy wykazują mobilizację i chęć do podjęcia zatrudnienia, najczęściej znajdują miejsca pracy. Zauważalne jest jednak coraz częściej diagnozowane zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy". Dla niektórych możliwość pobierania zasiłków i świadczeń z Ośrodka Pomocy Społecznej jest najprostszym i wystarczającym rozwiązaniem, zapewniającym w rozumieniu takich osób dostateczny poziom życia. Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. W tabeli 4 przedstawiono liczbę osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów w 2019 roku – zarówno na Podobszarze I jak i Podobszarze II rewitalizacji najczęstszymi

powodami przyznania pomocy społecznej były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, a także długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela 4. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji i średnio w gminie w 2019 r.

	Wskaźnik w przeliczeniu na 1 000 osób		
	Podobszar I	**Podobszar II**	**Średnia dla gminy**
z powodu ubóstwa	26,6	27,0	17,3
z powodu bezrobocia	20,5	20,5	14,7
z powodu niepełnosprawności	20,7	21,6	15,2
z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	19,1	34,6	13,8
z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	15,2	13,0	10,3
z powodu przemocy w rodzinie	1,8	0,0	0,4
z powodu alkoholizmu	2,3	1,1	1,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie

W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji oraz aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców, co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Organizacje społeczne wskazują czy na terenie danego obszaru społeczeństwo jest aktywne i zintegrowane we wspólnym działaniu na rzecz jego rozwoju. Ponadto są też przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jedną z form aktywności lokalnej. Pełnią ważną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych, ale też wzmacniają organizacyjnie władze lokalne oraz zwiększają możliwości rozwoju społecznego. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji wskaźnik *liczba organizacji pozarządowych na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania* w 2019 roku najwyższy był w Podobszarze I (2,7), a nieco niższe wartości w porównaniu z obszarem całej gminy (2,6) osiągnął dla Podobszaru II (2,2) – wykres 11. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie obszaru rewitalizacji w gminie Staszów w 2019 r. zamieszczono w tabeli 5.

Wykres 11. Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 osób w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy

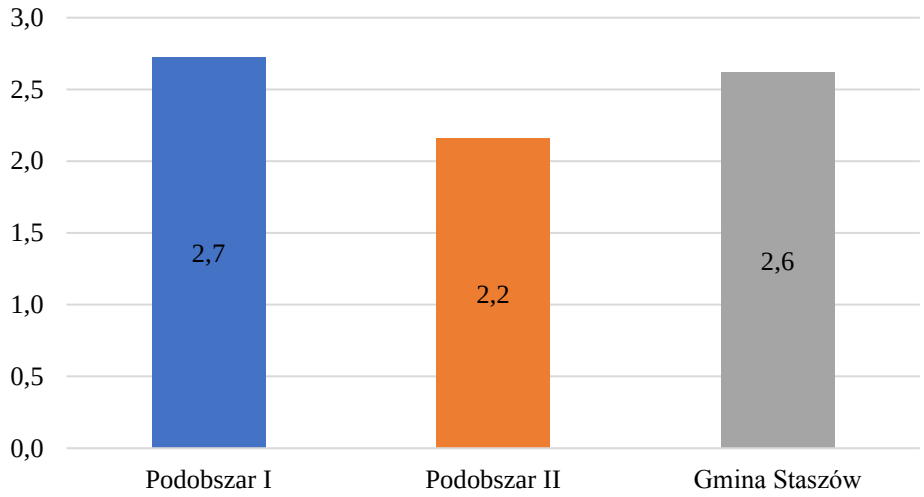

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Tabela 5. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie obszaru rewitalizacji w gminie Staszów w 2019 roku

Lp.	Nazwa organizacji	Adres	Obszar rewitalizacji
1.	Staszowskie Towarzystwo Kulturalne	Staszów, ul. Rynek 1	Os. nr 3 „Stare Miasto”
2.	Staszowskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych	Staszów, ul. Piłsudskiego 7	Os. nr 3 „Stare Miasto”
3.	Stowarzyszenie "Pro Civitas"	Staszów, ul. Rynek 8	Os. nr 3 „Stare Miasto”
4.	Ochotnicza Straż Pożarna w Staszowie	Staszów, ul. Parkowa 6	Os. nr 3 „Stare Miasto”
5.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Staszowie	Staszów, ul. Rytwiańska 23	Os. nr 3 „Stare Miasto”
6.	Stowarzyszenie Amazonek Ziemi Staszowskiej	Staszów, ul. Szkolna 14	Os.nr 3 „Stare Miasto”
7.	Fundacja "Bursztynowe Serce"	Staszów, ul. Kościuszki 77	Os. nr 3 „Stare Miasto”
8.	Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców	Staszów ul. Piłsudskiego 4	Os. nr 3 „Stare Miasto”
9.	Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych "Talent"	Staszów ul. Parkowa 6	Os. Staszówek
10.	Ludowy Zespół Sportowy „Dobra Podmaleniec w Dobrej”	Dobra 55a	Dobra
11.	Stowarzyszenie Miłośników i Przyjaciół Kurozwęk	Kurozwęki, ul. Zamkowa 3	Kurozwęki
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kurozwękach	Kurozwęki, ul. Staszowska 29	Kurozwęki
13.	Ludowy Klub Sportowy „LIDER” w Wiśniowej	Wiśniowa 183	Wiśniowa
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wiśniowej	Wiśniowa 114	Wiśniowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Zauważa się problemy na obszarze rewitalizacji w aktywności mieszkańców w życiu publicznym, o czym świadczą m.in. wartości wskaźnika: *frekwencja w wyborach*

parlamentarnych (X 2019). Frekwencja mieszkańców Podobszaru II w wyborach była niższa w porównaniu z gminą Staszów, powiatem staszowskim oraz województwem świętokrzyskim. Nieco lepsza sytuacja była w Podobszarze I, ponieważ frekwencja ta była wyższa niż średnio w gminie Staszów (wykres 12).

Wykres 12. Frekwencja (%) w wyborach parlamentarnych (X 2019) – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy, powiatu i województwa

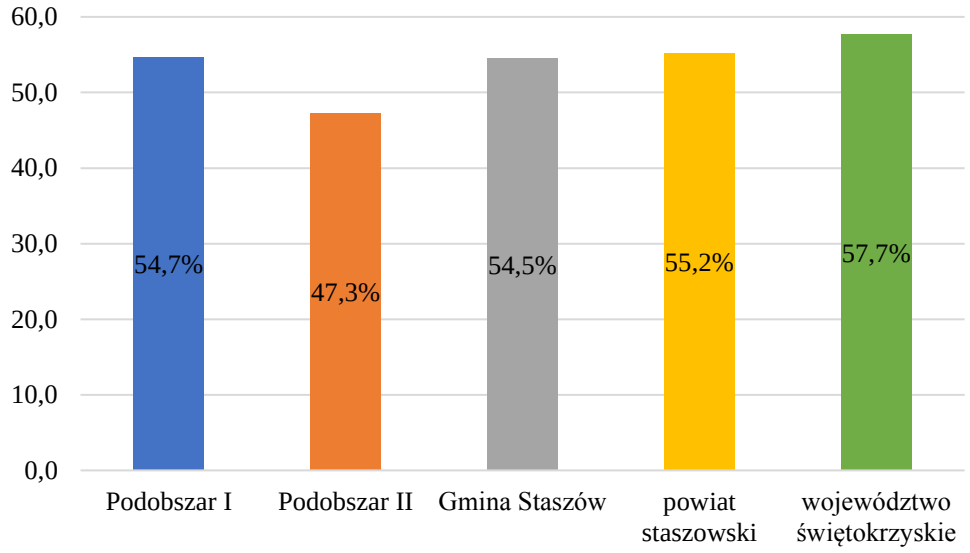

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Kolejnym ważnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania problemów społecznych w rewitalizacji jest stan bezpieczeństwa publicznego. Według danych z Komendy Powiatowej Policji w Staszowie problemem jest liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób w mieście, ponieważ jest to liczba dwukrotnie wyższa w porównaniu do obszaru wiejskiego. Należy wspomnieć, iż na terenie Staszowa występują problemy z bezpieczeństwem w ruchu drogowym, w tym szczególnie w odniesieniu do pieszych w centrum miasta, gdzie mamy do czynienia z niefunkcjonalnym układem komunikacyjnym w Rynku. Problemem zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji są częste dewastacje mienia publicznego. Przeciwdziałanie takim działaniom wymaga stworzenia np. spójnego systemu monitoringu. Wysoki poziom wykroczeń w tym zakresie może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych i operacyjnych we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Staszowie, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych).

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej

jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia na wyznaczonym obszarze rewitalizacji są wyniki uzyskane z egzaminów ósmoklasistów, sprawdzających wiedzę i umiejętności uczniów kończących dany poziom nauczania. Na obszarze rewitalizacji funkcjonuje Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Staszowie oraz Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Kurozwękach. Na Podobszarze II rewitalizacji nie ma szkoły podstawowej, znajduje się tam tylko przedszkole. Dzieci z Wiśniowej Poduchownej uczęszczają do Zespołu Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Mostkach, natomiast dzieci z Wiśniowej – do Publicznej Szkoły Podstawowej im. Papieża Jana Pawła II w Czajkowie. Pomimo tego, że wyżej wymienione szkoły nie są położone na obszarze rewitalizacji, dokonano porównania wyników z 2019 roku dla niniejszych szkół ze średnią wartością dla gminy, powiatu oraz województwa (tabela 6). Z języka obcego podane zostały wyniki tylko z języka angielskiego, ponieważ wybiera go największa liczba młodzieży.

Tabela 6. Średnie % wyniki z egzaminu w 8 klasie szkoły podstawowej w 2019 r. – porównanie szkół, gminy, powiatu i województwa

Nazwa przedmiotu	Średnie % wyniki						
	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Staszowie	Publiczna Szkoła Podstawowa w Kurozwękach	Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Mostkach	Publiczna Szkoła Podstawowa w Czajkowie	Gmina Staszów	powiat staszowski	województwo świętokrzyskie
Matematyka	47	63	50	47	47	46	44
Język polski	67	67	70	61	64	63	63
Język angielski	58	55	66	52	59	55	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

Sfera gospodarcza na obszarze rewitalizacji nie jest dostatecznie rozwinięta. Przedsiębiorczość mieszkańców jest na niskim poziomie na terenie Podobszaru II, co potwierdza wskaźnik *liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób* – w 2019 r. wartość wskaźnika wyniosła jedynie 1,7. W przypadku

Podobszaru I wartość ta wypadła lepiej niż średnia dla gminy (9,7), powiatu (9,1) oraz dla województwa (11,0) i wyniosła 22,1 (wykres 13).

Wykres 13. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy, powiatu i województwa

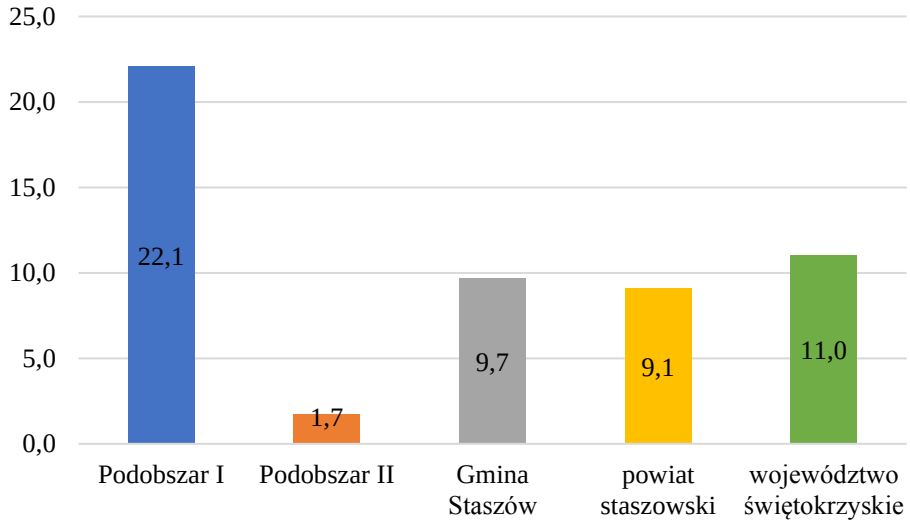

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

W granicach wyznaczonego Podobszaru II rewitalizacji zlokalizowanych jest niewiele działalności gospodarczych, a handel i usługi nie są dostatecznie rozwinięte. Niski wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na tym podobszarze związany jest z tym, iż są to miejscowości wiejskie zlokalizowane w odległości niespełna 8 km od centrum Staszowa. Na przestrzeni prezentowanych lat widoczne są wahania liczby nowo rejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (wykres 14, 15). Tak mała liczba (0,7) działalności gospodarczych na terenie Podobszaru II oraz w porównaniu do średniej dla gminy świadczy o niskiej przedsiębiorczości mieszkańców. Mieszkańcy, nawet jeśli są aktywni zawodowo, to często borykają się z problemem niskich dochodów. Jednym z rozwiązań mających na celu pobudzenie, wzmocnienie i rozwinięcie przedsiębiorczości mieszkańców jest zagospodarowanie przestrzeni publicznych Podobszaru II i podniesienie jego atrakcyjności, celem przyciągnięcia inwestorów, a także stworzenia atrakcyjnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Wykres 14. Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015–2019

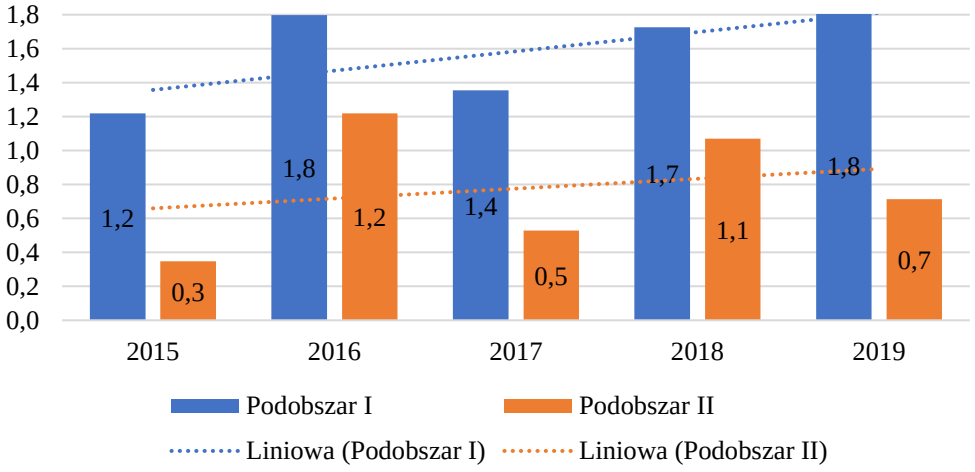

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

Wykres 15. Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy

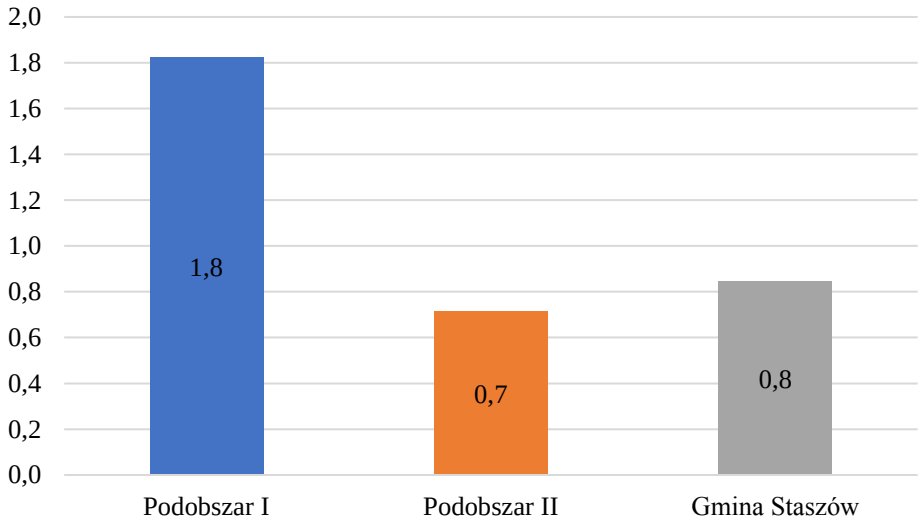

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

Wyznaczony Podobszar I, obejmujący swoim zasięgiem osiedle nr 3 „Stare Miasto" w Staszowie stanowi centrum działalności administracyjno-usługowej, związanej z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka miejskiego. Cały obszar rewitalizacji mieści obiekty usługowe, zabytkowe, rekreacyjne, sportowe, komunalne, budownictwa mieszkaniowego, będące niezbędnymi dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców zarówno obszaru rewitalizacji jak i całej gminy.

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, liczba nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2019 r.

wynosiła dla Podobszaru I i Podobszaru II kolejno 23 i 22. Jest to liczba podobna do średniej w gminie, ale niższa w porównaniu z województwem i powiatem (wykres 16).

Wykres 16. Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy, powiatu i województwa

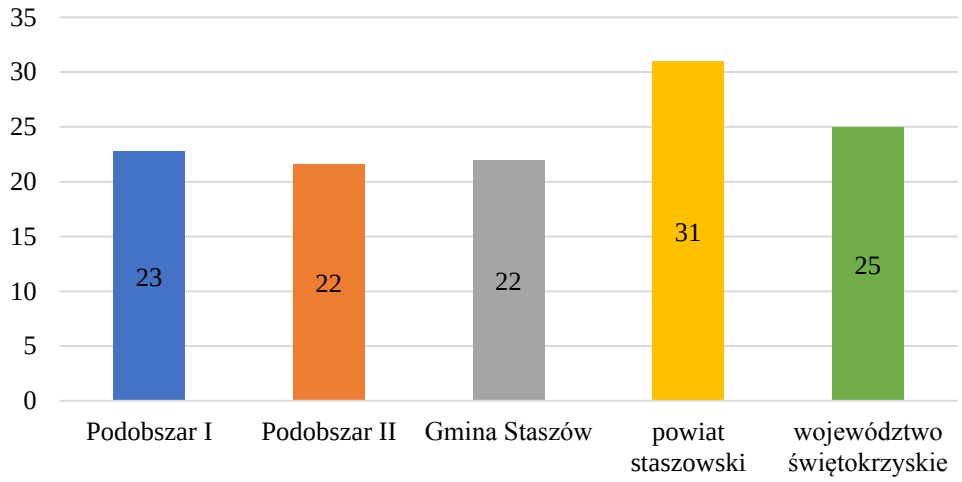

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie

Na terenie gminy występuje zabudowa zarówno jednorodzinna, jak i wielorodzinna, jednak jej stan nie jest najlepszy. Budynki wielorodzinne podczas okresu eksploatacji ulegają degradacji technicznej. Oprócz degradacji budynków, na terenie obszaru występuje częściowy brak zagospodarowania terenów oraz potrzeba zagospodarowania takich miejsc w celu podniesienia jakości życia mieszkańców. Pod względem technicznym i przestrzenno-funkcjonalnym obszar rewitalizacji charakteryzuje się wieloma kontrastami. Bardzo często obok odnowionych i ładnych budynków, obiektów i przestrzeni publicznych znajdują się też obiekty i miejsca zniszczone, będące w złym stanie technicznym, zaburzające estetykę przestrzeni Staszowa. W Podobszarze I rewitalizacji, szczególnie w centrum Staszowa, zlokalizowanych jest wiele zdegradowanych pustostanów (fotografia 1, 2,3). Uwagę zwraca także niszczejący budynek Pałacu w Staszowie (fotografia 4).

Fotografia 1. Pustostan przy ul. Kolejowej w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 2. Pustostan przy ul. Ogrodowej w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 3. Budynek przy ul. Partyzantów w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 4. Niszczejący budynek Pałacu w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Infrastruktura budowlana na obszarze rewitalizacji różni się wiekiem, powierzchnią zabudowy, technologią wykonania, przeznaczeniem oraz wynikającą z podstawowych parametrów energochłonnością. Nieestetyczne i w złym stanie technicznym budynki znajdują się głównie w centrum Staszowa (fotografie 5, 6, 7, 8). Kamienice Rynku stanowią zwartą zabudowę mieszkaniowo-usługową, jednakże wszystkie z nich różnią się stanem technicznym czy wyglądem. Wszechobecne banery w głównej części miasta zaburzają estetykę i wpływają negatywnie na krajobraz miejsca. Nie ulega wątpliwości, że Rynek powinien być miejscem reprezentacyjnym, należy więc prowadzić takie działania, które wpłyną na poprawę estetyki oraz stanu technicznego przestrzeni i obiektów. Należy zwrócić uwagę na poprawienie estetyki centrum miasta i przywrócenie Rynkowi pełnych funkcji kulturalnych, społecznych i rekreacyjnych. Centrum Staszowa powinno stać się atrakcyjnym miejscem spotkań i integracji mieszkańców – wyróżnikiem i wizytówką miasta. Należy wprowadzić ograniczenia ruchu samochodowego w jednej z części Rynku na potrzeby zapewnienia większej przestrzenni dla pieszych oraz w celu zapewnienia miejsca na organizację różnorodnych przedsięwzięć kulturowych czy do lokalizacji miejsc gastronomicznych. W obecnych czasach, kiedy handlowa i administracyjna rola Rynku znacznie zmalała, jego rola społeczna powinna być szczególnie uwzględniana.

Fotografia 5. Budynek przy ul. Szkolnej, w pobliżu Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 6. Zabudowa Rynku w Staszowie przy rogu ul. Ogrodowej i ul. Kościelnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 7. Południowa zabudowa Rynku w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 8. Rynek w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Zdegradowane budynki oraz przestarzałe słupy i napowietrzne linie energetyczne zaburzają ład przestrzenny obszaru. Wymagają termomodernizacji, poprawy estetyki oraz adaptacji np. na cele społeczne, edukacyjne, kulturalne lub gospodarcze. Część z nich wymaga kapitalnego remontu, przebudowy i zabezpieczenia przed całkowitą degradacją techniczną.

Zaadaptowanie obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych pozwoliłoby na stworzenie przestrzeni do działalności społecznej i/lub gospodarczej mieszkańców. Istnieje duża potrzeba wykorzystania potencjału jakim jest istniejąca infrastruktura na obszarze rewitalizacji, do prowadzenia działań społecznych, kulturalnych, gospodarczych, które wzmocnią tożsamość mieszkańców z tym miejscem, zachęcą ich do przedsiębiorczości i przyciągną inwestorów, a także zahamują zjawisko odpływu ludności. Istotne jest również podjęcie działań polegających na poprawie zdewastowanych i zaniedbanych części przestrzeni publicznych oraz poprawie estetyki przestrzeni i obiektów.

Wśród problemów w strefie przestrzenno-funkcjonalnej zauważa się także wiele barier architektonicznych w postaci wysokich krawężników przy ulicach oraz wąskich i niedostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami chodników (fotografie 9, 10, 11).

Fotografia 9. Bariery architektoniczne przy ul. Kościelnej w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 10. Bariery architektoniczne przy Kościele Ducha Świętego na ul. Partyzantów w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 11. Bariery architektoniczne przy ul. Ogrodowej w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Na fotografii 12 przedstawiono teren przy rzece Czarna na rogu ul. Nowej i ul. Przejazdowej w Staszowie gdzie będzie wykonana nowa kładka pieszo-rowerowa. Na

fotografii 13 przedstawiono zabytkowy młyn w Staszowie, który będzie modernizowany w celu zachowania dziedzictwa kulturowego.

Fotografia 12. Teren przy rzece Czarna na rogu ul. Nowej i ul. Przejazdowej w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 13. Zabytkowy młyn w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Dużym potencjałem tego obszaru jest bogate dziedzictwo kulturowe. Według Rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na czerwiec 2022 roku) do zabytków nieruchomych w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zalicza się[11]:

- Wiśniowa:
  - kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego, 1680-1681 (nr rej.: A.895 z 26.01.1957, z 15.04.1967 i z 30.07.1982);
  - zespół pałacowy (nr rej.: A.894/1-4 z 20.12.1957, z 28.01.1959, z 15.04.1967 i z 15.04.1985):
    - pałac, k. XVIII, XIX;
    - park z otoczeniem, XVIII-XIX;
    - altana w ogrodzeniu, poł. XIX.

Fotografia 14. Pałac Kołłątajów w Wiśniowej

Źródło: Oficjalny portal informacyjny Miasta i Gminy Staszów, staszow.pl/

[11] Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Rejestr Zabytków, nid.pl/rejestr-zabytkow

- Staszów:
    - układ urbanistyczny (nr rej.: A.882 z 10.06.1985);
    - teren dawnego cmentarza żydowskiego „starego”, ul. Piłsudskiego, k. XVIII (nr rej.: A.941 z 31.05.2019);
    - Rynek jako dzielnica Staromiejska (nr rej.: A.887 z 12.09.1947);
    - ratusz z kramami, XVIII (nr rej.: A.886 z 15.04.1967 i z 6.07.1977).

Fotografia 15. Ratusz w Staszowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

- Kurozwęki:
    - kościół cmentarny, fil. pw. św. Rocha, XVIII, 1919 (nr rej.: A.877/1-2 z 8.02.1958, z 28.10.1971 i z 14.06.1977);
    - ogrodzenie cmentarza z bramką (nr rej.: jw.);
    - zespół klasztorny kanoników regularnych, k. XV-XVII, XIX (nr rej.: A.875/1-5 z 16.10.1956, z 15.04.1967 i z 14.06.1977):
        - kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP;
        - klasztor, ob. zakład „Caritas”;
        - ogrodzenie cmentarza kościelnego z dwoma bramkami;
    - cmentarz par., ul. Kościelna (nr rej.: A.879 z 18.10.1989);
    - zespół pałacowy (nr rej.: A.880/1-7 z 7.10.1946, z 20.12.1957, z 8.02.1958, z 15.04.1967 i z 14.06.1977):

- zamek, 2 poł. XIV/XV, XVII, przebudowa na pałac, 2 poł. XVIII;
- pawilon wschodni, 1770;
- pawilon zachodni, 1770, po 1980;
- budynek administracji, 1 poł. XIX;
- brama wjazdowa, 1770;
- park, XVIII, 1811-20, 1859-73;
- spichlerz, pocz. XIX;
- oficyna mieszkalno-gospodarcza, pocz. XIX (nr rej.: A.880/8 z 27.11.2015).

Fotografia 16. Zespół Pałacowy w Kurozwękach

Źródło: swietokrzyskie.travel

Należy zwrócić uwagę na to, iż w sołectwie Kurozwęki znajdują się różnorodne atrakcje turystyczne. Poza okazałym pałacem jest tam m.in. jedyna w Polsce hodowla bizonów amerykańskich z „bizon safari" oraz mini zoo. Powyższe zabytki są dużym potencjałem obszaru rewitalizacji i stwarzają możliwość zwiększenia ruchu rekreacyjnego, poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców, a także zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców z miejscem zamieszkania. Należy jednak podjąć konkretne działania w celu poprawy ich stanu oraz możliwości udostępnienia dla mieszkańców i zwiedzających, a także poprawy przestrzeni wokół nich.

Z uwagi na brak danych zagregowanych do poziomu sołectw i/lub poszczególnych obszarów miasta, diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza na terenie miasta i gminy Staszów przeprowadzona została na podstawie raportu *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Raport za rok 2020*[12], sporządzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach. Klasyfikacji podlegały dwie strefy – miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska. Miasto i gmina Staszów leży w obszarze rozległej powierzchniowo strefy świętokrzyskiej (PL2602) o powierzchni 11 601 km^2, do której należą wszystkie powiaty województwa świętokrzyskiego, z wyłączeniem Miasta Kielce.

Pomiary stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM10 w 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego wykazały, że stężenia dotrzymywały obowiązujące poziomy dopuszczalne określone dla 24 godzin i dla roku. Dlatego obie strefy w województwie zaliczone zostały do klasy A.

Na mapie 5 przedstawiono klasyfikacje stref dla pyłu PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 r. Pomiary pyłu PM10 nie wykazały przekroczenia dopuszczalnego stężenia dobowego PM10, w tym na terenie miasta i gminy Staszów. Strefa świętokrzyska w zakresie tego parametru znajduje się w klasie A.

Na mapach 5–8 zaznaczono obszar miasta i gminy Staszów.

Mapa 5. Klasyfikacja stref w województwie świętokrzyskim dla pyłu PM10 dla czasu uśredniania - rok, z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia za 2020 rok

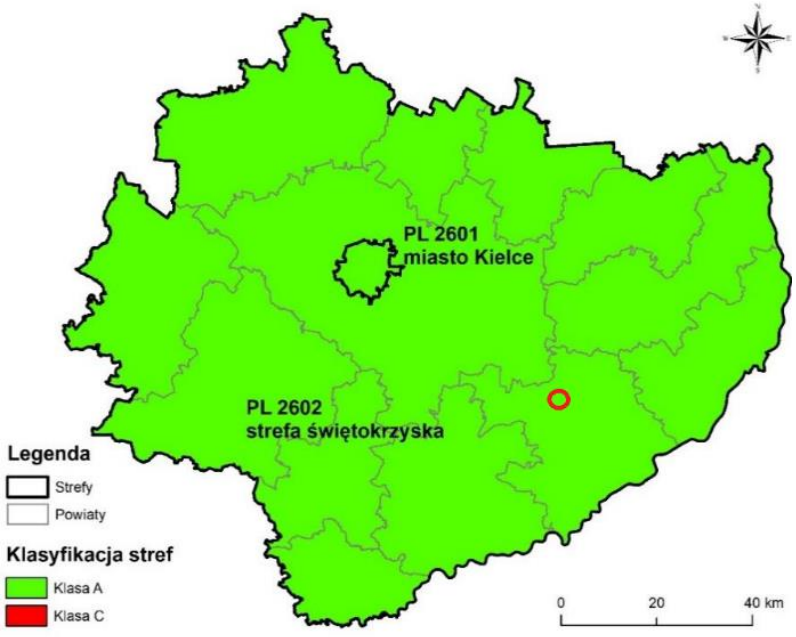

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 20220, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2021, s. 59

[12] Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.pios.gov.pl, inf. z dnia 15.07.2021 r.

Pomiary benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 wykazały przekroczenie wartości docelowej we wszystkich punktach pomiarowych, przez co całe województwo należy do klasy C. Na obszarach północno-zachodnich, zachodnich, wschodnich i południowo-wschodnich województwa wartości benzo(a)pirenu mieściły się w przedziale od 0,5 do 1 ng/m^3. Natomiast w strefie miasta Kielce oraz lokalnie w całym województwie, szczególnie na terenie powiatu kieleckiego, przekroczyły poziom dopuszczalny 1 ng/m^3, a miejscowo były wyższe od 5 ng/m^3. Na terenie miasta i gminy Staszów nie przekroczono dopuszczalnego poziomu. Rozkład stężeń benzo(a)pirenu w poszczególnych częściach województwa świętokrzyskiego przedstawiono na mapie 6.

Mapa 6. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego benzo(a)pirenu w pyle PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku

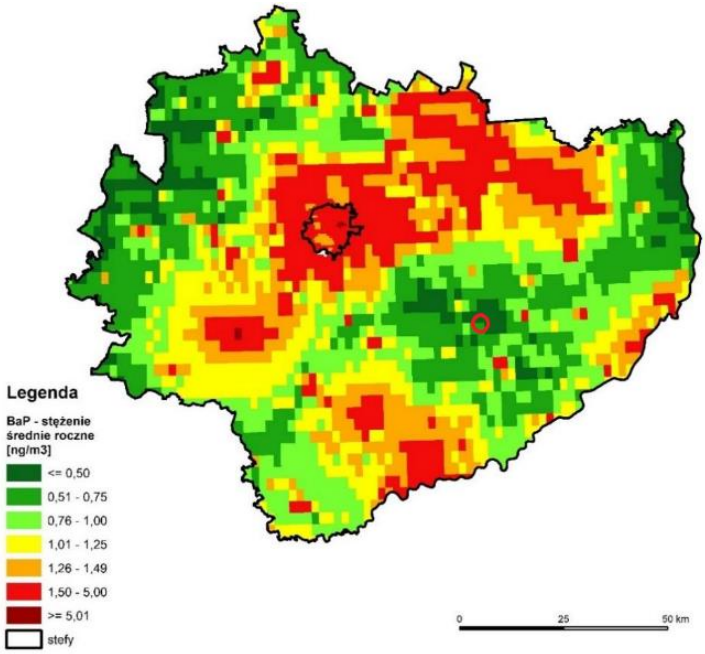

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2021, s. 76

W obrębie obu stref województwa świętokrzyskiego nie stwierdzono przekroczenia wartości poziomu docelowego ozonu z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia. Średnia liczba dni, w których przekroczony był poziom docelowy ozonu, wynosiła 12, czyli dotrzymana została ilość 25 dób. Cały obszar województwa, w tym miasto i gmina Staszów, należy do klasy A pod względem omawianego czynnika (mapa 7).

Mapa 7. Klasyfikacja stref w województwie świętokrzyskim dla ozonu w odniesieniu do poziomu docelowego, z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia za 2020 r.

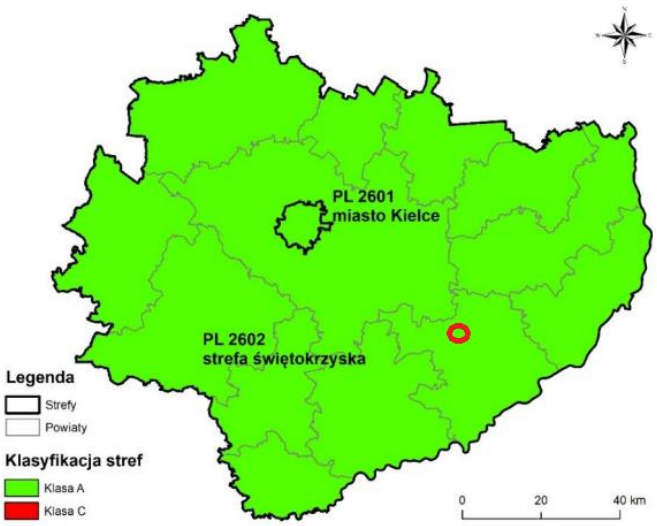

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2021, s. 53

W strefie świętokrzyskiej wyniki pomiarów pyłu zawieszonego PM2,5 ze stacji monitoringu za rok 2020 wykazały brak przekroczenia obowiązującego średniorocznego poziomu dopuszczalnego dla fazy II (20 μg/m^3), co spowodowało zakwalifikowaniem jej do klasy A1. Wartości średniorocznego stężenia pyłu PM2,5 na obszarze województwa były lekko zróżnicowane i głównie zawierały się w przedziale od poniżej 10 do 18 μg/m^3 (mapa 8). Natomiast wyższe stężenia z przedziału 18–20 μg/m^3 wystąpiły w południowej i północno-wschodniej części Kielc oraz w rejonie Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic, Buska-Zdroju, Jędrzejowa, Kazimierzy Wielkiej i części wybranych gmin w sąsiedztwie Kielc. Na terenie miasta i gminy Staszów nie odnotowano przekroczeń pyłu zawieszonego PM2,5 (mapa 8).

Mapa 8. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu PM2,5 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku

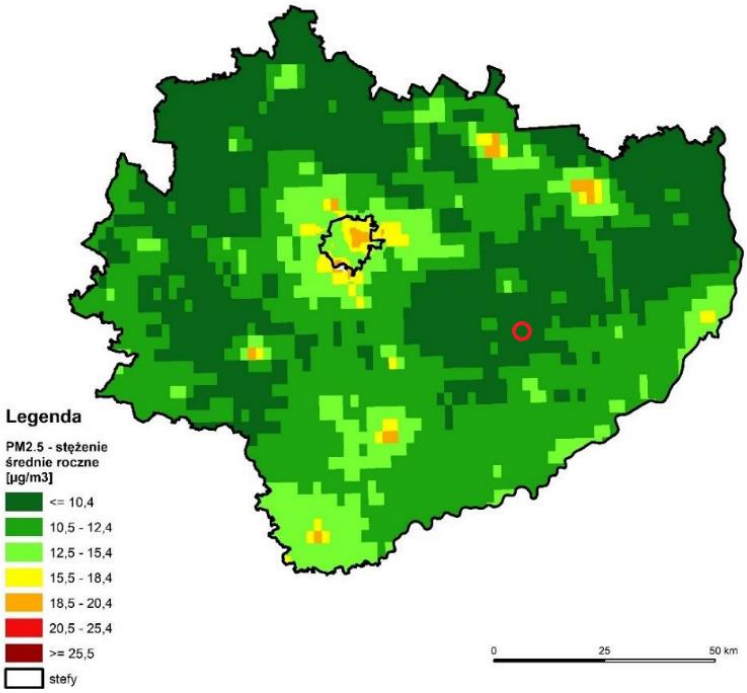

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2021, s. 68

Na terenie miasta i gminy Staszów występują następujące formy ochrony przyrody[13] (mapa 9):

- Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- obszar Natura 2000 Kras Staszowski;
- obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów;
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy Golejów;
- 26 pomników przyrody.

[13] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 9. Formy ochrony przyrody na terenie obszaru rewitalizacji

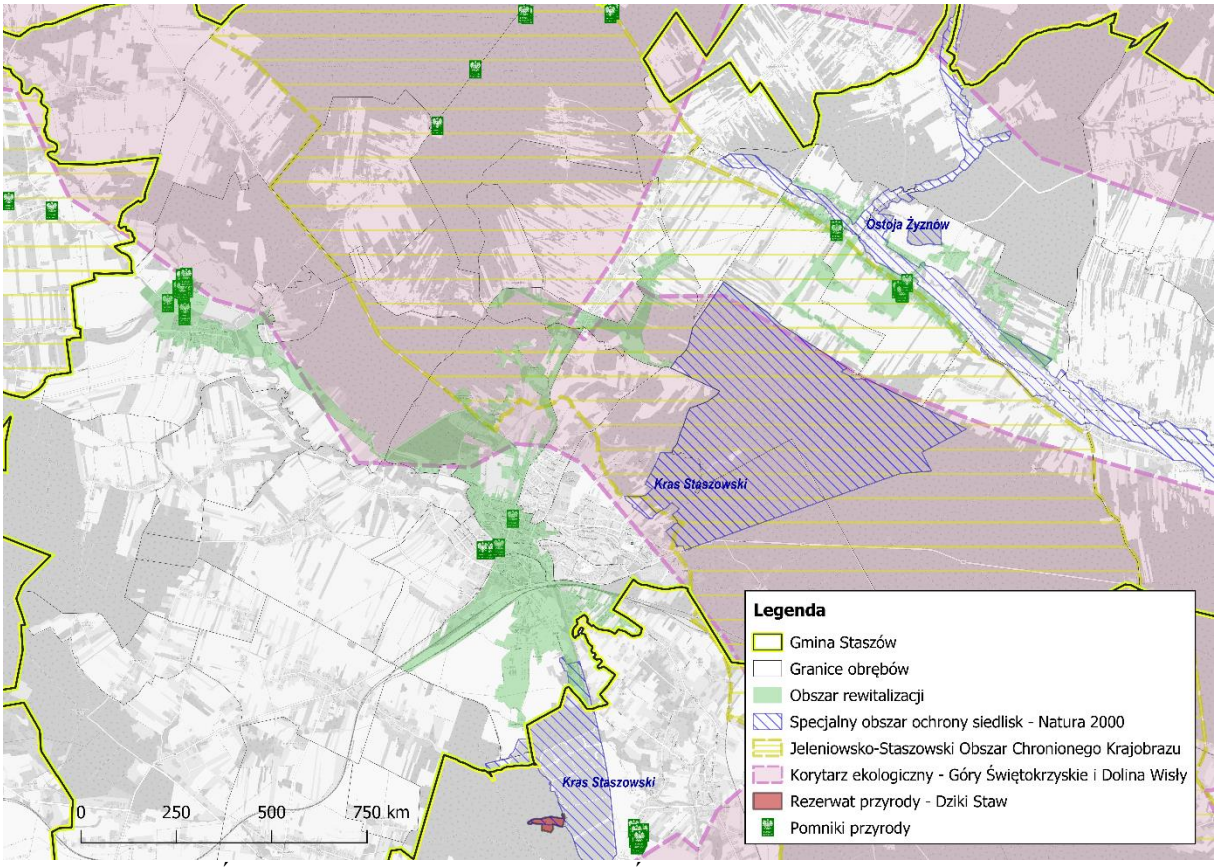

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, geoserwis.gdos.gov.pl

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren miasta i gminy Staszów usytuowany jest niekorzystnie. Zagrożenie powodziowe pochodzi ze strony rzeki Czarnej Staszowskiej, na której prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%), znajdują się też obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%, a także obszary narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia zapory zbiornika Chańcza (na rzece Czarnej Staszowskiej) w wyniku przelania się wody przez korpus zapory w warunkach przejścia fali kontrolnej o prawdopodobieństwie wystąpienia 0,01%, przy jednoczesnej awarii zasuw. Zagrożenie to występuje głównie w okresach letnich wezbrań spowodowanych deszczami frontalnymi lub deszczami nawalnymi. Najczęstszą porą występowania tego rodzaju wezbrań są miesiące czerwiec–wrzesień. Obszar zagrożenia powodziowego przedstawiono na mapie 10.

Mapa 10. Obszar zagrożenia powodziowego na terenie miasta i gminy Staszów

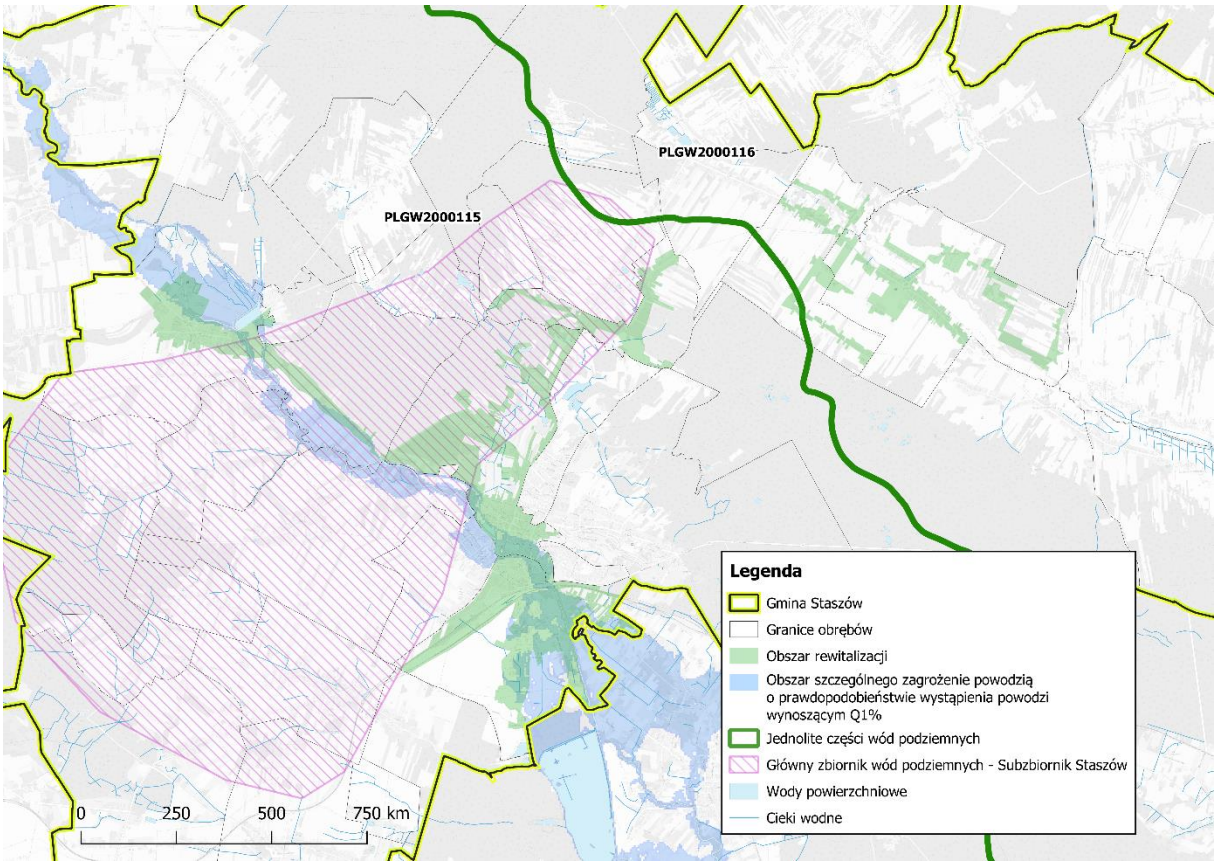

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Hydroportalu Wód Polskich, wody.gov.pl

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie gminy Staszów oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, konsultacje społeczne), zidentyfikowano ***problemy*** (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i ***potencjały*** (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne (tabela 7) oraz wynikające z nich ***potrzeby*** o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 7. Zidentyfikowane kluczowe problemy oraz potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów

Problemy	Potencjały
Sfera społeczna	
1. Niekorzystne tendencje i struktura demograficzna związana z systematycznym spadkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrostem ludności w wieku poprodukcyjnym (pogłębiający się proces starzenia społeczeństwa). 2. Niekorzystne wartości i trend wskaźnika przyrostu naturalnego. 3. Odpływ ludności – niekorzystne wartości i trend salda migracji na 100 osób. 4. Pomimo malejącego udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym, na Podobszarze I wskaźnik nadal wyższy niż średnia w gminie. 5. Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych jest wyższy niż średnio w gminie, a w przypadku Podobszaru II także wyższy od średniej w powiecie, województwie i kraju, dodatkowo z trendem wzrostu (wartość wyższa niż w 2015 roku). 6. Pomimo systematycznego spadku i poprawy sytuacji, liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 osób na podobszarach rewitalizacji jest wyższa niż średnio w gminie. 7. Niskie dochody mieszkańców. 8. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi i wykluczeniem społecznym (jedne z najczęstszych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to bezrobocie i ubóstwo). 9. Wysokie wskaźniki osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej i ciężkiej choroby. 10. Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla młodzieży i rodzin z dziećmi. 11. Brak efektywnych partnerstw trójsektorowych. 12. Brak kompleksowego długofalowego wsparcia osób starszych i słaba polityka senioralna. 13. Częste dewastacje mienia publicznego.	1. Wysoka liczba organizacji pozarządowych zlokalizowanych na Podobszarze I rewitalizacji oraz oddziałujących szerzej na teren gminy. 2. Aktywna działalność Staszowskiego Ośrodka Kultury. 3. Potencjał wynikający z posiadanego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. 4. Istniejąca Placówka Wsparcia Dziennego w Staszowie – Świetlica "Jutrzenka".

Sfera gospodarcza	
1. Niedostateczne wykorzystanie potencjałów lokalnych w zakresie zakładania i rozwoju działalności i wzrostu dochodów mieszkańców. 2. Niska przedsiębiorczość mieszkańców Podobszaru II rewitalizacji – wskaźniki gospodarcze gorsze niż średnie ich wartości dla gminy: niższa liczba zarejestrowanych i nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 osób, dodatkowo na Podobszarze I rewitalizacji wartość wskaźnika *liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób*, świadczącego o stosunkowo słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw – wyższa niż średnia w gminie.	1. Korzystne na tle gminy wskaźniki gospodarcze dla Podobszaru I rewitalizacji – wyższa liczba zarejestrowanych i nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 osób. 2. Atrakcje turystyczne, w tym m.in. jedyna w Polsce hodowla bizonów amerykańskich z „bizon safari" oraz mini zoo w Kurozwękach. 3. Koncentracja obiektów świadczących usługi na rzecz mieszkańców. 4. Centrum gminy i główny ośrodek miejski powiatu, zaspakajający potrzeby w zakresie administracji i usług dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, gminy i powiatu.
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
1. Stosunkowo mała powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców. 2. Niedostosowanie rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych i innych osób ze szczególnymi potrzebami, bariery architektoniczne w przestrzeniach publicznych i obiektach użyteczności publicznej. 3. Niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany dużym natężeniem ruchu kołowego na obszarze rewitalizacji (głównie w obrębie Rynku). 4. Brak spójności przestrzeni publicznej. 5. Niedostateczne wykorzystanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych. 6. Zły stan techniczny budynków oraz duża ilość pustostanów. 7. Zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki przejawiające się występowaniem dysonansów przestrzenno-wysokościowych, brakiem spójności architektonicznej gabarytów zabudowy, kolorystyki i sposobu wykończenia elewacji (głównie w obrębie Rynku).	1. Lokalizacja obiektów usługowo-handlowych, ochrony zdrowia, oświaty, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych, sportowych itp. 2. Istniejące przestrzenie publiczne i obiekty możliwe do adaptacji, zagospodarowania i wyposażenia m.in. na cele społeczne. 3. Park rekreacyjno-sportowy „Zalew nad Czarną" oraz Park Legionów w Staszowie. 4. Dogodny układ komunikacyjny. 5. Działalność instytucji tj.: Urząd Miasta i Gminy w Staszowie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Staszowie, Starostwo Powiatowe w Staszowie, Zespół Szkół Ekonomicznych w Staszowie, Staszowski Ośrodek Kultury, Szkoła Podstawowa w Kurozwękach, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Staszowie, Komenda Powiatowa Policji w Staszowie, Państwowa Straż Pożarna w Staszowie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Kurozwękach, Ochotnicza Straż Pożarna w Wiśniowej i Ochotnicza Straż Pożarna w Staszowie..

Sfera techniczna	
1. Niewystraczająco rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna. 2. Potrzeby w zakresie termomodernizacji obiektów publicznych oraz budynków mieszkalnych wielorodzinnych i gospodarstw jednorodzinnych. 3. Część z istniejących zabytków nieruchomych wymaga prac konserwatorskich, modernizacji, remontu. 4. Niska ilość budynków mieszkalnych nowych oddanych do użytkowania. 5. Nieużytkowane obiekty i przestrzenie, w tym obiekty wymagające przebudowy i adaptacji.	1. Cenne zabytki, m.in. Zespół Pałacowo-Parkowy z XVIII w. w Wiśniowej, Zespół Pałacowy w Kurozwękach, układ urbanistyczny Staszowa, Rynek jako dzielnica Staromiejska.
Sfera środowiskowa	
1. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 2. Braki w świadomości ekologicznej mieszkańców i stosowaniu odpowiednich zachowań prośrodowiskowych. 3. Brak rozwiniętego systemu transportu publicznego niskoemisyjnego. 4. Położenie na obszarach zagrożonych występowaniem powodzi.	1. Podobszary objęte formami ochrony przyrody: Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Kras Staszowski, obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów, zespół przyrodniczo-krajobrazowy Golejów, pomniki przyrody nieożywionej. 2. Brak przekroczeń dopuszczalnego stężenia dobowego pyłu PM10, stężenia benzo(a)pirenu, wartości poziomu docelowego ozonu oraz pyłu zawieszonego PM2,5.

Źródło: Opracowanie własne

Po dokonaniu całościowej analizy ***problemów*** oraz ***potencjałów*** zidentyfikowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, poniżej wskazano ***skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb***, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych. Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym* – konieczne jest zwiększanie usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.).
2. *Poprawa jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych* – istnieje potrzeba jak najlepszego wykorzystania warunków technicznych, a także możliwości w zakresie kształcenia oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. kreowanie postaw

przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków kształcenia odpowiadających na potrzeby lokalnego rynku pracy, organizacja zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego).

3. *Działania na rzecz wsparcia integracji i aktywności społecznej oraz budowania tożsamości lokalnej* – ważne jest zachęcanie mieszkańców do zaangażowania w sprawy lokalne, do działania w różnych organizacjach pozarządowych, wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz więzi społecznych. Istnieje potrzeba jak najlepszego wykorzystania warunków do organizacji różnorodnych przedsięwzięć kulturowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji integrując ze sobą także mieszkańców całej gminy.
4. *Tworzenie warunków do rozwoju organizacji społecznych* – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych, wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji* – zidentyfikowano potrzeby w zakresie uporządkowania oraz estetycznego i funkcjonalnego zagospodarowania przestrzeni publicznych (szczególnie Rynku) do rozwoju i różnicowania prowadzonych działalności, a także kreowania przyjaznego klimatu do inwestowania przez przedsiębiorstwa.
2. *Tworzenie warunków do rozwoju sektora turystycznego* – istnieje potrzeba rozwoju wszelkiego rodzaju usług, miejsc turystycznych i rekreacyjnych na obszarze rewitalizacji, zwłaszcza w Kurozwękach i Wiśniowej. Zdiagnozowane potrzeby dotyczą przede wszystkim wykorzystania istniejącego potencjału jakim jest infrastruktura turystyczna i wypoczynkowa w celu poszerzenia oferty możliwości spędzania wolnego czasu.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych głównie w Rynku i jego okolicach sprzyjających aktywności mieszkańców* – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w miejscach publicznych dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w szczególności na Rynku w Staszowie i jego okolicach. Należy zwrócić uwagę na poprawienie estetyki centrum miasta i przywrócenie Rynkowi pełnych funkcji kulturalnych, społecznych i rekreacyjnych. Dzięki takiej realizacji Rynek stanie się atrakcyjnym miejscem spotkań i integracji mieszkańców.
2. *Poprawa jakości istniejących obiektów, urządzeń i usług związanych z obsługą ruchu turystycznego* – zauważa się niedostateczne wykorzystanie istniejących już obiektów, ze względu na ich stan techniczny. W związku z tym konieczna jest przebudowa, modernizacja czy adaptacja miejsc turystycznych i przestrzeni wokół nich.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej oraz poprawa efektywności energetycznej zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej* – zidentyfikowano na terenie obszaru rewitalizacji zdegradowane i częściowo nieużytkowane budynki będące w zasobach gminy, które wymagają modernizacji i przebudowy w celu przywrócenia bądź nadania funkcji społecznych. Budynki mieszkalne i usługowe dookoła Rynku wymagają poprawy efektywności energetycznej.
2. *Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej* – należy podjąć działania mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałanie degradacji tych obiektów, m.in.: działania renowacyjne, modernizacyjne, służące ich zabezpieczeniu i adaptacji do pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców obszaru.
3. *Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego* – konieczne jest stworzenie bezpiecznych miejsc do spacerowania czy także systemu bezpiecznych ścieżek rowerowych, zwłaszcza w Rynku i jego okolicach. Ważne jest także wyłączenie ruchu samochodowego z jednej części Rynku na potrzeby stworzenia bezpiecznego

i funkcjonalnego miejsca dla mieszkańców, gdzie będą mogli wypocząć, skorzystać z usług itp. Istnieje także potrzeba zwiększenia możliwości parkowania nie w samym ale w pobliżu Rynku. Ważne jest też aby niwelować bariery architektoniczne, przez które osoby starsze czy z niepełnosprawnościami mają problemy z ich pokonaniem.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwyciężania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców* – zauważa się potrzebę w zakresie odpowiedniego uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznych w zieleń urządzoną, które przyczynią się do ochrony i kształtowania klimatu oraz środowiska zamieszkania, a także będą pełnić funkcje społeczne na rzecz mieszkańców różnych grup wiekowych.
2. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.
3. *Ograniczenie tzw. „niskiej" emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska* – istnieje konieczność podjęcia kompleksowych działań zmniejszających poziom zanieczyszczenia powietrza poprzez realizację projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło oraz poprzez termomodernizację budynków.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 7) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję oraz wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji jako efekt przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. Ze względu na to, iż obszar rewitalizacji został podzielony na podobszary misja, wizja oraz cele rewitalizacji zostały przedstawione dla każdego z podobszarów osobno. Uwzględniono przy tym cechy charakterystyczne danego podobszaru. Taki podział może być szansą na zaplanowanie różnorodnych działań rewitalizacyjnych, uzależnionych od specyfiki każdego z podobszarów i potrzeb na nim występujących.

Podobszar I rewitalizacji

WIZJA

Zielone centrum Staszowa wraz z Kurozwękami obszarem integracji i rekreacji mieszkańców, służącym rozwojowi gospodarczemu

MISJA REWITALIZACJI

Zapewnienie możliwości i warunków do rozwoju przedsiębiorczości i aktywności społecznej w celu poprawy jakości życia mieszkańców

Podobszar II rewitalizacji

WIZJA

Aktywna społeczność zaangażowana w działania na rzecz rozwoju lokalnego bazującego na dziedzictwie kulturowym i materialnym miejscowości Wiśniowa i Wiśniowa Poduchowna

MISJA REWITALIZACJI

Tworzenie atrakcyjnych warunków do zamieszkania oraz rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, z wykorzystaniem istniejących potencjałów lokalnych

Wizje podobszarów rewitalizacji zawierają w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez dobry dostęp do nowoczesnych i bezpiecznych obiektów użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni, przyczyniając się

tym do aktywizacji i integracji społecznej, wspólnie działającej na korzyść obszaru rewitalizacji.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się do pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców, wzrostu postaw przedsiębiorczych młodego kapitału społecznego i wzrostu inwestycji.

W wymiarze *przestrzenno-funkcjonalnym* po przeprowadzeniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych nastąpi zbudowanie spójności przestrzennej, która zostanie osiągnięta poprzez ukształtowanie estetycznego i przyjaznego dla mieszkańców (w tym dla osób starszych oraz niepełnosprawnych) systemu przestrzeni publicznych (szczególnie w Rynku i jego okolicy) sprzyjających rozwojowi funkcji kulturowej i rekreacyjnej. Ponadto przewiduje się poprawę warunków funkcjonowania układów komunikacyjnych.

W wymiarze *technicznym* dzięki realizacji kompleksowych działań zwiększy się dostępność wszystkich mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawiony zostanie stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych i częściowo nieużytkowanych budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej" emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni urządzonej, terenów zadrzewionych i zakrzewionych, które zwiększają komfort życia mieszkańców.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętych wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3–4).

Cele rewitalizacji są kwantyfikowalne (wymierne) oraz adekwatne do wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, co zostało wskazane w tabeli 20 *Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Staszów*, gdzie do poszczególnych celów przyporządkowano konkretne wskaźniki oddziaływania.

Schemat 3. Założenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* – podobszar I

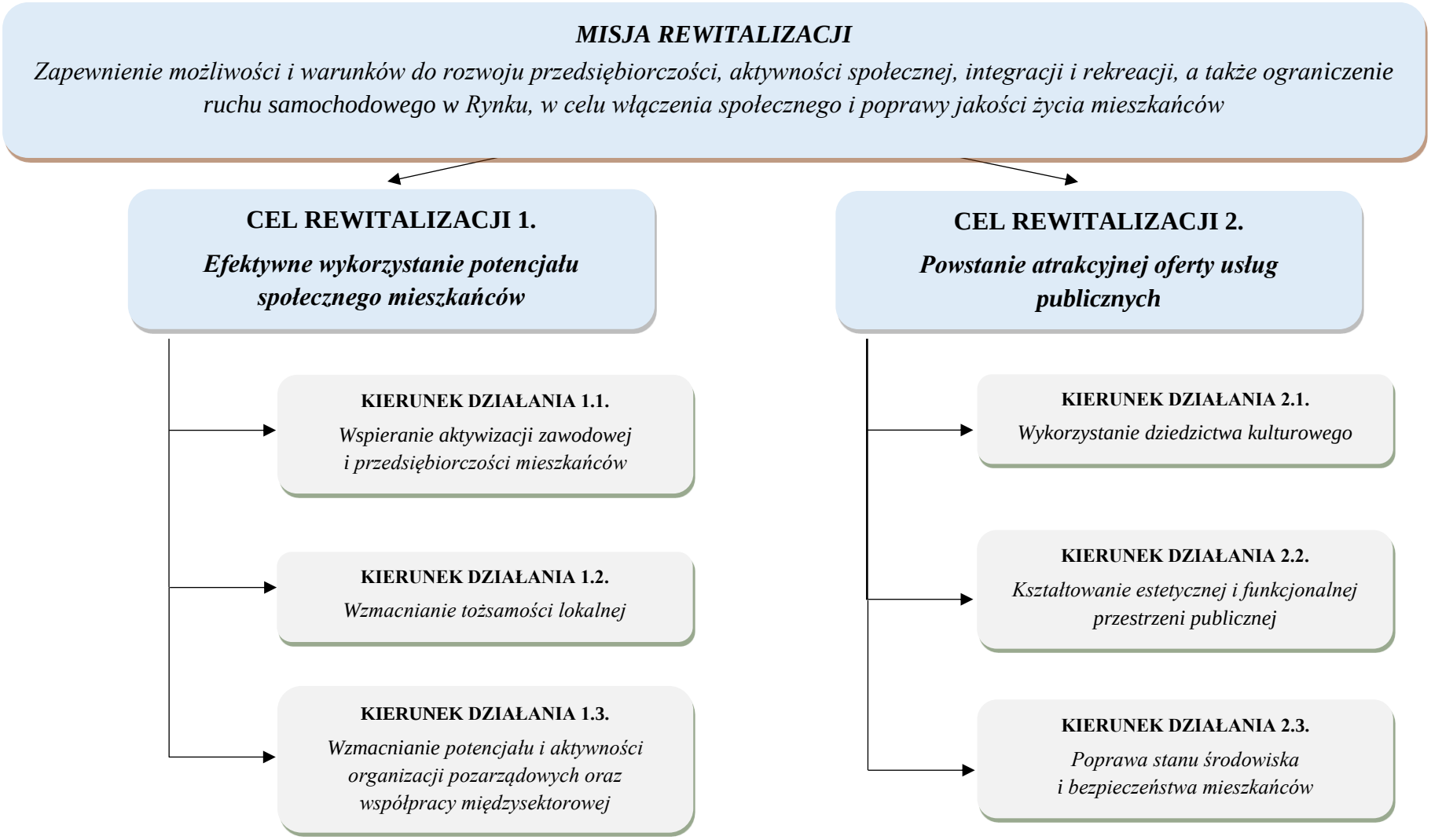

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 4. Założenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* – podobszar II

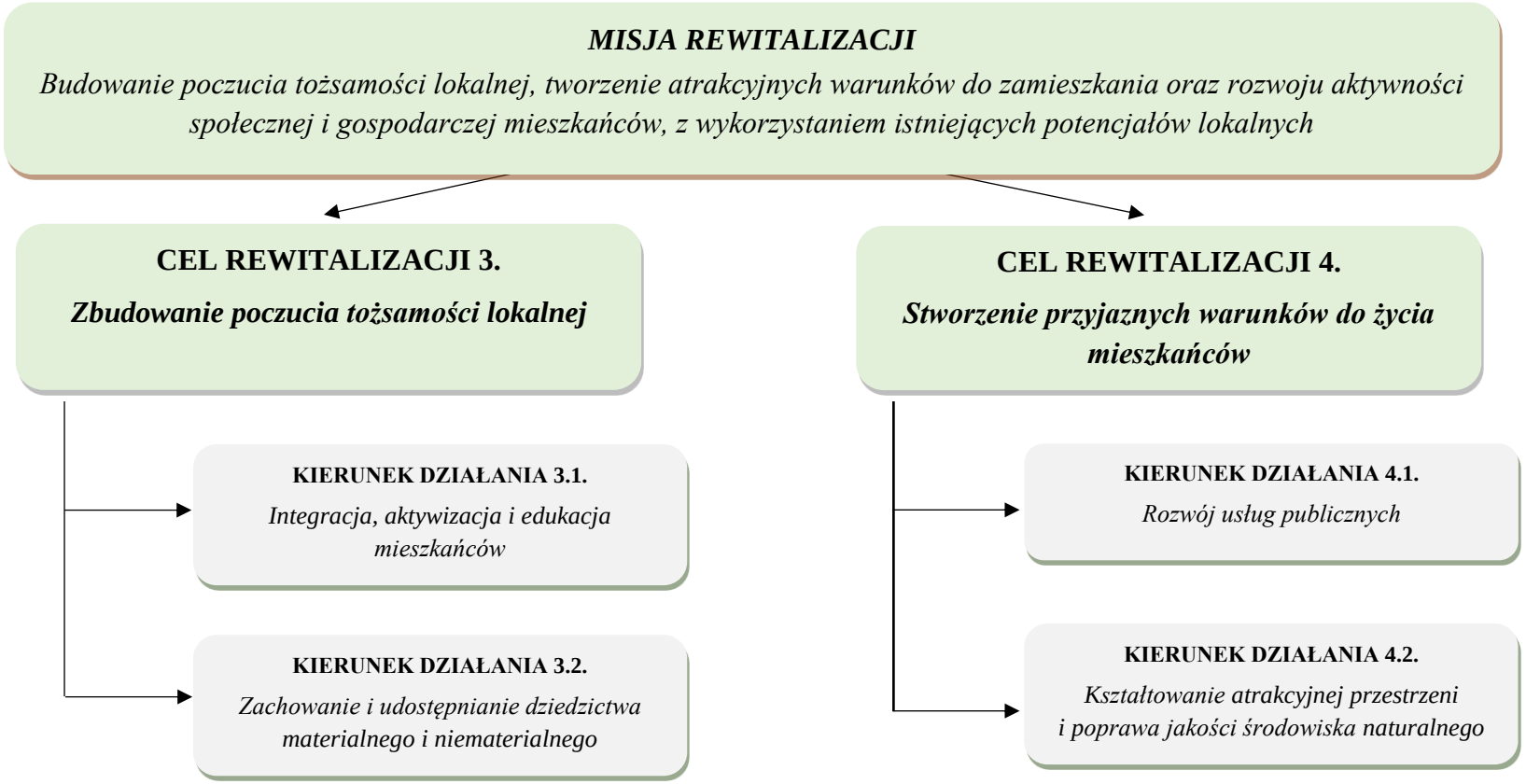

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 5. Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk

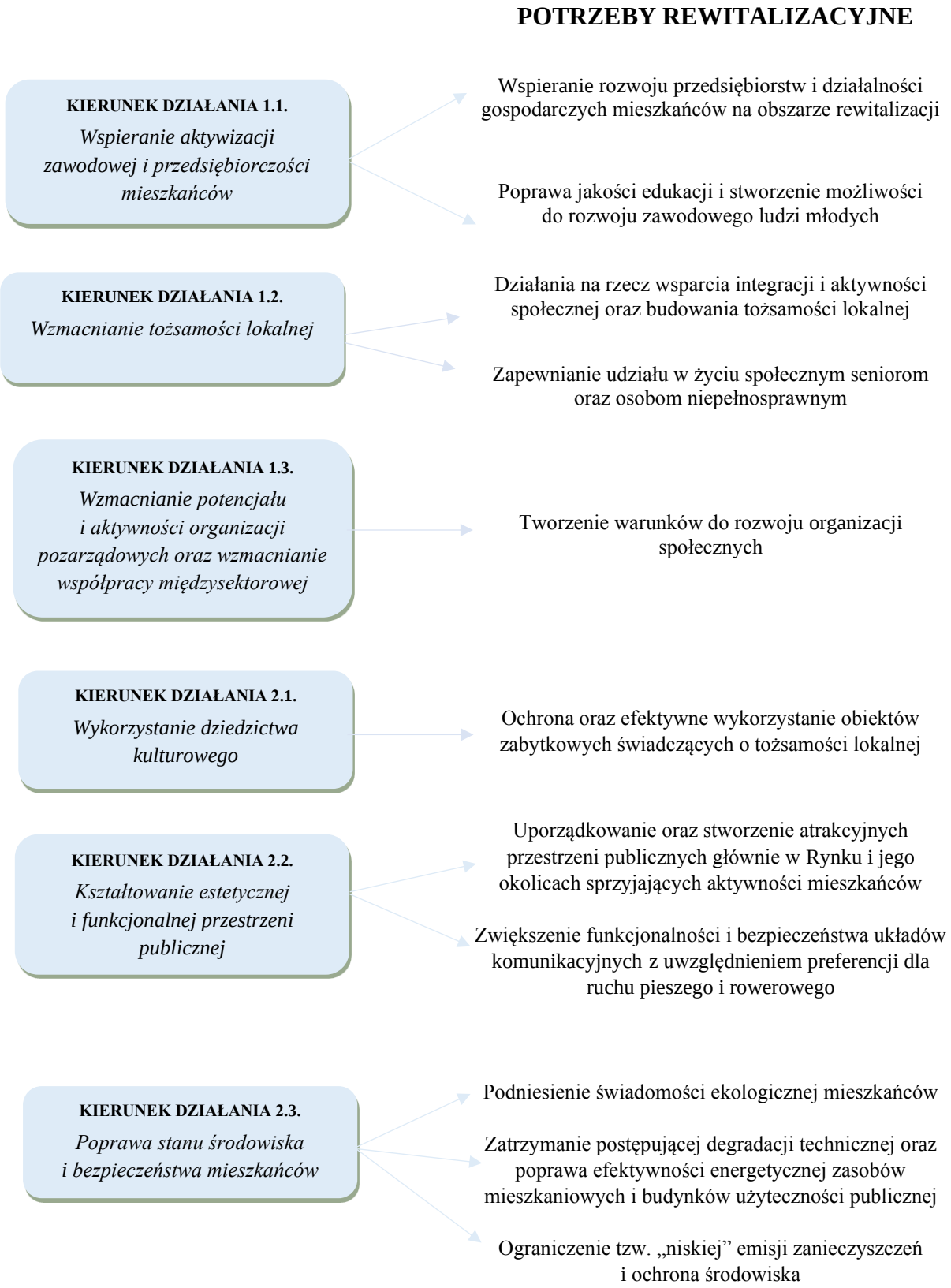

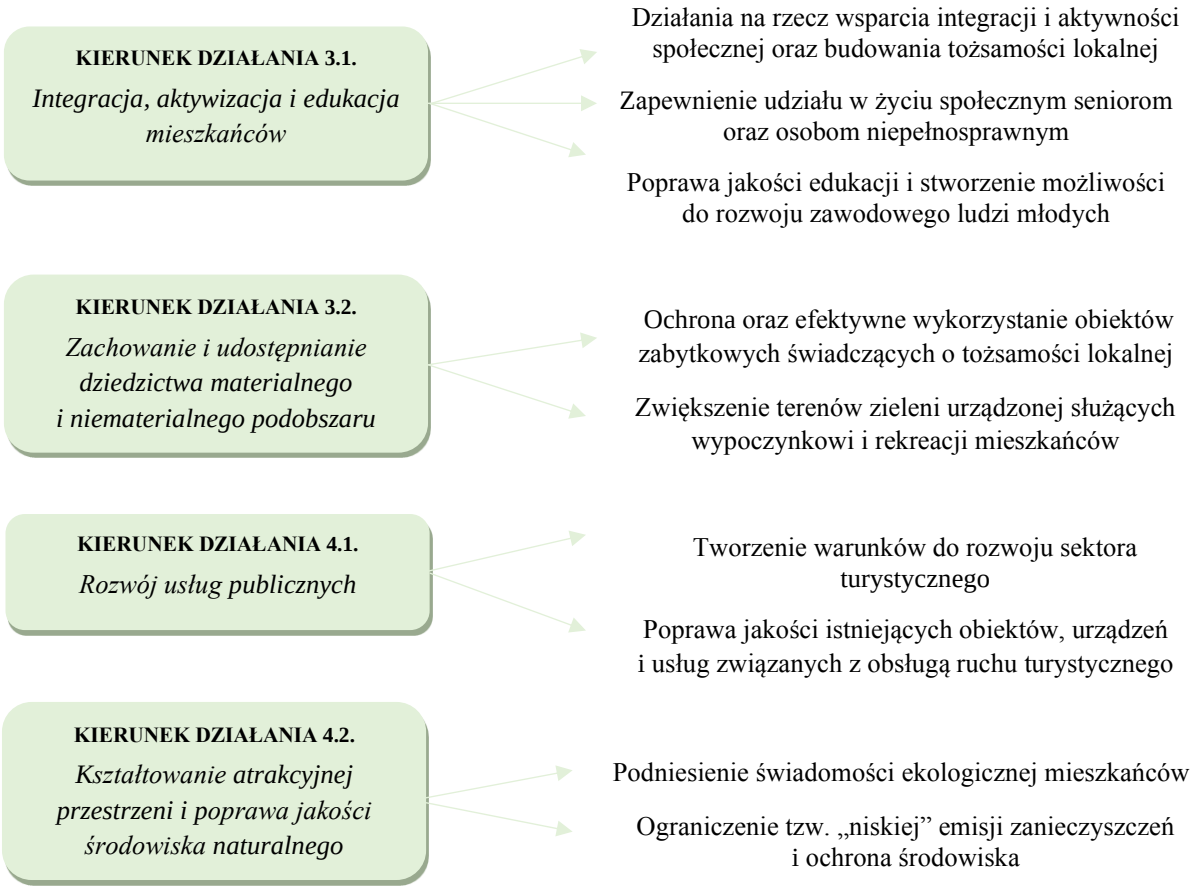

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2022–2030

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030 złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, a także w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 2 projekty podstawowe (po jednym dla każdego z Podobszarów), czyli takie, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiono w tabelach 8–9.

Tabela 8. Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	***Rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Staszowa i Kurozwęk***		
Lokalizacja	Podobszar I rewitalizacji	**Okres realizacji**	2022–2030
Szacowana wartość	80 mln zł	**Źródła finansowania**	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / środki gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje: 1. Zieloną odnowę Starego Miasta: a) modernizację Ratusza – odrestaurowanie elementów zabytkowych oraz wykonanie wszelkich niezbędnych robót związanych z dostosowaniem obiektu do nowych funkcji kulturalno-edukacyjno-turystycznych; b) przebudowę elementów zagospodarowania terenu przy budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie; c) odnowę przestrzeni osiedla Starego Miasta – uspójnienie wyglądu przestrzeni, nowe nasadzenia, estetyczne i funkcjonalne miejsca do wypoczynku dla mieszkańców; d) budowę kładki pieszo-rowerowej na kanale rzeki Czarnej umożliwiająca przejście pomiędzy ul. Nową i ul. Łazienkowską; e) wyprowadzenie ruchu samochodowego z części Rynku, usunięcie parkingu ze środka placu i przeniesienie miejsc dla samochodów w nowe miejsca, adaptacja części Rynku na potrzeby społeczno-kulturowe, estetyczne, bezpieczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni; f) przygotowanie i wdrażanie uchwały krajobrazowej dla miasta w celu ochrony przestrzeni publicznej przed jej nadmiernym „zaśmiecaniem" niespójnymi ze sobą obiektami małej architektury oraz wszechobecnymi, uciążliwymi szyldami i banerami; g) włączenie zielonych elementów infrastruktury w realizację elementów projektu (np. systemy odzysku wody deszczowej, drzewa przydrożne czy pozyskiwanie energii z paneli słonecznych); h) remont elewacji kamienic w centrum Staszowa – estetyzacja obiektów (m.in. termomodernizacja budynków, malowanie elewacji, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana szyldów i tablic reklamowych). 2. Rozbudowę Staszowskiego Ośrodka Kultury. Obiekt wraz z otoczeniem zaadaptowany zostanie do funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, a także edukacyjnych i rekreacyjnych. Planowany zakres inwestycji polegać będzie m.in. na: a) rozszerzeniu funkcji użytkowej – dobudowanie sali kinowej. Kino z salą amfiteatralną i ekranem panoramicznym, pomieszczeniami socjalnymi, gospodarczymi i zapleczem; b) adaptacji wieży na obserwatorium astronomiczne wraz z budową tarasu widokowego; c) dostosowaniu obiektu do obowiązujących przepisów, w tym zapewnienie dostępu dla osób z niepełnosprawnościami – montaż odpowiedniej windy; d) budowie parkingu z miejscami dla osób z niepełnosprawnościami. 3. Budowę amfiteatru plenerowego nad Zalewem nad rzeką Czarną w Staszowie. Znajdujący się tam obecnie amfiteatr jest miejscem wielu wydarzeń muzycznych i kulturalnych. Rozbudowa amfiteatru z zapleczem socjalnym oraz stałe		

	zadaszenie podniesie atrakcyjność kulturalną obszaru. Zagospodarowane zostaną miejsca aktywności społecznej przy Zalewie nad Czarną w Staszowie. Przedsięwzięcie będzie obejmowało przebudowę istniejących oraz budowę nowych ciągów pieszych, wykonanie nowego placu zabaw, modernizację i uzupełnienie elementów małej architektury oraz stojaków rowerowych. Wybudowany zostanie także bulwar wzdłuż kanału rzeki Czarnej wraz z oświetleniem, a także nowe nasadzenia zieleni. 4. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych wraz ze zbiornikiem wodnym (kąpielisko). Przedsięwzięcie obejmuje budowę zbiornika, zagospodarowanie zieleni, nowe nasadzenia, wykonanie nowych ciągów komunikacyjnych, miejsc do rekreacji oraz wypoczynku, wykonanie małej architektury, czy także oświetlenie terenu. Wybudowana zostanie także mała tężnia solankowa. 5. Zakup i modernizację zabytkowego Młyna w Staszowie. Przedsięwzięcie będzie prowadzić do zwiększenia dostępności do infrastruktury kultury z przeznaczeniem na cele społeczne. Nastąpi poprawa stanu technicznego budynku z wykorzystaniem potencjału oferty kulturalnej Staszowskiego Ośrodka Kultury, który znajduje się w bliskiej odległości od Młyna. W Młynie organizowane będą m.in.: zajęcia edukacyjne związane z wyrobem mąki. 6. Odnowę miejsc turystycznych w miejscowości Kurozwęki. Zakres przedsięwzięcia obejmuje prace związane z: a) urządzeniem terenów zielonych, b) odtworzeniem i wykonaniem nowych ciągów komunikacyjnych do miejsc atrakcyjnych turystycznie: Źródełko pod Dębem, „Diabelski Kamień”, c) wykonaniem miejsc postojowych, d) wykonaniem oświetlenia terenu. 7. Organizację zajęć o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, a także rozrywkowym w wyżej wymienionych miejscach dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, z wykorzystaniem międzysektorowej współpracy różnych podmiotów, wspartej przestrzeni i obiektów, w szczególności poprzez: a) Organizację wymian sąsiedzkich w centrum Staszowa – "Graciarnia"; b) Organizację kina plenerowego dla seniorów – "Retro kino"; c) Organizację kina plenerowego dla młodzieży Zalew nad Czarną w Staszowie – "Cool kino". Przedsięwzięcie to realizowane będzie na terenie Podobszaru I rewitalizacji i dedykowane będzie głównie dla jego mieszkańców, jednak ze względu także na charakter projektu (projekt „miękki”) oraz zapobieżenie wykluczenia społecznego, nie wyklucza się uczestnictwa innych mieszkańców gminy. Pierwszeństwo i preferencje w uczestnictwie w projekcie będą miały osoby zamieszkujące Podobszar I rewitalizacji, a w drugiej kolejności osoby z Podobszaru II oraz z pozostałych obszarów kryzysowych. Podczas realizacji projektu istotne będzie zachowanie i rozwój zielono-błękitnej infrastruktury, zwłaszcza ochrona drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmian klimatu, nastąpi również dążenie do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych oraz uwzględniane będą założenia Nowego Europejskiego Bauhausu.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Staszów, Spółdzielnia Mieszkaniowa, wspólnoty mieszkaniowe, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne.
Grupy docelowe	mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mieszkańcy gminy

Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (w tabeli 7): 1) *w sferze społecznej*: 10, 13 – poprzez aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych (m.in. kulturalnych), a także poprawę warunków przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwa publicznego; 2) *w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*: 2, 3, 4, 5, 6, 7 – poprzez estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych (m.in. na osiedlu Stare Miasto i Kurozwękach) i dostosowanie techniczne obiektów do rozszerzenia pełnionych funkcji na rzecz różnych interesariuszy rewitalizacji (w tym likwidacja barier architektonicznych oraz zwiększenie efektywności energetycznej), stworzenie nowych miejsc parkingowych, a także poprzez ujednolicenie wyglądu budynków wokół Rynku; 3) *w sferze technicznej:* 2, 3, 5 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów społecznych, kulturalnych i publicznych nieużytkowanych i zdegradowanych budynków/pomieszczeń (w tym o wartości zabytkowej) oraz zwiększenie ich efektywności energetycznej i poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz poprawę stanu małej architektury; 4) *w sferze środowiskowej:* 1 – zwłaszcza poprzez uporządkowanie zieleni. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (w tabeli 7): 1) *w sferze społecznej*: 1, 3 – poprzez wykorzystanie potencjału kapitału społecznego mieszkańców; 2) *w sferze gospodarczej*: 2, 3 – poprzez zwiększenie atrakcyjności miejsc turystycznych; 3) *w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:* 1, 2, 3, 4 – poprzez stworzenie estetyczne i spójnej przestrzeni, a także wykorzystanie niezagospodarowanych terenów; 4) *w sferze technicznej:* 1 – poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (Młyn).
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	**CEL REWITALIZACJI 1. Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszańców** KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej. **CEL REWITALIZACJI 2. Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych** KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. Poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: • poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej; • likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; • wzrost bezpieczeństwa komunikacyjnego na obszarze rewitalizowanym; • wzrost estetycznego wyglądu budynków wokół Rynku; • poprawa świadczonych usług oraz zwiększenie znaczenia kultury; • rozwój usług i infrastruktury okołoturystycznej; • rozwój społeczno-ekonomiczny; • aktywizacja mieszkańców; • utworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej dla mieszkańców;

	• powstrzymanie postępującej degradacji zabytkowego Młyna w centrum Staszowa; • poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego; • wzrost integracji mieszkańców obszaru; • uzyskanie dodatkowych miejsc parkingowych; • zwiększenie i zapewnienie dostępu lokalnej społeczności do zasobów kultury, • odnowienie obiektu zabytkowego, ochrona i udostępnienie. *Wskaźniki produktu:* 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]; 2. Liczba wspartych obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [szt.]; 3. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]; 4. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]; 5. Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych [szt.]. *Wskaźniki rezultatu:* 1. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [os./rok]; 2. Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturowych [os./rok]. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. *System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu* IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z projektem/przedsięwzięciem rewitalizacyjnym: *Zachowanie dziedzictwa kulturowego i rozwój miejsc turystycznych w Wiśniowej* – realizacja projektu nr 1 stworzy warunki do realizacji projektu nr 2 poprzez stworzenie infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej oraz poprawę dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznej i miejsc aktywności mieszkańców. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 2, 4, 5 poprzez oddziaływanie przede wszystkim na strefę przestrzenno-funkcjonalną, strefę środowiskową, ale też na sferę społeczną i gospodarczą.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9. Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	***Zachowanie dziedzictwa kulturowego i rozwój miejsc turystycznych w Wiśniowej***		
Lokalizacja	Podobszar II rewitalizacji	**Okres realizacji**	2022–2030
Szacowana wartość	17 mln zł	**Źródła finansowania**	Fundusze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego / Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 / środki gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje: 1. Renowację Zespołu Pałacowo-Parkowego w Wiśniowej W ramach zadania zostaną wykonane prace związane z: a) wykonaniem dokumentacji konserwatorskiej oraz projektu budowlanego, b) modernizacją instalacji elektrycznej, c) robotami modernizacyjnymi, w tym: malowanie pomieszczeń z naprawą ubytków, prace montażowe w zakresie instalacji sieci strukturalnej, wykonanie renowacji stolarki drzwiowej, remont łazienek oraz montaż żyrandoli płomiennych, renowacja posadzki i parkietu. 2. Zagospodarowanie terenu wokół Zespołu Pałacowo-Parkowego. W ramach zadania zostaną wykonane prace związane z: a) renowacją zabytkowego ogrodzenia parku oraz wykonanie brakującego ogrodzenia, b) częściowym odtworzeniem zabytkowych elementów zagospodarowania terenu, c) wprowadzeniem nowych elementów architektury ogrodowej, d) odtworzeniem i wykonaniem nowych ciągów komunikacyjnych, e) urządzeniem terenów zielonych, f) wykonaniem fontanny, g) budową altany ogrodowej, h) budową amfiteatru ze sceną plenerową wraz z częścią gospodarczą i zewnętrznym WC, i) wykonaniem miejsc postojowych, j) wykonaniem oświetlenia terenu, k) wykonaniem instalacji wodociągowej na potrzeby obsługi parku. 3. Budowę od podstaw punktu obsługi turystycznej z miejscami noclegowymi w Wiśniowej. Budynek powstanie w niedalekiej odległości od pałacu. Powstanie tam punkt obsługi turystycznej wraz ze sprzedażą pamiątek, miejsca postojowe dla odwiedzających, a także stojaki na rowery. Budynek zostanie wyposażony w dwu i trzyosobowe pokoje noclegowe wraz z łazienkami. Powstanie także ogólnodostępna kuchnia. 4. Organizację wydarzeń, tj. kino plenerowe, plener malarski, koncerty plenerowe i rekonstrukcje historyczne Celem projektu jest poprawa estetyki i funkcjonalności pałacu oraz terenu wokół niego, a także adaptacja do nowych funkcji. Parter pałacu zostanie wyremontowany dla potrzeb społeczności lokalnej. Prace remontowe zostaną przeprowadzone tak aby powstały dogodne warunki do organizacji różnego rodzaju imprez i zaplecze socjalne. Obiekt wraz z otoczeniem zaadaptowany zostanie do funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, a także edukacyjnych lub rekreacyjnych.		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Staszów, instytucje kultury, organizacje pozarządowe.
Grupy docelowe	mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane problemy (w tabeli 7): 1) *w sferze społecznej*: 10, 12 – poprzez aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych (m.in. kulturalnych), a także poprawę warunków przestrzeni publicznej; 2) *w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*: 1, 2, 5 – poprzez estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni; 3) *w sferze technicznej:* 3, 5 – poprzez efektywne wykorzystanie do celów społecznych, kulturalnych i publicznych budynków (w tym o wartości zabytkowej) poprawę stanu małej architektury; 4) *w sferze środowiskowej:* 1 – zwłaszcza poprzez uporządkowanie zieleni. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (w tabeli 7): 1) *w sferze społecznej*: 3 – poprzez wykorzystanie potencjału kapitału społecznego mieszkańców; 2) *w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:* 2 – poprzez stworzenie estetyczne i spójnej przestrzeni, a także wykorzystanie niezagospodarowanych terenów; 3) *w sferze technicznej:* 1 – poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	**CEL REWITALIZACJI 3. Zbudowanie poczucia tożsamości lokalnej** KIERUNEK DZIAŁANIA 3.1. Integracja, aktywizacja i edukacja mieszkańców. KIERUNEK DZIAŁANIA 3.2. Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa materialnego i niematerialnego. **CEL REWITALIZACJI 4. Stworzenie przyjaznych warunków do życia** KIERUNEK DZIAŁANIA 4.1. Rozwój usług publicznych. KIERUNEK DZIAŁANIA 4.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni i poprawa jakości środowiska naturalnego.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: 1. zwiększenie estetyki przestrzeni i obiektów; 2. poprawa spójności przestrzennej, szczególnie wokół pałacu; 3. zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej; 4. zwiększenie dostępności miejsc noclegowych; 5. poszerzenie oferty turystycznej; 6. odnowa, ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. *Wskaźniki produktu:* 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]; 2. Liczba wspartych obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [szt.]; 3. Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych [szt.]. *Wskaźniki rezultatu:* 1. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [os./rok]; 2. Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturowych [os./rok]. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. *System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu* IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z projektem/przedsięwzięciem rewitalizacyjnym: *Rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Staszowa i Kurozwęk* – realizacja projektu nr 2 stworzy warunki do realizacji projektu nr 2 poprzez poprawę dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz wzrost estetyki obiektów i przestrzeni, a co za tym idzie wzrost poziomu jakości życia mieszkańców i poczucia tożsamości lokalnej. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 4, 5 poprzez oddziaływanie przede wszystkim na strefę przestrzenno-funkcjonalną, strefę środowiskową, ale też na sferę społeczną i gospodarczą.

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty zostały zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej. Pierwszym etapem było przeprowadzenie otwartego naboru pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które można było składać do Urzędu Miasta i Gminy za pomocą fiszek projektowych dostępnych na stronie internetowej gminy (staszow.pl), na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.staszow.pl) oraz w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie.

Wszystkie założenia dokumentu i elementy projektów były konsultowane z różnymi grupami interesariuszy zarówno podczas spotkania otwartego z mieszkańcami obszaru rewitalizacji podczas konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu (14.11–14.12.2022 r.), a także podczas posiedzeń Komitetu Rewitalizacji. Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 7) są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: *społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej* i *środowiskowej*, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową. Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjały w postaci dogodnego położenia komunikacyjnego i istniejącej infrastruktury – ich wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Kompleksowe działania dotyczące rozszerzenia dostępu do atrakcyjnej infrastruktury oraz świadczonych usług, a także poprawy stanu technicznego układu komunikacyjnego spowodują wzrost inwestycji na obszarze przez podmioty prywatne, zapewniające mieszkańcom miejsca pracy. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne jak

i społeczne realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru. Projekty „miękkie" będą dedykowane przede wszystkim mieszkańcom obszaru rewitalizacji, jednak ze względu na ich charakter obejmować mogą również pozostałych mieszkańców gminy (szczególnie z obszaru zdegradowanego). W ten sposób osoby zagrożone marginalizacją spoza obszaru rewitalizacji nie będą czuły się wykluczone z możliwości uzyskania pomocy i szersze będą efekty oddziaływania tych projektów. W przypadku braku pozyskania planowanych dofinansowań ze środków zewnętrznych dla projektów podstawowych alternatywnym źródłem finansowania dla ich realizacji będą środki własne gminy i partnerów (w zakresie możliwym do zrealizowania) oraz w niektórych przypadkach także środki krajowe, które powinny przyczyniać się do przywrócenia i/lub nadawania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych obiektom i przestrzeniom publicznym.

W tabeli 10 przedstawione zostały potencjalne planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych. Projekty podstawowe zaplanowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji obejmują współfinansowanie z różnych źródeł, w tym m.in. ze środków Unii Europejskiej, krajowych środków publicznych oraz środków gminy, warunkując konstrukcję ukierunkowaną na osiągnięcie zaplanowanych efektów założonych w dokumencie.

Tabela 10. Planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych

Lp.	Nazwa projektu	Planowane źródło finansowania	Alternatywne źródło finansowania
1.	*Rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Staszowa i Kurozwęk*	- Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027; - Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; - środki gminy.	- środki Staszowskiego Ośrodka Kultury - środki organizacji pozarządowych; - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027; - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027.
2.	*Zachowanie dziedzictwa kulturowego i rozwój miejsc turystycznych w Wiśniowej*	- Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027; - środki gminy.	- środki prywatne; - środki organizacji pozarządowych.

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 11), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 11. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami i kierunkami działań
1.	*Rozbudowa bazy dydaktycznej służącej wzmocnieniu jakości kształcenia dzieci i młodzieży*	Celem projektu jest podniesienie jakości i dostępu do kształcenia przedszkolnego i podstawowego, w tym poprawa jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych dla uczniów. Projekt obejmuje rozbudowę Publicznej Szkoły Podstawowej im. Stefana Żeromskiego i Przedszkola w Kurozwękach. Obecny budynek dydaktyczny nie zabezpiecza w pełni zapotrzebowania na pomieszczenia dydaktyczne w celu realizacji podstawy programowej realizowanej w szkole, występuje więc konieczność dostosowania istniejącej części budynku spełniających aktualne wymagania dla szatni i biblioteki. Podstawowym problemem jest brak dwóch sal dydaktycznych i sali wychowania przedszkolnego. Zakres rozbudowy i przebudowy placówki obejmuje: dobudowę nowego pomieszczenia dla biblioteki, wiatrołapu, holu, szatni oraz gabinetu logopedycznego, a także dwóch sal dydaktycznych. W innej części budynku zostaną wydzielone miejsca na potrzeby dwóch sal przedszkolnych sanitariaty, podcień rekreacyjny czy także sanitariaty na potrzeby sali gimnastycznej. Przebudowany zostanie korytarz, dotychczasowe szatnie, klatka schodowa, ponadto wydzielone zostanie dodatkowe pomieszczenie wychowania przedszkolnego oraz inne elementy obiektu w celu dostosowania do obowiązujących przepisów. Przebudowie poddana zostanie instalacja elektryczna wraz z zastosowaniem odnawialnych źródeł w postaci instalacji fotowoltaicznej. Wykonane zostanie także zagospodarowanie terenu wokół szkoły. Realizacja projektu wpłynie na poprawę jakości przeprowadzanych zajęć dydaktycznych, a także na bezpieczeństwo uczniów. Zapewnienie dobrych warunków technicznych szkoły oraz dobrej jakości urządzeń i infrastruktury towarzyszącej wpłynie na bezpieczne użytkowanie. Projekt obejmuje także organizację zajęć o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, plastycznym, rozrywkowym na obszarze rewitalizacji (z możliwością korzystania również przez pozostałych mieszkańców gminy), dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych. Projekt realizowany	**CEL REWITALIZACJI 1.** KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1.

		będzie na terenie obszaru rewitalizacji i dedykowany głównie dla jego mieszkańców, jednak ze względu na charakter projektu (także przedsięwzięcia „miękkie") nie wyklucza się uczestnictwa innych mieszkańców gminy. Pierwszeństwo i preferencje w uczestnictwie w projekcie będą miały osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji, a w drugiej kolejności osoby z pozostałych obszarów kryzysowych.	
2.	*Poprawa stanu infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji*	Realizacja przedsięwzięcia polega na: 1) Budowie i adaptacji terenów na miejsca postojowe w Staszowie; 2) Przebudowie ul. Kościelnej wraz z przyległymi skrzyżowaniami i odcinkami ul. Szpitalnej. W wyniku realizacji inwestycji ulegnie zmianie dotychczasowa organizacja ruchu. 3) Przygotowaniu pełnej dokumentacji projektowej z decyzjami administracyjnymi na ulice usytuowane w centrum miasta: ul. Rynek, ul. Partyzantów, ul. Ogrodowa, ul. Nowa, ul. Rytwiańska oraz na budowę kładki pieszo-rowerowej na kanale rzeki Czarnej w Staszowie umożliwiającą komunikację pomiędzy ul. Nową i ul. Łazienkowską. 4) Przebudowie ulic: Partyzantów i Ogrodowej, poprzez wykonanie nowej konstrukcji jezdni. Dzięki przedsięwzięciu nastąpi poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg, poprawa warunków poruszania się pojazdów, czy także poprawa dostępności komunikacyjnej.	**CEL REWITALIZACJI 2.** KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3.
3.	*Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych*	Zakres rzeczowy projektu obejmuje: 1) Modernizację i przebudowę komunalnego i socjalnego zasobu mieszkaniowego przy ul. Szpitalnej. Przedmiotem projektu jest przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji wraz zastosowaniem odnawialnych źródeł energii w celu zwiększenia ich efektywności energetycznej. 2) Poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych oraz mikro i małych przedsiębiorstw. 3) Działania podnoszące ogólną wiedzę mieszkańców, przedsiębiorców i władz w zakresie rozwiązań zmniejszających zapotrzebowanie na energię, prowadzących do jej oszczędności.	**CEL REWITALIZACJI 2.** KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. **CEL REWITALIZACJI 4.** KIERUNEK DZIAŁANIA 4.2.
4.	*Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych*	Realizacja przedsięwzięcia polega na organizacji przez Staszowski Ośrodek Kultury, jak i inne podmioty (w tym organizacje pozarządowe), cyklicznych wydarzeń kulturalnych. Projekty powinny wzbogacać ofertę kulturalną. Wydarzenia powinny być dostępne dla mieszkańców obszaru.	**CEL REWITALIZACJI 2.** KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. **CEL REWITALIZACJI 3.** KIERUNEK DZIAŁANIA 3.2.
5.	*Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców*	Przedsięwzięcie obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy z klubami sportowymi oraz instytucjami/podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej.	**CEL REWITALIZACJI 3.** KIERUNEK DZIAŁANIA 3.1. **CEL REWITALIZACJI 1.** KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1.

6.	*Budowa Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego*	Projekt obejmuje budowę nowego budynku centrum opiekuńczo-mieszkalnego w zabudowie usługowo-mieszkaniowej. Budynek przeznaczony będzie dla osób dorosłych ze szczególnymi potrzebami, ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, poprzez zapewnienie usług mieszkania w formie pobytu całodobowego lub pobytu dziennego. Warunki lokalowe zapewniać będą poczucie bezpieczeństwa, komfortu, możliwości prowadzenia normalnego codziennego życia, przygotowywania posiłków, odpoczynku, pielęgnowania relacji z innymi uczestnikami, rodziną czy przyjaciółmi. Ośrodek zaprojektowany jest jako budynek parterowy z poddaszem przeznaczonym na pomieszczenia techniczne. Oprócz budowy budynku centrum opiekuńczo-mieszkalnego w ramach projektu wykonane zostaną również: parking, ogród z alejkami, ławkami – jako miejsce relaksu; ogrodzenie, oświetlenie terenu, czy oczko wodne – jako zbiornik retencyjny dla wód opadowych.	**CEL REWITALIZACJI 2.** KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3.

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami / przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. W odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, czyli na Osiedlu Stare Miasto, Osiedlu Staszówek oraz w miejscowościach Dobra, Kurozwęki, Wiśniowa a także Wiśniowa Poduchowna oraz w niedalekim ich sąsiedztwie, gdzie zlokalizowane są funkcje centrotwórcze, a także na terenach przyległych charakteryzujących się potencjałem i szczególnym znaczeniem. Spowoduje to, że zasięg ich oddziaływania będzie znacznie większy i efektywniejszy z punktu widzenia interesariuszy rewitalizacji. Część z zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze względu na charakter działań obejmie teren całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę zadań, szczególnie w sferze społecznej, można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym jego obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji, a także poza obszarem, wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegną prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, w tym konfliktów międzyludzkich i „dziedziczenia biedy". Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany

teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej przy korzystaniu ze wspólnych zasobów i walorów przestrzennych, a także kapitału społecznego. Na mapach 11–12 przedstawiono orientacyjną lokalizację wybranych zakresów rzeczowych realizacji projektów podstawowych na podobszarach I i II.

Mapa 11. Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych dla Podobszaru I

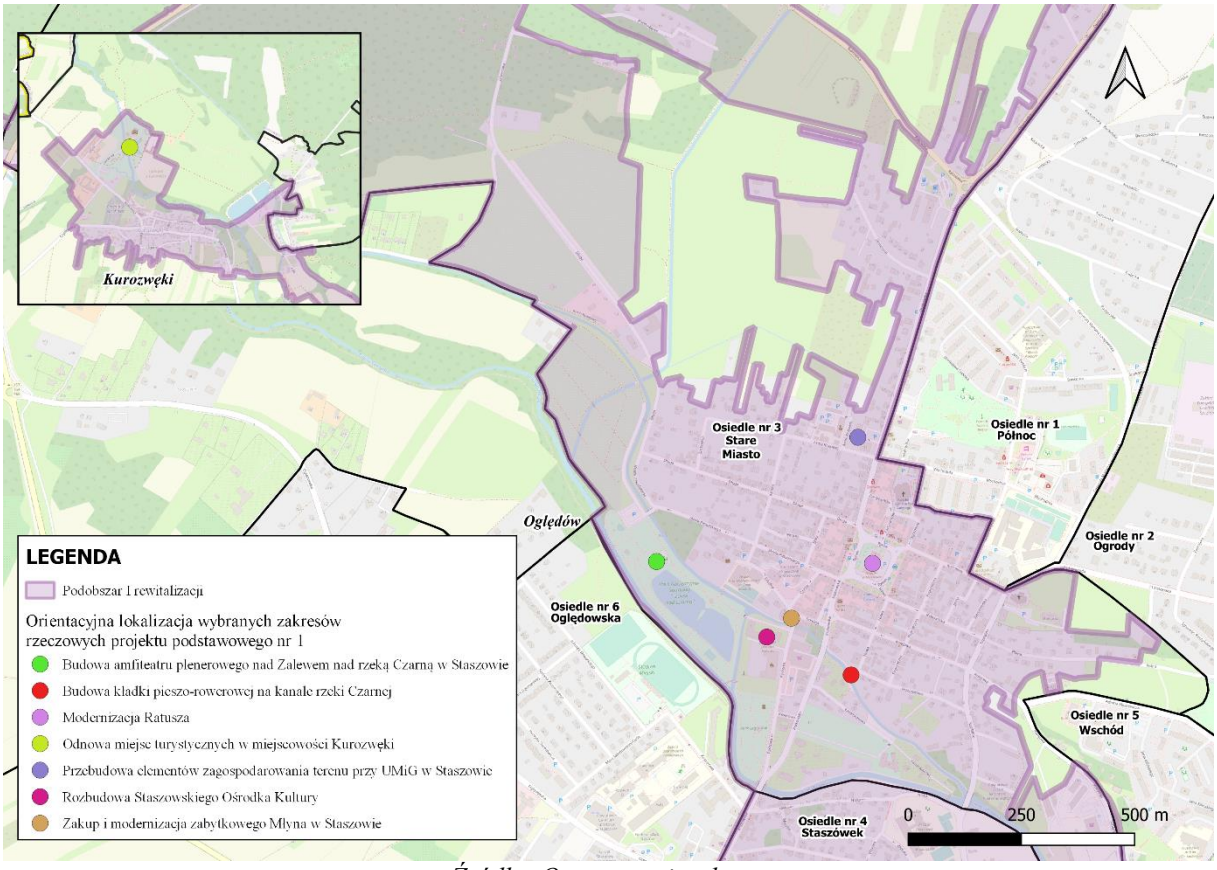

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 12. Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych dla Podobszaru II

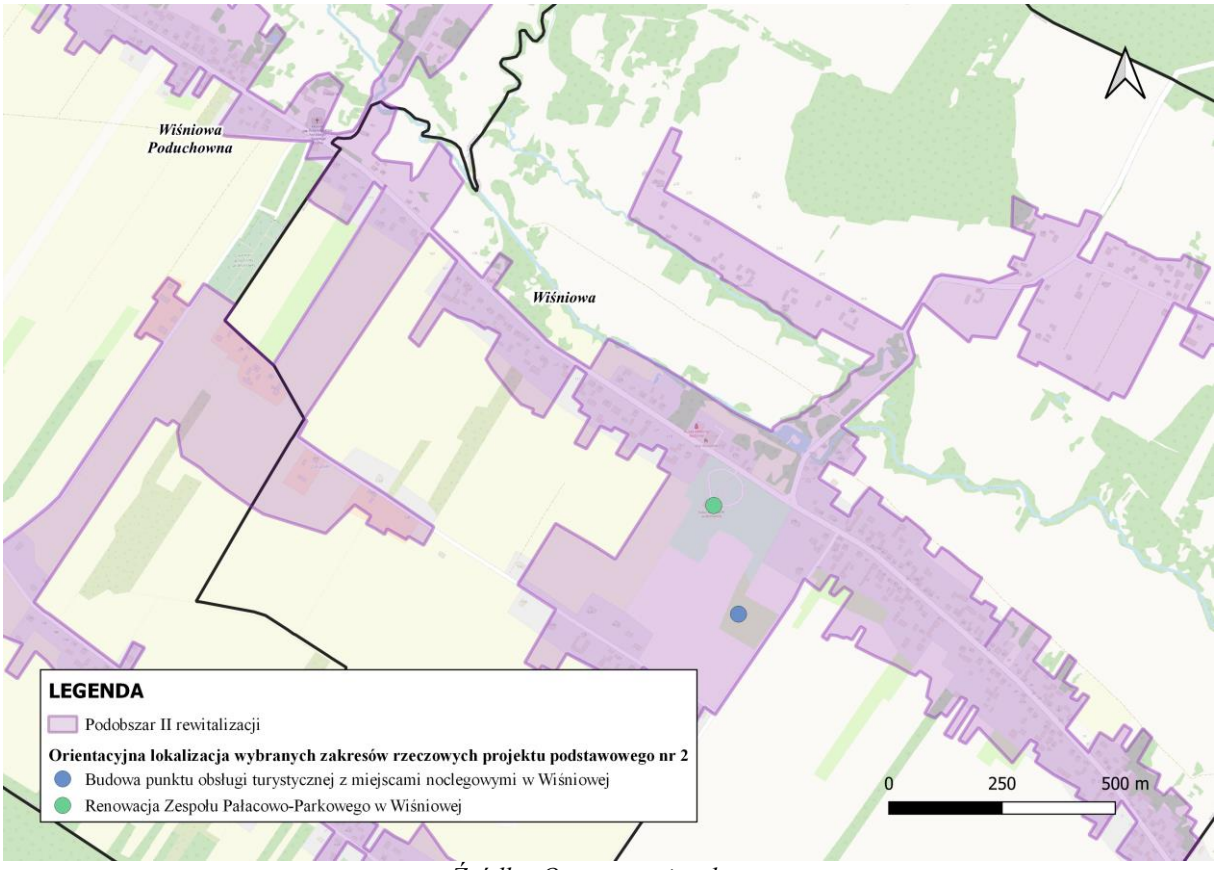

Źródło: Opracowanie własne

Każdy z projektów posiada w swoim zakresie przedsięwzięcia „miękkie", ukierunkowane na aktywizację społeczną i integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz na zagospodarowanie ich czasu wolnego, m.in. poprzez włączanie ich w różne formy aktywności społecznej itp. Realizacja takiego projektu odbywać się będzie na obszarze rewitalizacji. Projekt dedykowany jest głównie dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, jednak w celu zapobiegania wykluczenia społecznego pozostałych mieszkańców gminy, w przypadku braku odpowiedniej ilości osób chętnych z obszaru rewitalizacji do udziału w projektach, umożliwia się dopuszczenie w drugiej kolejności mieszkańców obszaru zdegradowanego, a w trzeciej kolejności ‑ pozostałych mieszkańców gminy.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji w zakresie zasobów naturalnych oraz lokalnego dziedzictwa kulturowego. Takie podejście ma

przeciwdziałać fragmentaryzacji działań koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego, brakiem aktywności społecznej, brakiem funkcjonalności i spójności czy estetycznych przestrzeni publicznych oraz ograniczeniami wynikającymi z barier architektonicznych. W związku z powyższym przeprowadzona została pogłębiona diagnoza i analiza obszaru przeznaczonego do rewitalizacji w aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzennofunkcjonalnym, technicznym i środowiskowym (zawarta w II części niniejszego dokumentu). Konieczne jest również określenie pożądanego stanu końcowego do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne obszaru, tj. dogodna lokalizacja, istniejące zaplecze rekreacyjno-sportowe i kulturowe. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór pożądanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 12, gdzie przedstawione zostały potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające w każdej sferze. Poszczególne projekty realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy (zawarte w tabeli 7).

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2 części I dokumentu.

Tabela 12. Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOŁECZNA	Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym	**Cel rewitalizacji 1.**	**Kierunek działania 1.2.**	**1**	**5, 4, 6**
		Cel rewitalizacji 4.	Kierunek działania 4.1.		
	Poprawa jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych	**Cel rewitalizacji 1.**	**Kierunek działania 1.1.**	1, 2	**1**
		Cel rewitalizacji 3.	**Kierunek działania 3.1.**		
		Cel rewitalizacji 4.	Kierunek działania 4.1.		
	Tworzenie warunków do rozwoju organizacji społecznych	**Cel rewitalizacji 1.**	**Kierunek działania 1.3.**	1, 2	4, 5
	Działania na rzecz wsparcia integracji i aktywności społecznej oraz budowania tożsamości lokalnej	**Cel rewitalizacji 1.**	**Kierunek działania 1.2.** Kierunek działania 1.3.	1, 2	1, 4, 5
		Cel rewitalizacji 3.	**Kierunek działania 3.1.**		
GOSPODARCZA	Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji	**Cel rewitalizacji 1.**	**Kierunek działania 1.1.**	**1, 2**	–
		Cel rewitalizacji 3.	Kierunek działania 3.1.		
	Tworzenie warunków do rozwoju sektora turystycznego	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1.	**1, 2**	**4, 5**
		Cel rewitalizacji 4.	**Kierunek działania 4.1.**		

FUNKCJONALNO--PRZESTRZENNA	Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni głównie na Rynku i jego okolicach sprzyjających aktywności mieszkańców	**Cel rewitalizacji 2.**	**Kierunek działania 2.2.**	**1**	–
	Poprawa jakości istniejących obiektów, urządzeń i usług związanych z obsługą ruchu turystycznego	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1.	**1, 2**	–
		Cel rewitalizacji 4.	**Kierunek działania 4.1.**		
TECHNICZNA	Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego	**Cel rewitalizacji 2.**	**Kierunek działania 2.2.** Kierunek działania 2.3.	**–**	**2**
		Cel rewitalizacji 4.	Kierunek działania 4.2.		
	Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej	**Cel rewitalizacji 2.**	**Kierunek działania 2.1.**	**1, 2**	4
		Cel rewitalizacji 3.	**Kierunek działania 3.2.**		
	Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej oraz poprawa efektywności energetycznej zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej	**Cel rewitalizacji 2.**	Kierunek działania 2.2. **Kierunek działania 2.3.**	**–**	**3**
		Cel rewitalizacji 4.	Kierunek działania 4.2.		
ŚRODOWISKOWA	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	**Cel rewitalizacji 2.**	**Kierunek działania 2.3.**	**–**	**3**
		Cel rewitalizacji 4.	**Kierunek działania 4.2.**		
	Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska	**Cel rewitalizacji 2.**	**Kierunek działania 2.3.**	**1**	**3**
		Cel rewitalizacji 4.	**Kierunek działania 4.2.**		
	Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców	**Cel rewitalizacji 3.**	**Kierunek działania 3.2.**	**1, 2**	–
		Cel rewitalizacji 4.	**Kierunek działania 4.2.**		

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta i Gminy Staszów przy pomocy Pełnomocnika ds. rewitalizacji, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UMiG Staszów, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego Pełnomocnika, wszyscy kierownicy i pracownicy UMiG Staszów oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu, przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych") oraz społecznych („miękkich"). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta i Gminy Staszów powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Staszów nr 229/2021 z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Staszów* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2014–2020, a także z komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2021–2027. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w odziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze. W poprzednich okresach programowania UE przeprowadzano proces rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji m.in. poprzez realizację projektów infrastrukturalnych, tworzących estetyczne i funkcjonalne warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego, w wyniku których zostały stworzone atrakcyjne warunki przestrzenne do rozwoju aktywności społeczno-gospodarczej. Najważniejszym projektem w tym zakresie jest: renowacja Pałacu w Wiśniowej (Podobszar II rewitalizacji) oraz remont budynku Ratusza (Podobszar I rewitalizacji). Inne zrealizowane przez Miasto i Gminę Staszów projekty, obejmujące swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mające na niego wpływ społeczno-gospodarczy (współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych) przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie gminy Staszów

Lp.	Nazwa projektu	Zakres rzeczowy	Okres realizacji	Wartość projektu w złotych	Źródło finansowania
1.	*Głęboka termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Miasta i Gminy Staszów*	**Termomodernizacja budynku UMiG w Staszowie** – zakres prac obejmował: wymianę wewnętrznej instalacji c.o. wraz z montażem nowych grzejników wyposażonych w głowice termostatyczne, budowę instalacji wentylacji, wymianę oświetlenia na energooszczędne typu LED, wykonanie instalacji oświetlenia awaryjnego i ewakuacyjnego, montaż kompletnej instalacji fotowoltaicznej, budowę rozdzielni elektrycznej na potrzeby elektrowni fotowoltaicznej, dostosowanie istniejącej instalacji elektrycznej do współpracy z instalacją fotowoltaiczną, wykonanie instalacji elektrycznej dla potrzeb zasilania urządzeń wentylacji mechanicznej, wymianę wewnętrznej instalacji elektrycznej i zasilającej na pierwszej kondygnacji budynku głównego. **Termomodernizacja budynku Staszowskiego Domu Kultury –** wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej ścian fundamentowych posadowionych poniżej poziomu gruntu, wykonanie docieplenia ścian fundamentowych posadowionych poniżej poziomu gruntu, wykonanie docieplenia ścian zewnętrznych ponad gruntem metodą bezspoinową lekką mokrą wraz z wykonaniem elewacji, wykonanie docieplenia stropodachów i stropów nad ostatnią kondygnacją wraz z wymianą istniejącego pokrycia dachu, wymiana drewnianej stolarki okiennej, wymiana zewnętrznej stolarki drzwiowej, demontaż istniejących luksferów na klatce schodowej – montaż okien, modernizacja wewnętrznej instalacji c.o., wymiana oświetlenia wbudowanego na energooszczędne typu LED, budowa kompletnej elektrowni słonecznej opartej o panele fotowoltaiczne pracującej na potrzeby własne obiektu.	2021	3 060 966,04 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 Działanie 3.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym

2.	*Rozbudowa ulic na Osiedlu Staszówek w Staszowie w zakresie ulic:Wiśniowej, Akacjowej i Czereśniowej*	Przedmiotem zadania było wykonanie robót budowlanych polegających na rozbudowie dróg gminnych na Osiedlu Staszówek w Staszowie z kostki brukowej, w tym między innymi wykonanie: kanalizacji deszczowej, wodociągu, oświetlenia ulicznego, linii energetycznej, linii teletechnicznej oraz rozbiórki obiektów budowlanych. Na końcu ulicy Czereśniowej został wykonany plac do zawracania.	2018	1 664 605,00 zł	Rządowy Program na rzecz Rozwoju oraz Konkurencyjności Regionów poprzez Wsparcie Lokalnej Infrastruktury Drogowe
3.	*Zagospodarowanie terenów zielonych w miejscowości Dobra, Wiśniowa i Kurozwęki*	W celu ochrony i zachowania zasobów przyrody, w tym zieleni miejskiej, zrealizowane zostały nowe nasadzenia: drzew, krzewów, bylin, zakup trawy, ściółkowanie/korowanie gleby, które poprzez oddziaływanie na poziom nasłonecznienia, temperaturę, wilgotność oraz poziom zanieczyszczeń, tworzą lokalny mikroklimat.	2018	71 092,70 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach
4.	*Zielone przystanki na terenie miasta Staszowa*	W ramach zadania zostały wykonane dwa zielone przystanki: 1. Przystanek nr 1, Staszów, ul. Rynek, strona północna: • prace przygotowawcze i porządkowe z nasadzeniami; • wykonanie metalowych konstrukcji (stelaży) pod roślinność oplatającą przystanki; • materiały niezbędne do sadzenia roślin; • sadzenie krzewów i bylin; 2. Przystanek nr 2, Staszów, ul. Krakowska (Orlen) połączone dwie wiaty przystankowe: • prace przygotowawcze i porządkowe z nasadzeniami; • wykonanie metalowych konstrukcji (stelaży) pod roślinność oplatającą przystanki; • materiały niezbędne do sadzenia roślin; • sadzenie drzew, krzewów i bylin.	2020	8 645,50 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

5.	*Nowoczesna Biblioteka w Staszowie*	Projekt obejmował rozbudowę i przebudowę budynku oraz zakup niezbędnego wyposażenia. Między innymi wybudowano zewnętrzny szyb windowy, wykonano nowe otwory drzwiowe, przebudowano dach, wykonano tynki wewnętrzne, wymieniono i rozbudowano instalację elektryczną i wodno-kanalizacyjną, centralne ogrzewanie. Wykonano docieplenie ścian wraz z elewacją budynku. Nowa siedziba dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych, zarówno pod kątem dostępu do budynku, jak również korzystania z księgozbioru.	2019	2 400 000 zł	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa Priorytet 2 Infrastruktura Bibliotek 2016–2020
6.	*Renowacja Pałacu w Wiśniowej*	I Etap: • remont elewacji; • wykonanie izolacji pionowej i poziomej ścian fundamentowych; • wykonanie drenażu wraz z odwodnieniem; • wymiana pokrycia dachowego; • remont i wymiana zewnętrznej stolarki; • remont pomieszczenia istniejącej Izby Pamięci H.Kołłątaja; • remont sal wraz z ciągami komunikacyjnymi. II Etap: • modernizacja instalacji elektrycznej; • montaż żyrandoli płomiennych; • pace modernizacyjne w tym malowanie jednej sali i korytarzy z naprawą ubytków; • prace montażowe w zakresie instalacji sieci strukturalnej; • renowacja stolarki drzwiowej wewnętrznej, posadzki i parkietu. III Etap: • remont wewnętrznych schodów; • remont pomieszczenia wewnętrznego 2/4; • remont pomieszczenia wewnętrznego 2/6; • remont klatki schodowej; • instalacja elektryczna. IV Etap: • utwardzenie placu wokół budynku kostką granitową;	2018–2022	2 206 036,17 zł	**I Etap** – Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 Działanie 4.4. **II Etap** – MKDNiS - Departament Ochrony Zabytków **III Etap** – MKDNiS - Departament Ochrony Zabytków **IV Etap** – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

		• zakup kompletnego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalno-edukacyjnej; • po przeprowadzonej renowacji w budynku powstały sale edukacyjno-historyczne. V Etap: • przygotowanie dokumentacji projektowej na zagospodarowanie terenu wokół Zespołu Pałacowo-Parkowego w Wiśniowej.			

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) i Funduszu Spójności (FS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji przez podmioty prywatne (m.in. przedsiębiorców czy mieszkańców), które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądanych zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i infrastrukturalnych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych GPR, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Komplementarność i integrowanie na poziomie głównych założeń dokumentu, tj. kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przedstawione zostało w tabeli 12. Poszczególne projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej odpowiadając na zidentyfikowane potrzeby.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych gminy Staszów, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2021 r.” wynosi 1 405,84 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 122,33 zł), co oznacza niedostateczną samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rewitalizacyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym przez różnych interesariuszy rewitalizacji, a tym samym brak możliwości dokładnego określenia ich całkowitych wartości w okresie realizacji GPR, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu [zł]	Środki publiczne		
			Środki budżetu gminy [zł]	Środki UE [zł]	Środki krajowe/innych gmin/powiatu [zł]
1.	*Rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Staszowa i Kurozwęk*	80 000 000	16 000 000	64 000 000	–
2.	*Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez działania na rzecz Zespołu Pałacowo-Parkowego w Wiśniowej*	17 000 000	3 400 000	–	13 600 000
3.	*Rozbudowa bazy dydaktycznej służącej wzmocnieniu jakości kształcenia dzieci i młodzieży*	5 000 000	1 000 000	4 000 000	–
4.	*Poprawa stanu infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji*	12 000 000	2 400 000	–	9 600 000
5.	*Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych*	5 000 000	1 000 000	4 000 000	–
6.	*Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych*	1 000 000	200 000	800 000	–
7.	*Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców*	1 000 000	200 000	800 000	–
8.	*Budowa Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego*	4 500 000	900 000	–	3 600 000
PROJEKTY PODSTAWOWE – SUMA		**97 000 000**	**19 400 000**	**64 000 000**	**13 600 000**
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE – SUMA		**28 500 000**	**5 700 000**	**9 600 000**	**13 200 000**
SUMA		**125 500 000**	**25 100 000**	**73 600 000**	**26 800 000**

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilkanaście lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta i Gminy Staszów przy pomocy Pełnomocnika ds. rewitalizacji, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UMiG Staszów, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego Pełnomocnika ds. rewitalizacji oraz ww. biura, wszyscy kierownicy i pracownicy UMiG Staszów oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Dodatkowo Pełnomocnik ds. rewitalizacji odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Burmistrzem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską w Staszowie Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację

zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi potrzebnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Miasta i Gminy Staszów oraz Wydział Finansowy UMiG Staszów.

Pełnomocnik ds. rewitalizacji w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta i Gminy Staszów w zakresie rewitalizacji i partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie – realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów

poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
2) przejrzystość podejmowanych działań,
3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 6. Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w gminie Staszów

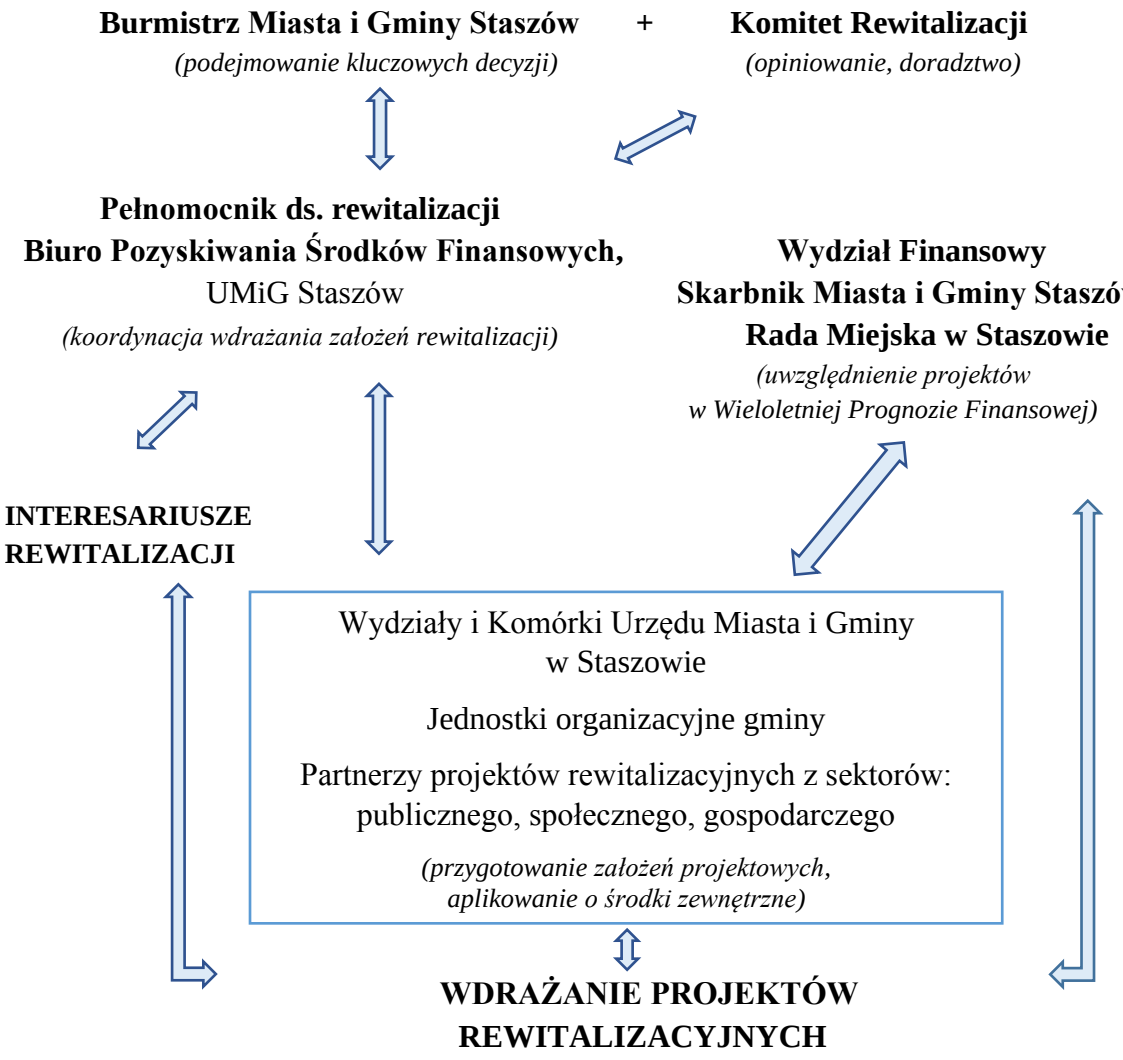

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w horyzoncie czasowym dokumentu. Przyjęcie takiego podejścia jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej UE na lata 2021–2027. Przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)							
		2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	*Rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Staszowa i Kurozwęk*								
2.	*Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez działania na rzecz Zespołu Pałacowo-Parkowego w Wiśniowej*								
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	*Rozbudowa bazy dydaktycznej służącej wzmocnieniu jakości kształcenia dzieci i młodzieży*								
2.	*Poprawa stanu infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji*								
3.	*Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych*								
4.	Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych								
5.	Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców								
6.	*Budowa Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego*								

Źródło: Opracowanie własne

1.3. *Public relations* dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Biuro Pozyskiwania Środków Finansowych we współpracy z Wydziałem Promocji i Informatyki. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja/publikacja informacji na stronie internatowej gminy (staszow.pl), w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.staszow.pl);
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie lokalnej, obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2) mieszkańcy gminy;
3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;

4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5) jednostki organizacyjne gminy;
6) organy władzy publicznej;
7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Pełnomocnik ds. rewitalizacji we współpracy z innymi wydziałami/referatami Urzędu. Wydział ten zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu zajmuje się m. in.: inicjowaniem i koordynowaniem prac dotyczących pozyskiwania funduszy pomocowych, współpracą przy opracowywaniu planów realizacyjnych, pozyskiwaniem środków finansowych z Unii Europejskiej i innych źródeł na realizację projektów gminnych.

Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne wydziały/referaty UMiG Staszów, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Pełnomocnik ds. rewitalizacji wraz z Biurem Pozyskiwania Środków Finansowych UMiG Staszów będą mieli za zadanie:

1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie do przyjęcia przez Radę Miejską w Staszowie;
3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (staszow.pl) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.staszow.pl), a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Miejska w Staszowie analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w GPR, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy

tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 16). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2019 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca stycznia kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, wydziały/referaty UMiG Staszów, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do Biura Pozyskiwania Środków Finansowych. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania Instytucji Zarządzającej *Funduszami Europejskimi dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027* sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 16. Wskaźniki monitoringowe wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030*

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla Podobszarów rewitalizacji (stan na 31.12.2019 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12. 2019 r.)	Wartość docelowa dla Podobszarów rewitalizacji
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA						
Podobszar I rewitalizacji						
Cel 1. ***Efektywne wykorzystanie potencjału społecznego mieszkańców***	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	17,8	19,5	Powyżej średniej dla gminy
	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	osoba	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	74,4	71,6	Poniżej średniej dla gminy
	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	Powiatowy Urząd Pracy w Staszowie	49,2	45,8	Poniżej średniej dla gminy
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	osoba	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	22,1	9,7	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla gminy
	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	-1,8	-1,2	Wartość wskaźnika na poziomie dodatnim
	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	sztuki	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	2,2	2,6	Powyżej średniej dla gminy
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	osoba	Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie	132,8	87,9	Poniżej średniej dla gminy

Cel 2. ***Powstanie atrakcyjnej oferty usług publicznych***	Udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie tych zabytków w gminie ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	5,6	7,2	Utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	0,34	0,57	Powyżej średniej dla gminy
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców	ha	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	0,007	0,011	Powyżej średniej dla gminy
Podobszar II rewitalizacji						
Cel 3. ***Zbudowanie tożsamości lokalnej***	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	19,0	19,5	Powyżej średniej dla gminy
	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	osoba	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	65,1	71,6	Utrzymanie wartości poniżej średniej dla gminy
	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	Powiatowy Urząd Pracy w Staszowie	57,7	45,8	Poniżej średniej dla gminy
	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	0,0	-1,2	Utrzymanie wartości na poziomie dodatnim
	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	sztuki	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	2,7	2,6	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla gminy

	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	osoba	Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie	124,6	87,9	Poniżej średniej dla gminy
Cel 4. ***Stworzenie przyjaznych warunków do życia mieszkańców***	Udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie tych zabytków w gminie ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	5,6	7,2	Poniżej średniej dla gminy
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców	ha	Urząd Miasta i Gminy w Staszowie	0,013	0,011	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla gminy
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	**WSKAŹNIKI PRODUKTU**					
	Podobszar I rewitalizacji					
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba wspartych obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba nowych budynków	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*

	Podobszar II rewitalizacji					
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba wspartych obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	WSKAŹNIKI REZULTATU					
	Podobszar I rewitalizacji					
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	os./rok	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym	os.	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturowych	os./rok	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Podobszar II rewitalizacji					
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	os./rok	Beneficjenci projektów	0	–	–*
	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturowych	os./rok	Beneficjenci projektów	0	–	–*

Źródło: Opracowanie własne

* Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2030 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów.

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on poddany aktualizacji. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza Miasta i Gminy Staszów (przy pomocy Pełnomocnika ds. rewitalizacji i pracowników Biura Pozyskiwania Środków Finansowych oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w GPR. Ocena sporządzona przez Burmistrza Miasta i Gminy Staszów będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Burmistrza Miasta i Gminy Staszów w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Burmistrz Miasta i Gminy Staszów wystąpi do Rady Miejskiej w Staszowie z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim Program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Miejska uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Staszów.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współudziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności" zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Pełnomocnika ds. rewitalizacji który będzie na jej podstawie przygotowywać sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
3) *mid-term* (śródokresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;

4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie gminy Staszów jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. ***Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji*** w rewitalizacji na terenie gminy Staszów są przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także inni (wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji).

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line) czy inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiszkę projektową). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.	1. Przeprowadzenie ankiety on-line i w wersji papierowej w dniach 21.07–06.08.2021 r., która miała na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (*informowanie, konsultowanie*). 2. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (w terminie 28.09–28.10.2021 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 21.09.2021 r.) w następujących formach: a) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: • drogą elektroniczną na adres e-mail: biuro@staszow.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszarów”, • drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszarów”, • bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie w godzinach pracy Urzędu. b) spotkanie otwarte z mieszkańcami miasta i gminy Staszów oraz spotkanie z Radnymi Rady Miejskiej, Sołtysami i Zarządcami Osiedli, które odbyły się kolejno w dniach 27–28.10.2021 r. w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie – sala konferencyjna. W obu spotkaniach wzięło udział łącznie 49 osób. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia swoich uwag/wniosków, jednak w trakcie spotkania nie została zgłoszona żadna uwaga i/lub wniosek. c) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów w sekretariacie w godzinach pracy Urzędu. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie łącznie wpłynęły 4 wypełnione formularze składania uwag do projektu uchwały z załącznikami. Formularze podpisane były czytelnie imieniem i nazwiskiem oraz złożone zostały w wyznaczonym terminie w formie formularza konsultacyjnego. Rejestr zbiorczego zestawienia zgłoszonych uwag i/lub wniosków wraz z rekomendacją do ich całościowego bądź częściowego wprowadzenia lub uzasadnieniem

	do ich nie wprowadzania, przedstawiony został w „Informacji podsumowującej przeprowadzone konsultacje społeczne projektu Uchwały Rady Miejskiej w Staszowie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Staszów" w załączniku 1. W związku ze specyfiką zgłoszonej uwagi dotyczącej obszaru rewitalizacji, uzupełniono dokument: *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Staszów.* Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 08.11.2021 r. na stronie podmiotowej gminy (w zakładce „Dla Mieszkańca") i w BIP (w zakładce „Konsultacje") oraz na tablicach ogłoszeń w dniach 08–22.11.2021 r. – informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem oraz raport z przebiegu konsultacji społecznych. 3. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (w terminie 28.09–28.10.2021 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 21.09.2021 r.) w następujących formach: a) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: • drogą elektroniczną na adres e-mail: biuro@staszow.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt uchwały Komitet Rewitalizacji", • drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28–200 Staszów, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt uchwały Komitet Rewitalizacji", • bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie w godzinach pracy Urzędu. b) spotkanie otwartego z mieszkańcami miasta i gminy Staszów, które odbyło się w dniu 27.10.2021 r. oraz spotkanie z Radnymi Rady Miejskiej, Sołtysami i Zarządcami Osiedli w dniu 28.10.2021 r. w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie – sala konferencyjna. Na spotkaniach przedstawiona została propozycja zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, a także zapewniona została możliwość złożenia uwag i opinii. c) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów w sekretariacie w godzinach pracy Urzędu. W trakcie konsultacji społecznych dotyczących uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i/lub wnioski. Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej urzędu (w zakładce „Dla Mieszkańca") oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (w zakładce „Konsultacje").

PROGRAMOWANIE	
Sporządzenie *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030*: - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu.	1) Podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Staszowie *Uchwały Nr LXII/514/2022 z dnia 31 stycznia 2022 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów;* 2) Ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie internetowej gminy staszow.pl (w zakładce „Dla Mieszkańca"), na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (w dniu 22.02.2022 r.), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie w dniu 22.02.2022 r.), w prasie lokalnej (Pismo Samorządowe „Monitor Staszowski", data publikacji styczeń 2022 r. nr 1-2022 ISSN-1232-6895) oraz przez obwieszczenie (*informowanie*). 3) Przeprowadzenie w dniach 17.11–10.12.2021 r. otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie przyjętym *Uchwałą Nr LVI/437/2021 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 10 listopada 2021 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.* Zgłoszenia kandydatów na członka Komitetu Rewitalizacji można było dokonać poprzez czytelne wypełnienie Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji oraz złożenie go w jeden z następujących sposobów (*inicjatywa lokalna*): • drogą elektroniczną w formie skanu na podany adres e-mail: biuro@staszow.pl, w tytule wpisując: „Nabór na członków Komitetu Rewitalizacji"; • drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, z dopiskiem „Nabór na członków Komitetu Rewitalizacji"; • bezpośrednio do sekretariatu budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie w godzinach pracy Urzędu. 4) Przeprowadzenie otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji w terminie 01.09–15.09.2022 r. w następujących formach (*inicjatywa lokalna*): • drogą elektroniczną w formie skanu na podany e-mail: biuro@staszow.pl wpisując w tytule „Fiszka projektowa – rewitalizacja"; • drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, z dopiskiem: „Fiszka projektowa – rewitalizacja"; • bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy Staszów w godzinach pracy Urzędu. W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne propozycje projektów. 5) Przeprowadzenie I posiedzenia Komitetu Rewitalizacji w grudniu 2021 r. w sali konferencyjnej w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie, na którym wybrano przewodniczącego Komitetu oraz jego Zastępcę, jak również przedstawiono prezentację dotyczącą podstawowych zagadnień dotyczących rewitalizacji oraz

	przeprowadzono dyskusję na temat największych potrzeb i problemów obszarów rewitalizacji oraz wstępnych pomysłów na projekty rewitalizacyjne *(współdecydowanie i kontrola obywatelska)*. 6) Przeprowadzenie II posiedzenia Komitetu Rewitalizacji w dniu 10.06.2022 r. w sali konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Staszów. Członkowie KR otrzymali prezentację z wynikami pogłębionej diagnozy (analizy statystycznej) dla obszaru rewitalizacji, a także z informacjami na temat możliwości finansowania działań rewitalizacyjnych w ramach projektu regionalnego programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027. Podczas spotkania dyskutowano na temat potrzeb rewitalizacyjnych szczególnie w Podobszarze I rewitalizacji, którego istotną częścią jest centrum Staszowa. (*konsultowanie, debata i kontrola obywatelska*). 7) Przeprowadzenie spaceru studyjnego w dniu 10.06.2022 r. w celu określenia problemów i skali potrzeb rewitalizacyjnych w sferze funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej. 8) Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji (w terminie 14.11–14.12.2022 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 07.11.2022 r.) w następujących formach: a) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: • drogą elektroniczną w formie skanu na podany e-mail: biuro@staszow.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt Gminnego Programu Rewitalizacji”; • drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt Gminnego Programu Rewitalizacji”; • bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy Staszów w godzinach pracy Urzędu. b) otwarte spotkanie z debatą publiczną z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 05.12.2022 r. *(konsultowanie, debata, współdecydowanie):* • zbieranie uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w budynku Urzędu Miasta i Gminy Staszów w godzinach pracy Urzędu. 9) Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji w dniu …..2022 r. została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.

MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
Ocena realizacji założeń *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030*: - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.	1) Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji, a także ich upublicznianie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej *(informowanie).* 2) Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych *(informowanie, konsultowanie, kontrola obywatelska).* 3) Opracowanie ewaluacji *mid-term i ex-post* z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych *(informowanie, konsultowanie, kontrola obywatelska)*. 4) Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji *(współdecydowanie)*. 5) Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji *(konsultowanie).*

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest na oficjalnej stronie urzędu, oraz stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej, a także aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania" partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji: „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji".

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzą interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Miejską w Staszowie *Uchwały nr LVI/437/2021 z dnia 10 listopada 2021 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach 28.09–28.10.2021 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie,

bezpośrednio do sekretariatu w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniach 28.09–28.10.2021 r.) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Staszów (w zakładce „Dla Mieszkańca") oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało 7 dni wcześniej, tj. dnia 21.09.2021 r. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Miejską na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał w dniach 17.11–10.12.2021 r. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Burmistrz Miasta i Gminy Staszów. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Staszów nr 229/2021 z dnia 20 grudnia 2021 roku w sprawie wyznaczenia składu Komitetu Rewitalizacji do spraw przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Miasta i Gminy Staszów w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały Nr LVI/437/2021 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 10 listopada 2021 r. Według zapisów niniejszego regulaminu Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Staszów. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Miejskiej w Staszowie oraz zarządzeń Burmistrza Miasta i Gminy Staszów związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) przeprowadzona została procedura uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach, co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Przepisy ww. ustawy określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47 ww. ustawy jest stwierdzenie, iż w efekcie realizacji przedsięwzięć wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach w nadesłanym piśmie z dnia ……, znak:……., wyjaśnił, iż realizacja ustaleń *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030*……

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 485) Burmistrz Miasta i Gminy Staszów dnia …… r. wystąpił również o zaopiniowanie projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* przez instytucje zewnętrzne wymienione we wskazanym artykule ww. ustawy. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, Burmistrz wyznaczył 14-dniowy termin przedstawienia opinii, licząc od dnia doręczenia projektu dokumentu. Rejestr zbiorczego zestawienia opinii wraz ze zgłoszonymi w ich ramach uwagami i/lub propozycjami, a także rekomendacją do ich całościowego bądź częściowego wprowadzenia lub uzasadnieniem do ich nie wprowadzania, opublikowany został na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przewiduje się ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Zgodnie z dyspozycją niniejszej ustawy, ustanowienie SSR wraz ze szczegółowym zakresem jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Staszowie, która zostanie podjęta na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Staszów. Na obszarze strefy Gminny Program Rewitalizacji przewiduje w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych wykonywanie robót budowlanych z istniejącej potrzeby uspójnienia wyglądu elewacji kamienic, termomodernizacji budynków, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, wymiany szyldów i tablic reklamowych, zagospodarowanie zieleni w obszarze Rynku oraz przy ul. Kościelnej w Staszowie.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie są wymagane zmiany w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.):

1. *Uchwała nr XLIX/400/2021 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 20 sierpnia 2021 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Staszów na lata 2021–2025;*
2. *Uchwała nr XLIX/401/2021 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 20 sierpnia 2021 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Staszów.*

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem Gminnego Programu Rewitalizacji nie przewiduje się wprowadzanie zmian w obowiązującym dokumencie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zmienionym uchwałą Nr LXXI/577/2022 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 23 sierpnia 2022 r..

W części wyznaczonego obszaru rewitalizacji nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Nie przewiduje się konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.).

Spis fotografii

Fotografia 1. Pustostan przy ul. Kolejowej w Staszowie 55
Fotografia 2. Pustostan przy ul. Ogrodowej w Staszowie 55
Fotografia 3. Budynek przy ul. Partyzantów w Staszowie 56
Fotografia 4. Niszczejący budynek Pałacu w Staszowie 56
Fotografia 5. Budynek przy ul. Szkolnej, w pobliżu Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Staszowie 58
Fotografia 6. Zabudowa Rynku w Staszowie przy rogu ul. Ogrodowej i ul. Kościelnej 58
Fotografia 7. Południowa zabudowa Rynku w Staszowie 59
Fotografia 8. Rynek w Staszowie 59
Fotografia 9. Bariery architektoniczne przy ul. Kościelnej w Staszowie 60
Fotografia 10. Bariery architektoniczne przy Kościele Ducha Świętego na ul. Partyzantów w Staszowie 61
Fotografia 11. Bariery architektoniczne przy ul. Ogrodowej w Staszowie 61
Fotografia 12. Teren przy rzece Czarna na rogu ul. Nowej i ul. Przejazdowej w Staszowie 62
Fotografia 13. Zabytkowy młyn w Staszowie 62
Fotografia 14. Pałac Kołłątajów w Wiśniowej 63
Fotografia 15. Ratusz w Staszowie 64
Fotografia 16. Zespół Pałacowy w Kurozwękach 65

Spis map

Mapa 1. Granic obszaru zdegradowanego na terenie miasta i gminy Staszów 35
Mapa 2. Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie miasta i gminy Staszów 37
Mapa 3. Granice wyznaczonego Podobszaru I rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów 38
Mapa 4. Granice wyznaczonego Podobszaru II rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów 39

Mapa 5. Klasyfikacja stref w województwie świętokrzyskim dla pyłu PM10 dla czasu uśredniania - rok, z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia za 2020 rok 66
Mapa 6. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego benzo(a)pirenu w pyle PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku 67
Mapa 7. Klasyfikacja stref w województwie świętokrzyskim dla ozonu w odniesieniu do poziomu docelowego, z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia za 2020 r. 68
Mapa 8. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu PM2,5 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku 69
Mapa 9. Formy ochrony przyrody na terenie obszaru rewitalizacji 70
Mapa 10. Obszar zagrożenia powodziowego na terenie miasta i gminy Staszów 71
Mapa 11. Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych dla Podobszaru I 98
Mapa 12. Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych dla Podobszaru II 99

Spis schematów

Schemat 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów 33
Schemat 2. Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji 40
Schemat 3. Założenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* – podobszar I 81
Schemat 4. Założenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* – podobszar II 82
Schemat 5. Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk 83
Schemat 6. Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w gminie Staszów 115

Spis tabel

Tabela 1. Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych 12
Tabela 2. Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie miasta i gminy Staszów w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej 29
Tabela 3. Liczba ludności na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów w latach 2015–2019 42
Tabela 4. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji i średnio w gminie w 2019 r. 48
Tabela 5. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie obszaru rewitalizacji w gminie Staszów w 2019 roku 49
Tabela 6. Średnie % wyniki z egzaminu w 8 klasie szkoły podstawowej w 2019 r. – porównanie szkół, gminy, powiatu i województwa 51
Tabela 7. Zidentyfikowane kluczowe problemy oraz potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie miasta i gminy Staszów 72
Tabela 8. Projekt podstawowy nr 1 86
Tabela 9. Projekt podstawowy nr 2 90
Tabela 10. Planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych 93
Tabela 11. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych 94
Tabela 12. Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi 101
Tabela 13. Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie gminy Staszów 105
Tabela 14. Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów 111
Tabela 15. Harmonogram wdrażania dokumentu 116
Tabela 16. Wskaźniki monitoringowe wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030* 121
Tabela 17. Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji 128

Spis wykresów

Wykres 1. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze I rewitalizacji w latach 2015–2019 42
Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na Podobszarze II rewitalizacji w latach 2015–2019 43
Wykres 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy 43
Wykres 4. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego) – porównanie podobszarów rewitalizacji w latach 2015–2019 44
Wykres 5. Saldo migracji w przeliczeniu na 100 osób na podobszarach rewitalizacji w latach 2015–2019 44
Wykres 6. Saldo migracji w przeliczeniu na 100 osób na podobszarach rewitalizacji, Gminie Staszów, powiecie staszowskim oraz województwie świętokrzyskim w 2019r. 45
Wykres 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na podobszarach rewitalizacji w latach 2015–2019 46
Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, w gminie Staszów, powiecie staszowskim i województwie świętokrzyskim w 2019 r. 46
Wykres 9. Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na podobszarach rewitalizacji w latach 2015–2019 47
Wykres 10. Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na podobszarach rewitalizacji, w gminie Staszów, powiecie staszowskim oraz województwie świętokrzyskim w 2019 r. 47
Wykres 11. Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 osób w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy 49
Wykres 12. Frekwencja (%) w wyborach parlamentarnych (X 2019) – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy, powiatu i województwa 50
Wykres 13. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy, powiatu i województwa 52
Wykres 14. Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015–2019 53

Wykres 15. Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy 53
Wykres 16. Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w 2019 r. – porównanie podobszarów rewitalizacji do średniej dla gminy, powiatu i województwa 54

Załączniki graficzne przedstawiające podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Legenda

- obszar rewitalizacji
- funkcja społeczna (administracyjna, edukacyjna, kulturalna, zdrowotna, pomocy społecznej)
- funkcja gospodarcza
- funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa i sportowa
- zagospodarowanie terenu (wzrost bezpieczeństwa, estetyki i funkcjonalności)

GMINA STASZÓW - GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

PODOBSZAR I REWITALIZACJI - MIASTO STASZÓW

skala 1:3000

Legenda

- obszar rewitalizacji
- funkcja społeczna (administracyjna, edukacyjna, kulturalna, zdrowotna, pomocy społecznej)
- funkcja gospodarcza
- funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa i sportowa
- zagospodarowanie terenu (wzrost bezpieczeństwa, estetyki i funkcjonalności)

GMINA STASZÓW - GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

PODOBSZAR II REWITALIZACJI - WIŚNIOWA

skala 1:3000

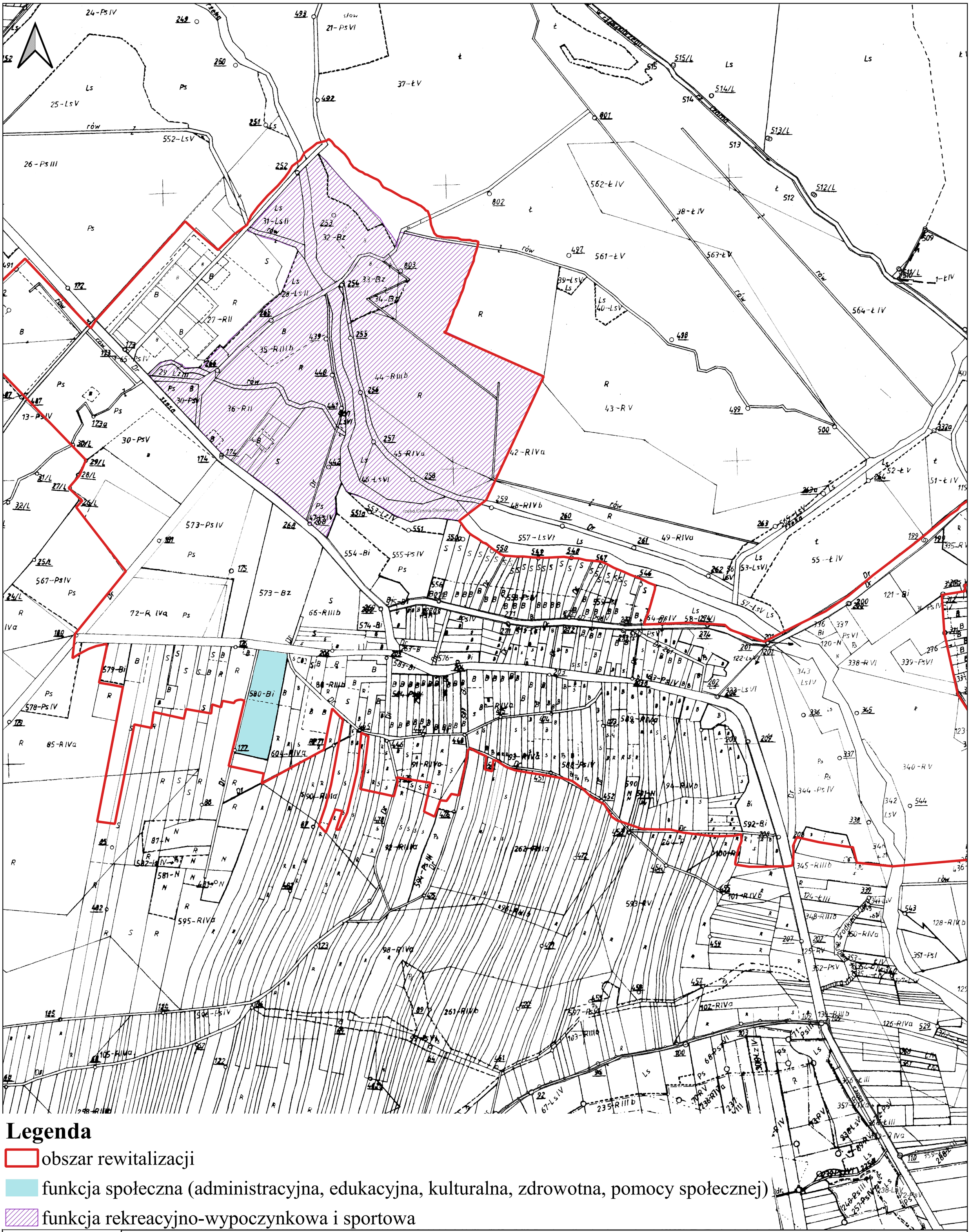
24-PsIV
25-LsV
26-PsIII
27-RII
28-LsII
29-LzIII
30-PsV
31-LsII
32-Bz
33-Bz
34-Bz
35-RIIIb
36-RII
37-ŁV
38-ŁIV
39-LsV
40-LsV
42-RIVa
43-RV
44-RIIIb
45-RIVa
46-LsVI
47-PsIV
48-RIVb
49-RIVa
51-ŁIV
52-ŁV
53-LsVI
54-PsIV
55-ŁIV
561-ŁV
562-ŁIV
563-ŁV
564-ŁIV
567-PsIV
572-RIVa
573-Bz
573-PsIV
574-Bi
576-
578-PsIV
579-Bi
580-Bi
581-N
582-PsIV
583-Bi
585-RIVa
586-PsIV
587-RIVa
588-PsIV
590-N
591-RIVa
592-Bi
593-RV
594-PsIV
595-RIVa
596-RIVa
597-PsIV
598-PsIV
599-PsIV
601-N
602-PsIV
603-RIVa
604-RIVa
65-PsIV
66-RIIIb
68-PsIV
70-RV
71-PsII
85-RIVa
86-RIIIb
87-N
88-RIVa
89-RIVa
90-RIIIa
91-RIVa
92-RIIIa
93-RIVa
94-RIVb
96-RIVa
98-RIVa
99-RIVa
100-RIVa
101-RIVb
102-RIVa
103-RIIIa
105-RIVa
120-N
121-Bi
122-LsV
124-ŁIII
125-RV
126-RIVa
127-PsIV
128-RIVb
130-RIIIb
134-PsIV
135-ŁIV
136-RIVa
137-PsIV
138-LsV
139-PsIV
140-RIVa
141-PsIV
142-PsIV
143-RV
144-PsIV
145-PsIV
146-PsIV
147-PsIV
148-PsIV
149-PsIV
150-RIVa
151-PsI
152-PsV
153-PsIV
154-PsIV
155-PsIV
156-PsIV
157-PsIV
158-PsIV
159-PsIV
160-PsIV
161-PsIV
162-PsIV
163-PsIV
164-PsIV
165-PsIV
166-PsIV
167-PsIV
168-PsIV
169-PsIV
170-PsIV
171-PsIV
172-PsIV
173-PsIV
174-PsIV
175-PsIV
176-PsIV
177-PsIV
178-PsIV
179-PsIV
180-PsIV
181-PsIV
182-PsIV
183-PsIV
184-PsIV
185-PsIV
186-PsIV
187-PsIV
188-PsIV
189-PsIV
190-PsIV
191-PsIV
192-PsIV
193-PsIV
194-PsIV
195-PsIV
196-PsIV
197-PsIV
198-PsIV
199-PsIV
200-PsIV
201-PsIV
202-PsIV
203-PsIV
204-PsIV
205-PsIV
206-PsIV
207-PsIV
208-PsIV
209-PsIV
210-PsIV
211-PsIV
212-PsIV
213-PsIV
214-PsIV
215-PsIV
216-PsIV
217-PsIV
218-PsIV
219-PsIV
220-PsIV
221-PsIV
222-PsIV
223-PsIV
224-PsIV
225-PsIV
226-PsIV
227-PsIV
228-PsIV
229-PsIV
230-PsIV
231-PsIV
232-PsIV
233-PsIV
234-PsIV
235-RIIIb
236-RIVa
237-PsIII
238-PsIV
239-PsIV
240-PsIV
241-PsIV
242-PsIV
243-PsIV
244-PsIV
245-PsIV
246-PsIV
247-PsIV
248-PsIV
249-PsIV
250-PsIV
251-PsIV
252-PsIV
253-PsIV
254-PsIV
255-PsIV
256-PsIV
257-PsIV
258-PsIV
259-PsIV
260-PsIV
261-PsIV
262-PsIV
263-PsIV
264-PsIV
265-PsIV
266-PsIV
267-PsIV
268-PsIV
269-PsIV
270-PsIV
271-PsIV
272-PsIV
273-PsIV
274-PsIV
275-PsIV
276-PsIV
277-PsIV
278-PsIV
279-PsIV
280-PsIV
281-PsIV
282-PsIV
283-PsIV
284-PsIV
285-PsIV
286-PsIV
287-PsIV
288-PsIV
289-PsIV
290-PsIV
291-PsIV
292-PsIV
293-PsIV
294-PsIV
295-PsIV
296-PsIV
297-PsIV
298-PsIV
299-PsIV
300-PsIV
301-PsIV
302-PsIV
303-PsIV
304-PsIV
305-PsIV
306-PsIV
307-PsIV
308-PsIV
309-PsIV
310-PsIV
311-PsIV
312-PsIV
313-PsIV
314-PsIV
315-PsIV
316-PsIV
317-PsIV
318-PsIV
319-PsIV
320-PsIV
321-PsIV
322-PsIV
323-PsIV
324-PsIV
325-PsIV
326-PsIV
327-PsIV
328-PsIV
329-PsIV
330-PsIV
331-PsIV
332-PsIV
333-PsIV
334-PsIV
335-PsIV
336-PsIV
337-PsIV
338-PsIV
339-PsIV
340-PsIV
341-PsIV
342-PsIV
343-PsIV
344-PsIV
345-PsIV
346-PsIV
347-PsIV
348-PsIV
349-PsIV
350-PsIV
351-PsIV
352-PsIV
353-PsIV
354-PsIV
355-PsIV
356-PsIV
357-PsIV
358-PsIV
359-PsIV
360-PsIV
361-PsIV
362-PsIV
363-PsIV
364-PsIV
365-PsIV
366-PsIV
367-PsIV
368-PsIV
369-PsIV
370-PsIV
371-PsIV
372-PsIV
373-PsIV
374-PsIV
375-PsIV
376-PsIV
377-PsIV
378-PsIV
379-PsIV
380-PsIV
381-PsIV
382-PsIV
383-PsIV
384-PsIV
385-PsIV
386-PsIV
387-PsIV
388-PsIV
389-PsIV
390-PsIV
391-PsIV
392-PsIV
393-PsIV
394-PsIV
395-PsIV
396-PsIV
397-PsIV
398-PsIV
399-PsIV
400-PsIV
401-PsIV
402-PsIV
403-PsIV
404-PsIV
405-PsIV
406-PsIV
407-PsIV
408-PsIV
409-PsIV
410-PsIV
411-PsIV
412-PsIV
413-PsIV
414-PsIV
415-PsIV
416-PsIV
417-PsIV
418-PsIV
419-PsIV
420-PsIV
421-PsIV
422-PsIV
423-PsIV
424-PsIV
425-PsIV
426-PsIV
427-PsIV
428-PsIV
429-PsIV
430-PsIV
431-PsIV
432-PsIV
433-PsIV
434-PsIV
435-PsIV
436-PsIV
437-PsIV
438-PsIV
439-PsIV
440-PsIV
441-PsIV
442-PsIV
443-PsIV
444-PsIV
445-PsIV
446-PsIV
447-PsIV
448-PsIV
449-PsIV
450-PsIV
451-PsIV
452-PsIV
453-PsIV
454-PsIV
455-PsIV
456-PsIV
457-PsIV
458-PsIV
459-PsIV
460-PsIV
461-PsIV
462-PsIV
463-PsIV
464-PsIV
465-PsIV
466-PsIV
467-PsIV
468-PsIV
469-PsIV
470-PsIV
471-PsIV
472-PsIV
473-PsIV
474-PsIV
475-PsIV
476-PsIV
477-PsIV
478-PsIV
479-PsIV
480-PsIV
481-PsIV
482-PsIV
483-PsIV
484-PsIV
485-PsIV
486-PsIV
487-PsIV
488-PsIV
489-PsIV
490-PsIV
491-PsIV
492-PsIV
493-PsIV
494-PsIV
495-PsIV
496-PsIV
497-PsIV
498-PsIV
499-PsIV
500-PsIV
501-PsIV
502-PsIV
503-PsIV
504-PsIV
505-PsIV
506-PsIV
507-PsIV
508-PsIV
509-PsIV
510-PsIV
511-PsIV
512-PsIV
513-PsIV
514-PsIV
515-PsIV
516-PsIV
517-PsIV
518-PsIV
519-PsIV
520-PsIV
521-PsIV
522-PsIV
523-PsIV
524-PsIV
525-PsIV
526-PsIV
527-PsIV
528-PsIV
529-PsIV
530-PsIV
531-PsIV
532-PsIV
533-PsIV
534-PsIV
535-PsIV
536-PsIV
537-PsIV
538-PsIV
539-PsIV
540-PsIV
541-PsIV
542-PsIV
543-PsIV
544-PsIV
545-PsIV
546-PsIV
547-PsIV
548-PsIV
549-PsIV
550-PsIV
551-PsIV
552-LsV
553-LzIV
554-Bi
555-PsIV
556-PsIV
557-LsVI
558-PsIV
559-PsIV
560-PsIV
561-PsIV
562-PsIV
563-PsIV
564-PsIV
565-PsIV
566-PsIV
567-PsIV
568-PsIV
569-PsIV
570-PsIV
571-PsIV
572-PsIV
573-PsIV
574-PsIV
575-PsIV
576-PsIV
577-PsIV
578-PsIV
579-PsIV
580-PsIV
581-PsIV
582-PsIV
583-PsIV
584-PsIV
585-PsIV
586-PsIV
587-PsIV
588-PsIV
589-PsIV
590-PsIV
591-PsIV
592-PsIV
593-PsIV
594-PsIV
595-PsIV
596-PsIV
597-PsIV